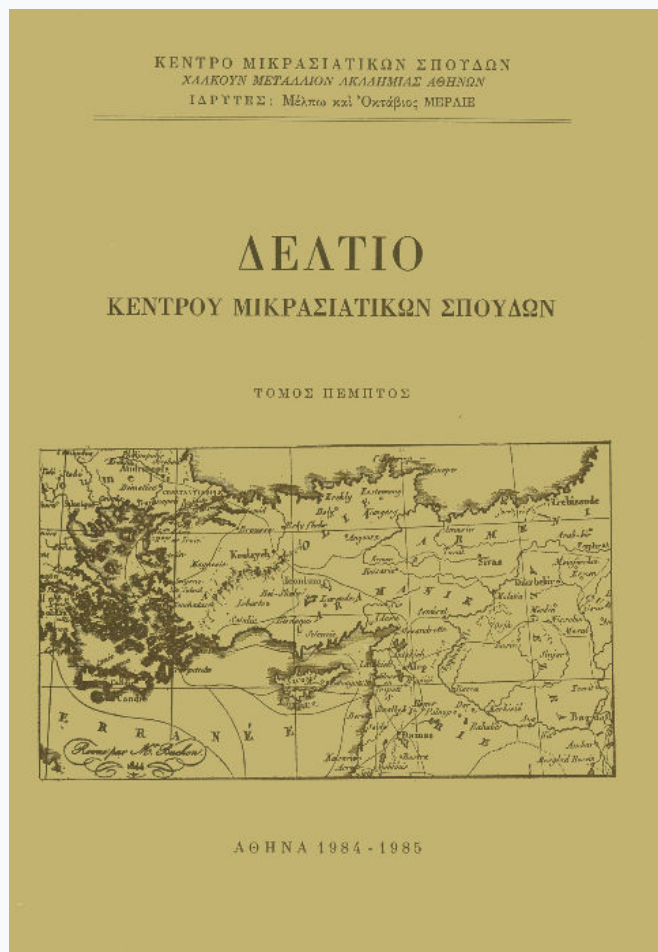

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 5 (1984)

Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου

Βάλτερ Πούχνερ

doi: [10.12681/deltiokms.213](https://doi.org/10.12681/deltiokms.213)

Copyright © 2015, Βάλτερ Πούχνερ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πούχνερ Β. (1984). Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 5, 275–359. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.213>

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ: Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ.

Είσαγωγή

Ὁ Μιχαήλ Ι. Μουσαῖος (1829-1896) ἀπὸ τὸ Λιβίσι τῆς Λυκίας ἀνήκει στοὺς πρὶν γνωστοὺς καὶ προικισμένους λόγιους ἀπὸ τὸ χάρο τῆς Μικρασίας¹. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ «καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ»² ποὺ ἐκδηλώνεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα καὶ στοχεύει «στὸν προσανατολισμὸ τῆς συλλογικῆς συνείδησης τοῦ Ὁρθόδοξου χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ... τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸ νεοελληνικὸ ἐθνικισμὸ. Το ἐσωτερικὸ περιεχόμενον τοῦ καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ προσδιορίστηκε ἀπὸ τὶς ἀξίες τοῦ νεοελληνικοῦ μεγαλοϊδεατισμοῦ»³. Τὴν ἰδιαίτερη φιλοσοφία τοῦ ὁ ἐπιφανῆς λόγιος τὴν ἀναπτύσσει στὴν εἰσαγωγή του στὸ λεξιλόγιό τῆς Λιβισιανῆς γλώσσας *Βατταρισμοί*⁴, γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν ὁποίων εἶχε δικαστεῖ (κι ἄθωωθεῖ) ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀρχὲς τῆς Πατρίδας του. Οἱ δύο κοντινὲς κωμπολίες τῆς Λυκίας, ἡ Μάρκη καὶ τὸ Λιβίσι, ἦταν ἀνέκαθεν ἀμιγῶς ἑλληνικὲς⁵.

Ὁ Μουσαῖος, ποὺ μιὰ παροιμιακὴ φράση τὸν ἀναφέρει ὡς «φῶς τοῦ Λιβισιοῦ»⁶, «δὲν ἦταν ἀπλὸς δάσκαλος, ἀλλὰ ἀνθρωπιστὴς καὶ ὁδηγός.

1. Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παραμῦθια τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάρκης*, Ἀθήνα 1976 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν), σ. 310-313.

2. Π. Μ. Κιτρομηλίδης, «Ἡ ἐξοδος τῆς κεντρικῆς καὶ νότιας Μικρασίας: αἰτήματα τῆς ἔρευνας καὶ μεθοδολογικὲς προδιαγραφές», *Ἡ ἐξοδος*, τ. Β', Ἀθήνα 1982, σ. κγ'-μ', ἰδίως σ. λστ'.

3. Κιτρομηλίδης, ὁ.π., σ. λζ'.

4. Μ. Ι. Μουσαῖος, *Βατταρισμοί ἤτοι λεξιλόγιον τῆς Λειβησιανῆς διαλέκτου*, Ἀθήνην 1884, σ. ε'-κστ'.

5. Βλ. Δ. Α. Πετρόπουλος, *Εἰσαγωγή στὸν τόμο: Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, Παροιμίες τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάρκης*, Ἀθήνα 1961 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν 14), σ. ια'-λα', ἰδίως σ. ιβ' κέ. Κ. Γ. Λαμέρας, *Ἡ Μάρκη καὶ τὸ Λιβίσι*, Ἀθήνα 1964.

6. «Τὰ τρία καλὰ τοῦ Λιβισιοῦ: Ἡ δάσκαλος ἡ Μουσαῖος, τὸ φῶς τοῦ Λιβισιοῦ. Ἡ καμπάνα τοῦ Ταξιάρχη. Κι ἡ Χριστοφυῆς ἡ βγγιλιτζής». (Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παροιμίες*, ὁ.π., σ. 166, ἀρ. 560).

“Όλη του τη ζωή την αφιέρωσε στο να βοηθάει με κάθε τρόπο τους συμπατριώτες του, να τους καθοδηγεί, να τους διαφωτίζει για την εθνική τους προέλευση και τον προγονικό τους πολιτισμό και να τους αναπτερώνει το φρόνημα στις δύσκολες στιγμές της ζωής κάτω από την τουρκική κυριαρχία”⁷. Ίδιαίτερη μέριμνα στο πλαίσιο αυτής της διαφωτιστικής εκστρατείας αφιέρωσε στη γλώσσα, που διασώζει από τη μιὰ στοιχέα του μεσαιωνικού έλληνισμού άλλ’ από την άλλη έχει διαβρωθεί ως ένα βαθμό από τὰ τουρκικά· βρίσκεται, κατά την έκφραση του ίδιου του Μουσαίου, «έν μεγίστη παραφθορά και ανάμικτος μετά πολλών τουρκικών λέξεων, φράσεων και παροιμιών, σώζουσα όμως τους χαρακτήρας του μεσαιωνικού έλληνισμού. Διατελών δε διδάσκαλος έν τη κωμοπόλει ταύτη από τεσσαράκοντα και πλέον έτών, επέστησα την προσοχήν μου εις την εγχώριον διάλεκτον, ως πρώτιστον όργανον της διδασκαλίας, και έκτοτε καταγίνομαι και διά του προφορικού και διά γραφής εις την διόρθωσιν της διαλέκτου ταύτης»⁸.

Μέρος αυτής της γλωσσικής προσπάθειας για την απογραφή και διόρθωση μιās διαλέκτου αποτελεί, έκτος από τους *Βατταρισμούς*⁹, και το προκείμενο θεατρικό έργο, που βρίθει από τουρκικές παροιμίες και εκφράσεις και δίνει μιὰ πιστή εικόνα της έλληνικής διαλέκτου της περιοχής. Αποτελεί, από αυτή την άποψη, ένα σημαντικό γλωσσολογικό μνημείο. Μόνο ένας σκηνικός χαρακτήρας του έργου, ό Προκόπιος, μιλάει την κοινή έλληνική αρχαϊζουσα της έποχής. Αυτό το πρόσωπο έπωμίζεται άλλωστε και όλη την κριτική που ό συγγραφέας σκοπεύει να άσκήσει με τό έργο εναντίον του κοτζαμπασισμού και του άμόρφωτου κλήρου. Γράφει ό Μουσαίος στην εισαγωγή του: «Καθ’ όλον δέ τό δράμα τουτο άνελίσσεται ό χαρακτήρ των Κοτσαβασέων, τὰ ήθη και έθιμα της έποχής και ή διανοητική άθλιότης και γλωσσική ένδεια των υπό την δουλείαν βωσάντων και εκφυλισθέντων ήμετέρων προγόνων, ήτις και μετά πάροδον ήμίσεος αιώνος, και ένθ’ έχομεν ήδη υπέρ τους 20 επιστήμονας και προήχθημεν διανοητικώς και υλικώς δέν εξέλιπε καθ’ όλοκληρίαν. “Αν και ό Κοτζαβασισμός ό πρό τινων έτών άντλών την δύναμίν του παρά των Τούρκων Τυραννίσκων και γενόμενος άληθής μάστιξ και όλετήρ των δούλων όμογενών δέν έχει την προτέραν ίσχιν ύποχωρήσας εις τας μεταρρυθμίσεις του Όθωμανικού Κράτους. Δέν εξηρούντο δέ της κατη-

7. Πετρόπουλος, ό.π., σ. ις’.

8. Βλ. σέ γράμμα «Πρός τό Σεβαστόν Προεδρείον του Συλλόγου *Κοραή* εις ‘Αθήνας», ως εισαγωγή στο *Γάμο του ‘Αντιφάτου*. Για τό γλωσσικό ιδίωμα βλ. έπίσης Ν. Π. ‘Ανδριώτης, *Τό ‘Ιδίωμα του Λιβισιού της Λυκίας*, ‘Αθήνα 1961.

9. Βλ. σημ. 4.

γορίας ταύτης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἐκμεταλλεῦόμενοι τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν χριστιανῶν των διώριζον ἐπιτρόπους των λαϊκοὺς ἐκ τῆς Κοτσαβασικῆς σπείρας, οἵτινες ἤγον καὶ ἔφερον τὰ κοινοτικά κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἀφορῶντες εἰς τὸ ἀργυρολογεῖν».

Ἀλλὰ τὸ ἔργο αὐτό, ἢ μᾶλλον ἡ πρώτη πράξις τοῦ δράματος, γιατί συνέχειά της δὲν εἶχε βρεθεῖ, ἀξίζει νὰ δημοσιευτεῖ ἀκόμα καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο λόγο: γιὰ τὴ θεατρικὴ του μορφή. Στοιχεῖα ἑλληνικῆς θεατρικῆς δραστηριότητος στὴ Μικρασία εἶχαμε μόνο ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Πόντου¹⁰. Ὁ *Γάμος τοῦ Ἀντιφάτου* ἀποτελεῖ μοναδικὸ δείγμα δραματικῆς δημιουργίας ἀπὸ τὸ ὡρο τῆς Λυκίας, ἔστω καὶ ἂν δὲν φαίνεται νὰ προορίζοταν γιὰ θεατρικὴ παράσταση, παρὰ μᾶλλον γιὰ ἀπλὸ ἀνάγνωσμα. Ἡ διαλογικὴ μορφή ἔδωσε στὸ συγγραφέα περισσότερη εὐχέρεια νὰ ἀποδώσει πιστὰ τὸ ντόπιο γλωσσικὸ ἰδίωμα, ὅπως ἐκδηλώνεται ἀποκλειστικά στὸν προφορικὸ λόγο.

Ὁ Μουσαῖος γράφει γιὰ τοὺς σκοποὺς του καὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου: «Τὴν δὲ Κωμωδίαν Ὁ γάμος τοῦ Ἀντιφάτου συνέταξα εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα, διὰ νὰ καταδείξω τὰς ἀσχημίας αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ ψέξω τὰ βάρβαρα ἦθη καὶ ἔθιμα ἂν καὶ προὔκალεσα τὸ μῖσος καὶ τὴν χολὴν τῶν κακεντρεχῶν κατὰ τὸ Γραφικὸν “Μὴ ἔλεγγε κακοὺς, ἵνα μὴ μισήσωσί Σε”, προτιμήσας τὴν πικρὰν ἀλήθειαν τῆς ἐπιπλάστου κολακείας. Ἡ κωμωδία αὕτη εἶναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, ὧν ἡ μὲν πρώτη καλεῖται “Ἡ προξενεία” ἐν ἣ ἐκτίθενται πάντες οἱ τύποι τῆς διαπραγματεύσεως μνηστείας, ἡ δὲ δευτέρα ἐκλήθη “Ὁ Θυμὸς” διότι ἡ Ἀντιφάταινα ὀργισθεῖσα ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ὤθησε τὸν Ἀντιφάτην εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας, ἡ δὲ τρίτη περιέχει τὸν Κυρίως Γάμον, διότι ὁ Ἀντιφάτης ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν προεστῶν νὰ ζημιωθῇ ἠναγκάσθη νὰ ἐκτελέσῃ τοῦ υἱοῦ του τὸν γάμον».

Τὸ ἔργο δὲν στερεῖται ἀπὸ δραματουργικῆς ἀρετῆς: διαθέτει περιόδους ζωντανοῦ διαλόγου, κωμικὲς καταστάσεις, φανερὲς ὑποκρισίες, συγκρούσεις ἰδεῶν καὶ συμφερόντων, ἀκόμα καὶ ἀριστοφανικῆς διαστάσεως κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ κωμικὸ ζευγάρι τοῦ Ἀντιφάτη καὶ τῆς Ἀντιφάταινας. Ἀλλὰ δὲν ἐξαντλεῖται στὶς συνταγὰς τοῦ περιγραφικοῦ ἡθογραφισμοῦ τοῦ 19ου αἰῶνα. Στὴν προτελευταία σκηνή τῆς πράξης ἐκδηλώνεται, στὸ πρόσωπο τοῦ ἀγορεύοντος ἱερομονάχου Χατζῆ Προκόπιου, κι ἓνας ἔντονος διδασκισμὸς, σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὸν «κοτσαβασισμό» τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν τῆς πόλης (κοσμικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν). Ὁ Προκόπιος μιλάει κιόλας μιὰν ἄλλην γλῶσσα, τὴν καθαρεύουσα. Κατὰ τὴ συνομιλία του μὲ

10. Ο. Λαμπιδης, *Γύρω στὸ Ποντιακὸ Θέατρο. Ὑπόσταση καὶ ἱστορία του* (1922-1972), Ἀθῆναι 1978 (Ἀρχεῖον Πόντου, Παράρτημα 10), σ. 87 κέ.

τοὺς ἄλλους σχολιάζει τὴν κατάσταση «κατ' ἰδίαν»: «Φεῦ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ποίαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήντησε τὸ ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδικὴ καὶ οὐδὲν πλέον! Καὶ τὸ χερίστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουν αὐτοὺς. Ἐνὼ ὤφειλον νὰ θρηνώσι θρῆνον Ἱερεμίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἠθικὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβύθισε τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ἡ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἄθλιοι τοῖς ἀθλίοις! ἀθλιότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!» Στὴ συνέχεια ὁ Προκόπιος τὰ βάζει ἀνοιχτὰ μὲ τοὺς παπᾶδες: «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρὸν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν....». Κι ἄλλου: «(καθ' ἑαυτὸν) Ἴδου κατάστασις ἐπιτρόπου ἡ μᾶλλον χωρεπισκόπου σαρικοφόρου. Ὁ ἱερεὺς ἄνθρωπος ἀμαθής, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀπλοκότης του εἶναι τὰ προσόντα του. Ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἢ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου ὡς σκύβαλον...».

Ἄλλου ὁ Προκόπιος θίγει καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα: «Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἐθνικὴν σας γλῶσσαν, δανεῖσθε ξένην γλῶσσαν, ξένας ἰδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλωμένα ράκη νὰ καλύψῃ τὴν γύμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχής. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν σας, ἡθέλετε θρηνῇ τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἤθελον εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἡθέλετε γνωρίζει νὰ προσφέρητε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν, ἀλλὰ νῦν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς λαός». Τελικὰ συστήνει καὶ τὴν ἴδρυση σχολείου, γιὰ νὰ ἐκλείψουν οἱ ἀσυνεννοησίαι. «Ἀντὶ πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ σᾶς συμβουλευσω, ὡς προϊσταμένους τῆς Κοινότητος, νὰ φροντίσῃτε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν. Ἡ ἀμάθειά μας εἶνε ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοδράκρυτος. Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ διότι ἐγκατέλειψα τὸ Ἅγιον Ὅρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τοῦλάχιστον μακρὰν αὐτῆς διατρίβων δὲν ἐβλεπα τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἡσθάνομην τὴν ἀληθινὰ ἦν αἰσθάνεται σήμερον ἡ καρδιά μου βλέποντας τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ ἔρπει ἡ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἡ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Παππασωτήρη σκηνὴ δὲν πηγάζει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν σταφύλην;»

Βέβαια, ἀπὸ τέτοιαις σκηνῆς παρεξηγήσεων καὶ ἀσυνεννοησιῶν, ποὺ πηγάζουν ἐν μέρει ἀπὸ τῇ διαφορτικῇ γλώσσᾳ, ἐν μέρει ἀπὸ διαφορὰ νοοτροπίας, ἀποτελεῖται κυρίως ἡ κωμικὴ πλευρὰ τοῦ ἔργου. Τὰ ὁλοένα

πιό έντονα κηρύγματα τοῦ Προκόπιου, πού παίρνουν κάποια ἔκταση, βα-
ραίνουν τὸ διάλογο σ' αὐτὴ τῇ σκηνῇ, πού τελειώνει μὲ τὸν ἐξῆς μονό-
λογο τοῦ Προκόπιου: «*Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θὰ εἴπῃ κοτζαβασι-
σμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομαίκεται εἶνε μάλιστα τῶν
ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινότητων! εἶνε οἱ
προδότες καὶ λυμεῶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεζόμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν
ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἔρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν
ἀγάδων, γίνονται δῆμοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ
χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μαστίγα τοῦ τυράννου, διότι ἐμπαίζουν τοὺς
ἀπλοικοὺς καὶ ροφῶσιν ὡς βδέλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντες νὰ τοὺς διατη-
ρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διαωνίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῇ. Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, κατεσθίοντες οἰκίας χρηρῶν καὶ ὀρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακα-
τέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν,
διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνὸς διανοητικῶς οὐ-
δόλως διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν
δύναμιν τοῦ ἀγᾶ, εἰς οὗ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῆν.
Ἄρα γε δὲν θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προ-
όδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῆν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πρα-
γματικὴν των κατάστασιν. Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸ μυ-
θολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῦ! Οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύ-
δουσι, καὶ ὑποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των».*

Ἡ δομὴ τοῦ ἔργου ἀκολουθεῖ τὴν παραδοσιακὴν διαδικασίαν τοῦ προξε-
νειοῦ: οἱ προξενήτρες ἔχουν δύο συναντήσεις μὲ τὴν Ἀντιφάταινα
(σκηνὴ πρώτη καὶ δευτέρα), ὁ προξενητὴς μὲ τὸν Ἀντιφάτη (σκηνὴ
τρίτη μὲ ἑκτενέστατες «ἠθογραφικὰς» παρεκβάσεις), μετὰ τῇ σκηνῇ τῆς
συνάντησης τῶν προεστῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν στὸ σπίτι τοῦ
Ἀντιφάτου (σκηνὴ κατὰ τὸ χειρόγραφο, μὲ ἑκτενεῖς παρεκβάσεις τοῦ
Προκόπιου), καὶ ἡ τελευταία σκηνὴ ὅπου οἱ προεστοὶ παραδίδουν τὰ
μνήστρα στὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη (σκηνὴ 4η κατὰ τὸ χειρόγραφο). Οἱ
σκηνικοὶ τόποι ἐπομένως εἶναι δύο: τὸ σπίτι τοῦ Ἀντιφάτη (καὶ ἡ εἰς-
οδὸς του) καὶ τὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη. Οἱ διδασκαλίαι εἶναι ἀπλῆς κι
ἐντελῶς λειτουργικῆς.

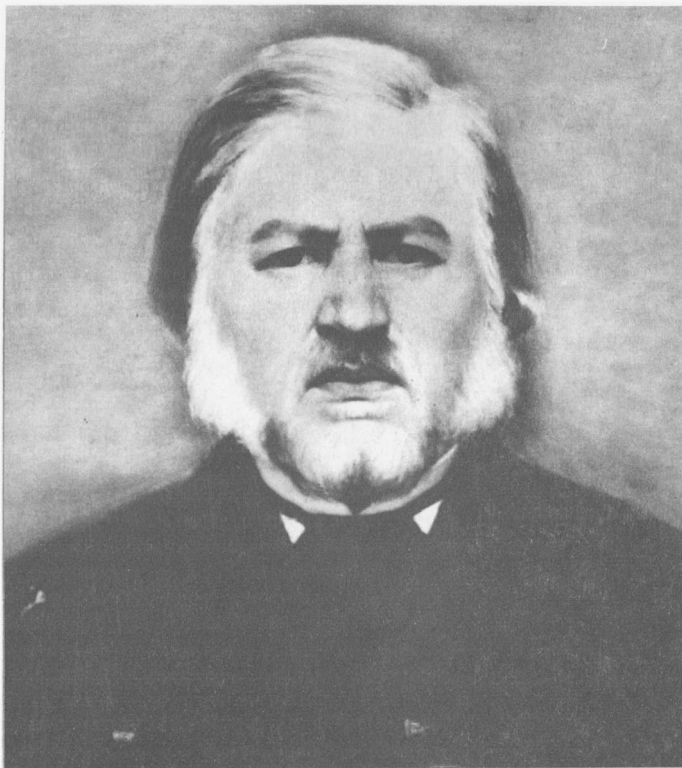
Χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ προξενείου ἀναφέρω πῶς τὸ
ζευγάρι πού προξενεύουν ὁ Μαλώνης καὶ ἡ κόρη τοῦ Διαματάρη δὲν ἐν-
φανίζεται καθόλου στὴ σκηνή. Ἡ ὑπόθεσις διαδραματίζεται, ὑποτιθεταί,
τὸ 1823, στὸ Λιβίσι, δηλαδὴ λίγο μετὰ τὸ ξέσπασμα τῆς ἑλληνικῆς Ἐπα-
νάστασης. Ἡ χρονολογικὴ αὕτη τοποθέτησις δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τυ-
χαία ὡς πρὸς τὸ πατριωτικὸ μήνυμα τοῦ ἔργου.

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλώνη Ἀντιφάτου τοῦ Μ. Ι. Μουσαίου ἀποτελεῖ ἓνα
ἀξιοπρόσεκτο ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις (γλωσσικὴ, λογοτεχνικὴ, θεατρολογι-

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

κή, ήθογραφική και ιδεολογική) έργο, προερχόμενο από ένα χώρο του 'Ανατολικού Έλληνισμού, από τόν οποίο σπανίζουν κατά τὰ ἄλλα τὰ γραπτά μνημεῖα πνευματικῆς δημιουργικότητος. Ἀποτελεῖ ἐπίσης ἀξιοπρόσεκτο δείγμα ἐτεροχρονίας τῶν πνευματικῶν κινήματων μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἴδιας τῆς ἐθνικῆς λογοτεχνίας (δείγμα ὄψιμου διαφωτισμοῦ στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα) καὶ ἀκόμα μιᾶς θεατρικῆς αἰσθησης ἀπὸ μιᾶ περιοχῇ χωρὶς παράδοση στὰ θεατρικὰ πράγματα.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

[ΠΡΟΛΟΓΟΣ]

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον
τοῦ Συλλόγου «Κοραῖ» εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως οἱ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἕλληνες ἀπώλεσαν πολλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τῇ Μεσογαίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, καὶ εἴτε διὰ τῆς βίας, εἴτε διὰ τὴν χρονίαν μετὰ τῶν Τούρκων ἐπιμιξίαν, εἴτε διὰ τὴν ἀραιώσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐξενίκησε τέλειον ἢ Τουρκικὴ γλῶσσα καὶ λησμονηθείσης τῆς ἑλληνικῆς, διατελοῦσι τουρκόφωνοι. Ἐὰν δέ που ἔμεινε γλωσσάριόν τι ἑλληνικόν, παρεμορφώθη ἐπὶ τοσοῦτον ἢ γλῶσσα καὶ ἐπληρώθη τοσοῦτων τουρκικῶν λέξεων καὶ ἰδιωμάτων, ὥστε εἶνε ἀκατάληπτος τοῖς ἀλλοδαποῖς ὁμογενέσιν, οἷον ἐν Χαλδίᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Σίλλῃ, ἐν Φερτεκίῳ, ἐν Πόντῳ καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀκούονται τοιαῦτα μιζοβάβαρα ἑλληνικὰ Γλωσσάρια.

Ἐν Λειβησίῳ δέ, Κωμοπόλει τῆς Λυκίας, παρὰ τῇ Μάκρῃ, παρέμεινεν ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐν μεγίστῃ παραφθορᾷ καὶ ἀνάμικτος μετὰ πολλῶν τουρκικῶν λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν, σώζουσα ὅμως τοὺς χαρακτηρισ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Διατελὼν δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπέστησα τὴν προσοχήν μου εἰς τὴν ἐγγώριον διάλεκτον, ὥς πρῶτιστον ὄργανον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἔκτοτε καταγίνομαι καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ διὰ γραφῆς εἰς τὴν διόρθωσιν τῆς διαλέκτου ταύτης.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Κωμοπόλεως ταύτης ἀποφοιτῶσι προῶρως ἀποκομίζοντες μόνον γραφὴν, ἀνάγνωσιν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας των ἢ ἐκθέσωσιν ὀρθῶς, ἐσκέφθην νὰ παράσχω τοῖς τοιούτοις ἐν ἐγχειρίδιον ἐπανορθωτικὸν τοῦ ἐγγωρίου ἰδιώματος, καὶ φιλοπονήσας ἐξέδωκα διὰ τοῦ τύπου τὸ πρῶτον μέρος ὑπὸ τὸν τίτλον *Βατταρισμοὶ ἦτοι λεξιλόγιον ἐπανορθωτικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου*.

Τὸ δεῦτερον μέρος τοῦ ἐγχειριδίου τούτου μένει ἀτύπωτον, πρῶτον διότι ὁ Τυπογράφος ἐναντίον τῶν συμπεφωνημένων ἡρνήθη νὰ τυπώσῃ τὸ ὅλον, ζητῶν προκαταβολικῶς τὸ τίμημα τῆς ἐκτυπώσεως· δεῦτερον διότι ἐναντίον τῶν προσδοκῶν μου οὐ μόνον δὲν ἡδυνήθην νὰ ἐκποιήσω 500

τουλάχιστον αντίτυπα, αλλά και διότι κατηγγέλθην ως ύβριζων την 'Ισλαμικήν Θρησκείαν εἰς τὰς 'Οθωμανικὰς ἀρχάς, καὶ διαδίδων διὰ τοῦ τύπου ἑλληνικὰ φρονήματα ἐν Τουρκίᾳ, καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπασχον ὅτι ἐπαθον ὁ Φιλιππίδης καὶ Πασχίδης, ἐὰν ἡ πρὸς ἐμὲ ὑπόληψις τῶν συμπολιτῶν μου 'Οθωμανῶν καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν δικαστῶν μου δὲν ἐματαίουν τὴν προδοσίαν. Τὸ δὲ χεῖριστον (διότι δέον νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν ἐνώπιον Ὑμῶν), οἱ προδότες μου ἦσαν μαθηταί μου, καὶ ὁ εἰς διατελεῖ διδάσκαλος, οἱ δὲ δύο φοιτηταὶ τῆς Νομικῆς !!! Ἴδου τίνες ἐξύφανον τὴν κατ' ἐμοῦ συκοφαντίαν πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνάτατον θρησκευτικὸν ἄρχοντα τοῦ 'Ισλαμισμού, τὸν Σεῖχ-ουλ-'Ισλάμην, καὶ πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Σμύρνης. Θεωρῶ περιττὸν νὰ περιγράψω τὰ κατὰ τὴν δίκην μου, ἥς σχετικὰ τινα ἐγγραφα ἐδημοσίευσαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει οἱ ἐν Ἀθήναις ἡμέτεροι φοιτηταὶ βαρέως φέροντες τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο. Θεωρῶ ὅμως καθήκον μου νὰ ἐκφράσω εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἱεροδικαστὴν Μάκρης Ἀζῖς ἐφέντην, Ἀλβανόν, ὅστις ὑπερησπίσθη ἐκθύμως τὴν ἀθωότητά μου ἐναντίον τοῦ φανατισμοῦ τῶν ὁμοθρήσκων του. Ἴδων ὅποια τέρατα κρύπτονται ἐν χριστιανικῇ κοινωνίᾳ καὶ τὰ τέρατα ταῦτα ἐπαγγέλλονται νὰ διδάξωσι τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν Ἠθικὴν ὡς διδάσκαλοι, καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ δίκαιον, ὡς νομικοί, καὶ νὰ προΐστανται τῶν Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς πρόκριτοι.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἠναγκάσθην νὰ κρύψω τὸ ἔργον μου, ὅπερ καὶ ἡ ἀβελτηρία τοῦ τυπογράφου εἶχε καταστήσει δυσνόητον ἐν πολλοῖς ἐνεκα τῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων. Μόνον μίαν εὐνοϊκὴν φωνὴν ἤκουσα, καθὰ μοι διεβεβαίωσαν οἱ ἀκούσαντες αὐτὴν συμπολίτες μου φοιτηταὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἦν ἡ τοῦ Κυρίου Γ. Χατζιδάκη καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας. Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ εὐηρεστήθη νὰ μὲ προτρέψῃ εἰς ἐκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Λεξιλογίου μου, πρὸ δύο δὲ μηνῶν ἐπεμψέ μοι τὴν προκήρυξιν «τοῦ Γλωσσικοῦ Διαγωνισμοῦ», ὃν ὁ Ὑμέτερος Σύλλογος προεκήρυξεν. Ἐντεῦθεν παρακινούμενος τολμῶ νὰ ὑποβάλω Ὑμῖν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον μου. Τό τε ἔντυπον διωρθωμένον ἐκ τῶν πολλῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων καὶ τὸ ἀτύπων χειρόγραφον.

Ἐν τούτῳ περιέχονται:

- α) Τὸ τυπικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου πλατύτερον.
- β) Προσθήκαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Λεξιλόγιον.
- γ) 600 περίπου παροιμίαι Ἑλληνικαὶ καὶ 100 Τουρκικαὶ μεθ' ἐρμηνευτικῶν σχολίων.
- δ) Ἀσματαὶ τινα δημόδη καὶ ἐν διήγημα εἰς διάλεκτον Λειβησιανὴν γεγονότος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

ε) Μίαν πράξιν τῆς Κωμωδίας Ὁ Γάμος τοῦ Ἀντιφάτου ἐπ' ἴσης εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα.

Ὑποβάλλων εἰς τὸν Σύλλογον Ὑμῶν τὰ ἔργα μου ταῦτα, Κύριε Πρόεδρε, δὲν παρουσιάζομαι ἐνώπιον Ὑμῶν μὲ τίτλους φιλολογικῆς πολυμαθείας, ἀλλ' ὥς ἐλάχιστος διδάσκαλος ἐργασθεὶς ἀποκλειστικῶς ἐπὶ πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐν τῇ πατρίδι μου καὶ προαγαγὼν ἐνταῦθα τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς βαθμὸν ἐπίζηλον κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰς παρακειμένας ὁμογενεῖς Κοινότητες, καὶ ὥς Συλλογεὺς διασκευάσας τὴν γλωσσικὴν ὕλην, ἣν ἔχω ὑπ' ὄψει, μὲ τὴν φιλοπάτριδα πρόθεσιν τοῦ νὰ διορθώσω τὴν παρεφθαρμένην τοῦ τόπου μου διάλεκτον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀφήσω εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἔχνη τῆς διαβάσεώς μου ἐκ τῆς ἐσχρατίας ταύτης τῆς Μικρασίας, καὶ νὰ κινήσω τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συμπολιτῶν μου.

Τὴν δὲ Κωμωδίαν Ὁ γάμος τοῦ Ἀντιφάτου συνέταξα εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα, διὰ νὰ καταδείξω τὰς ἀσχημίας αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ ψέξω τὰ βάρβαρα ἥθη καὶ ἔθιμα ἂν καὶ προῦκάλεσα τὸ μῖσος καὶ τὴν χολὴν τῶν κακεντρεχόντων κατὰ τὸ Γραφικὸν «Μὴ ἔλεγχε κακοὺς, ἵνα μὴ μισήσωσί Σε», προτιμήσας τὴν πικρὰν ἀλήθειαν τῆς ἐπιπλάστου κολακείας. Ἡ κωμωδία αὕτη εἶναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, ὧν ἡ μὲν πρώτη καλεῖται «Ἡ προξενεαία», ἐν ἣ ἐκτίθενται πάντες οἱ τύποι τῆς διαπραγματεύσεως μνηστείας, ἡ δὲ δευτέρα ἐκλήθη «Ὁ Θυμὸς» διότι ἡ Ἀντιφάταινα ὀργισθεῖσα ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ὥθησε τὸν Ἀντιφάτην εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας, ἡ δὲ τρίτη περιέχει τὸν Κυρίως Γάμον, διότι ὁ Ἀντιφάτης ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν προεστῶν νὰ ζημιωθῇ ἠναγκάσθη νὰ ἐκτελέσῃ τοῦ υἱοῦ του τὸν γάμον. Καθ' ὅλον δὲ τὸ δράμα τοῦτο ἀνελίσσεται ὁ χαρακτήρ των Κοτσαβασέων, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀθλιότης καὶ γλωσσικὴ ἔνδεια τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν βιωσάντων καὶ ἐκφυλισθέντων ἡμετέρων προγόνων, ἧτις καὶ μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, καὶ ἐνῶ ἔχομεν ἤδη ὑπὲρ τοὺς 20 ἐπιστήμονας καὶ προήχθημεν διανοητικῶς τε καὶ ὕλκως δὲν ἐξέλιπε καθ' ὁλοκληρίαν. Ἄν καὶ ὁ Κοτσαβασισμὸς ὁ πρὸ τῶν ἑτῶν ἀντλῶν τὴν δύναμίν του παρὰ τῶν Τούρκων Τυραννίσκων καὶ γενόμενος ἀληθὴς μᾶστιξ καὶ ὀλετὴρ τῶν δούλων ὁμογενῶν δὲν ἔχει τὴν προτέραν ἰσχὺν ὑποχωρήσας εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ἐξηρδύνοντο δὲ τῆς κατηγορίας ταύτης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἐκμεταλλεύόμενοι τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν χριστιανῶν τῶν διώριζον ἐπιτρόπους τῶν λαϊκοὺς ἐκ τῆς Κοτσαβασικῆς σπείρας, οἵτινες ἦγον καὶ ἔφερον τὰ κοινοτικά κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἀφορῶντες εἰς τὸ ἀργυρολογεῖν. Ἄν καὶ σήμερον τὸ σωματεῖον τῆς Δημογεροντίας καὶ ἐφορίας τῶν Σχολείων διοικοῦσι κοινοβουλευτικώτερον τὰ πράγματα, κι οἱ Ἀρχιερεῖς ὥς ἔμμισθοι μετέβαλον κάπως πολιτικὴν.

Περὶ Κυρίων ὀνομάτων καὶ Τοπωνυμιῶν δὲν ἐπραγματεύθην ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, διότι τὰ μὲν Κύρια ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν εἶνε τὰ ἀπανταχοῦ ἀκούόμενα χριστιανικά ὀνόματα Ἀντόνιος, Γεώργιος, Δημήτριος, Ἰωάννης, Ἐλευθέριος, Θεόδωρος, Κωνσταντῖνος, Μιχαήλ, Λουῖζος, Λάζαρος, κτλ. προφερόμενα παρεφθαρμένως, Ἀντώνης, Λευτέρης, Γέργης, Γιάννης, Νικόλας, Νικολιός (Κολλιός), Μαλώνης, Μιχάλης, Κουσταντής, Θουρουδῆς κτλ. Τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐπ' ἴσης ἀκούονται πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἷον Ἄννα, Βαρβάρα, Ζωή, Ἐλένη, Ζαχαροῦλλα, Δέσποινα, Ποινιά, Πιπίνια, Χρυσαφίνα, Ἀσημίνα, Ἀργυρή, Ἀνθοῦσα, Σοφία, Ῥήγινα, Μοσχοῦλα, Μοσχοβία, Εὐφροσύνη, Κυράννα, προφερόμενα παρεφθαρμένως, Χρυσαφίνα, Φρουσύνη, Ποινιά, Μαργιόν, Μαριγώ, Δησποινί, Χρυσαφινί, κατ' οὐδέτερον γένος τὸ Μαργιόν, τοῦ Δησποινί, τ' Ἀργυρόν κτλ. Νῦν δὲ ἀκούονται καὶ τὰ ὀνόματα Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἀριστείδης, Θεμιστοκλῆς, Ἀσπασία, Εὐανθία, Πανδώρα, Εὐάδνη κτλ.

Τὸ ὄνομα Ῥήγινα (Regina) φαίνεται φραγκικόν, ἂν καὶ τινες τὸ θεωροῦσι παραφθοράν τοῦ ὀνόματος Εἰρήνη. Διότι Ῥήγας καὶ Ρηγόπουλον ἀκούονται εἰς τὰ τραγοῦδια.

Ρηόπουλλον ἑπαντρεύγητη κῆ παίρει Ρηουποῦλλαν
Τὴν ὁμορφὴν τῆς γειτονιάς κῆ τὴν ἀρχουντουποῦλλαν.

Ναννί τοῦ Ῥήγα τοῦ πηδίν, τοῦ Βασιλλεῖο ταγγόνιν,
Τοῦ Μάρτη τοῦ τριαντάφυλλον ποῦ τοῦ ζηλεύουν βοῦλοι.

Ἐπώνυμα δὲ οἰκογενειακὰ καθαρῶς ἑλληνικὰ σπανίως ἀκούονται οἷον Φιλαῖτους Συνόδης (Φιλήγετος Συνόδης), Μαλώνης Ἀντιφάττους (Μανουήλ Ἀντιφάτης), τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησε τὴν περιέργειάν μου ὡς ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ εἰς ὄνομα τοῦ Βασιλέως τῶν Λαιστρυγόνων. Συνήθως τὰ ἐπώνυμα εἶναι Τουρκικῆς συνθέσεως· οἷον ἐκ τοῦ χρώματος. Ἄκ Βασίλης (λευκὸς Βασίλης), Καῖ Βασίλης (μέλας Βασίλης), Σαρῆ Γεώργης (Ξανθοῦς Γεώργιος), Κιὸκ Βασίλης (Γαλανὸς Βασίλης), Πέτρογλους, Γιαγκηλίτζογλους, Ζεϊβέκ Μανόλης, Τεκελῆς, Βαῖρακτάρης κτλ. Ἑλληνικώτερον ἐκφράζονται τὰ ὀνόματα τῶν Γονέων διὰ Γενικῆς· οἷον Ὀθωμᾶς Ἰωάννου Ὀθωμᾶ, Μάρκος Κωνσταντῆ Μάρκου, Ἰωάννης Κωνσταντῆ Καραγιάννη. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν γυναικῶν σχηματίζονται ἐκ τῶν τῶν ἀνδρῶν εἰς -αῖνα ἢ -ῖνα, οἷον Κωνσταντῆς-Κωνσταντίνα, Δημήτριος-Δημήτραῖνα, Γιάννης-Γιάνναινα, Σταμάτης-Σταμάταινα, Ὀθωμᾶς-Ὀθωμάδαινα, Ἀντώνης-Ἀντωνίνα. Αἱ δὲ γυναῖκες καλοῦσιν ἀλλήλας διὰ τοῦ νυμφικοῦ τίτλου οἷον Νύμφη τοῦ Γιάννη, Νύμφη τ' Ἀντώνη κτλ. Ἐὰν ὁ πατὴρ εἶνε ἀλλοδαπός, ὁ υἱὸς καλεῖται μητρωνυμούμενος· οἷον Μιχάλης Ρήγινας,

Γεώργιος Χρυσ αφίνης, Ίωάννης Μαρίας κτλ. Σήμερον άκούονται και τ ά εις -ίδης και -αδης και -ιάδης πατριωτικά, οίον Κωνσταντινίδης, Ίωαννίδης, Άντωνιάδης, Δημητριάδης κτλ.

Έπ' ίσης δέν διέλαβον και περί τοπωνυμίων, διότι ή Μικρασία άφοδ ήγωνίσθη επί τέσσαρας αιώνας κατά του Χειμάρρου τών έξ Ανατολών και Δυσμών επιδραμόντων Τούρκων και Σταυροφόρων πρωταγωνιστών του Μεσαιωνικού Έλληνισμού, άφοδ επί τέσσαρας αιώνας στενάζει υπό τόν βαρύτατον Όθωμανικόν ζυγόν είνε θαύμα οτι διέσωσε ναύγια τινά του Έλληνισμού ένθάδε κάκεισε, διασώσαντα ποδ μέν την θρησκείαν μόνον, ποδ δέ και την γλώσσαν. Διά τουτο άπασα ή Μικρασία έξετουρκίσθη, και πόλεις και κώμαι και όρη και ποταμοί και επαρχίαι καλοδνται όνόμασι Τουρκικοίς. Μόνον αί νήσοι διέσωσαν τ ά όνόματα αυτών, διότι ό πληθυσμός ό Έλληνικός έν αυταίς ύπ ηρξεν ό επικρατέστερος πάντοτε. Έπ' ίσης και τ ά παράλια και οι κόλποι διέσωσαν τ ά όνόματα αυτών. Οδώς αί πόλεις της Λυκίας Ξάνθος, Πίναρα, Τλώς, Μύρα, έξετουρκίσθησαν εις Κινίκι, Μίναρε, Τουβάρ, Τέμρε, και ό Ποταμός Ξάνθος εις Έσέν-Τσαί και ό Κράγος εις Μέντος, και ό Άντίκραγος εις Άκ-δέγ. Η δέ Μάκρη κειμένη επί τών έρειπίων της Τελμισσου έλαβε τδνομα έκ του νησίου της παλαιάς Μάκρης, όπερ εκτείνεται ως μακρά και στενή λωρίς εις τδ στόμιον του λιμένος της, όνομασθεΐσα τουρκιστί Μάϊρι, ή δέ παραλία Καλαμεία, Κεραμεία, Σύμπουλον (Σύμβολον), Βα(θ)ύ, Άλίκιντα, Καθαρράκτη (Καταρράκτης), Φαράλια (Παραλία), Μεγίστη (ή νήσος τουρκιστί Μεϊς), Κάλαμος (Καλαμάκι), Άντίφελλος, Νηήφτης (Νηιάπτης), παραλία έν Μεγίστη, ή νήσος Στραγγεντή, τ ά Μύρα, ό Φοίνικας (άρχ. Φοινικούς), τδ Χελιδόνιον άκρον (Κάβο-Χελιδόνι), ή Άττάλεια (Ένταλία Τουρκιστί), σώζουσι τ ά Έλληνικά τών όνόματα εκτουρκισθέντα με μικράν παραφθοράν.

Έγραφον έν Λειβησίφ της Λυκίας παρά τη Μάκρη κατά Φεβρουάριον του 1891.

ύποσημειούμεθα

Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Άριζοδ. Όνομα κύριον γυναικών έν Λειβησίφ άκούόμενον. Τδ όνομα τουτο έφείλκην την προσοχήν μου έσχάτως, ως σπάνιον, κι ίσως οδδαμού σύνηθες. φαίνεται δέ ελληνικώτατον κατά τόν τύπον λειχοδ = λεχώ, Μουσκούδ = Μοσχίοδ, στοματοδ = στομούδ = στομούδ = λάλος έσηματισμένον, όπερ έστι όρθοεπώδ άριζώδ, φαίνεται δέ σύνθετον έκ του έπιτατικού μορίου άρι και του ζώδ, ό έστιν ή λίαν ζώσα ή ζωηρά, καθώς τδ άρσενικόν Πολυζώης, Πανταζής άλλαχοδ λέγονται και τδ Ζήσης.

Φαίνεται δέ οτι και τδ Σταμάτης έχει την αυτην αίτιολογίαν, έννοουμένου του

νά ἴσταται διαρκῶς ἐν τῇ ζωῇ. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ γυναῖκες τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἀποθνήσκουσι, κρεμῶσιν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς οἰκίας τὰς εἰκόνας τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος, ὡς σώ-
στου τῶν νηπίων, καὶ Στυλιανούς καὶ Στυλίτας ὀνομάζουσιν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, ἵνα ἴστανται ὡς στύλοι. Ἦκουσα δὲ καὶ μητέρα ἀπαιτήσασα νὰ ὀνομασθῇ ὁ υἱὸς τῆς Στερείος, διότι ἀπέθνησκον τὰ παιδιά της, καὶ ζῇ τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο υἱὸς της. Ἴσως τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ἔχει καὶ τὸ Στέργος, ὄνομα Κύριον ἐν Ρόδῳ ὅπερ ἄλλοι παράγουσιν ἐκ τοῦ ἀστέρος, ἄλλοι ἐκ τοῦ στέργω, ὅθεν καὶ ἐν Λειβησίῳ Ἄριζοῦ εἶνε ἀρι+ζωή=Ἀριζώ.

Ἀρητή. Καὶ τοῦτο εἶναι γυναικεῖον ὄνομα κατὰ τροπὴν τοῦ ε εἰς η ἐκ τοῦ ἀρετή, μᾶς ἐνθυμίζει ὁμως τὸ ὄνομα τῆς Ἀρήτης συζύγου τοῦ Ἀντινόου Βασιλέως τῶν Φαιάκων ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ.

Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΓΑΜΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ

Κωμωδία

*Συνταχθεῖσα πρὸς διόρθωσιν τῆς ἐγχωρίου διαλέκτου
ἐν Λειβησίῳ τῆς Λυκίας 1889
ὑπὸ
Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΥ*

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

Ἀντιφάτης Νικόλας.
Μαλώνης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφάτου.
Προξενήτρια πρώτη.
Προξενήτρια δευτέρα.
Προξενητὴς τρίτος.
Χατζῆ Διάκος, ἐπίτροπος τοῦ Ἀγίου Πισσιδείας.
Χατζῆ Σεβαστός, προεστὼς (Κοτσαβάσσης).
Χατζῆ Προκόπιος, Ἱερομόναχος ἀγιορείτης.
Παππα-Σωτήρης, Ἱερεὺς καὶ Ἑφημέριος Λειβησίου.
Διαματάρης, πενθερὸς τοῦ Μαλώνη.
Διαματάραινα, ἡ σύζυγός του.
Κοκκινιὸς, καλαδαρφὸς τοῦ Ἀντιφάτου.
Ρήγινα, σύζυγος τοῦ Πανηγύρη, ἐναγομένη.
Θουρουδῆς, ἀνεψιὸς τοῦ Πανηγύρη, ἐνάγων.
Προεστοί, ἀνώνυμοι, κωφὰ πρόσωπα.

Ἡ Σκηνὴ ἐν Λειβησίῳ ἐν ἔτει 1823.

Σημείωσις. Αἱ ἐν τῷ κειμένῳ τουρκικαὶ παροιμίαι ὡς λέξεις ἐξηγοῦνται ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ ἐν ταῖς προσηρτημέναις ἐν τέλει τῆς α΄ Πράξεως ἐρμηνευτικαῖς σημειώσεσιν, ἐνθα καὶ παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης. Ἐν δὲ τοῖς φυλλαδίοις τούτοις περιέχεται μόνον ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς παρούσης κωμωδίας.

Ο ΣΥΝΤΑΞΑΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλῶνῃ Ἀντιφάτου

Κωμωδία εἰς πράξεις 3

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ: *Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ*

Σκηνή Πρώτη: *Η ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ*

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθεται ἐν τῷ κατωφλίῳ τῆς οἰκίας τῆς κρατοῦσα ἡλακάτην φέρουσιν τολύπην βάμβακος ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ μετὴν δεξιάν ἄτρακτον καὶ νήθουσα. Γυνὴ δέ τις Λειβησιανὴ ἔρχεται καὶ ἀσπάζεται αὐτὴν κατὰ τὸ ἐγγώριον ἰδίωμα.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γειά Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλῶς την!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Τὶ κάμνηται; Καλᾷσθη; (!)

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κάθουμούσθην. Κουμματάκιν. Ὑσὲς καλᾷσθη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κ' ἡμεῖς καλᾷμουσθην γιὰ τὴν ὥραν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν ἀκούστην ὃ Γιάννης;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐχουμουν πέντ' ἔξι μέρης πού μᾶς ἔστειλιν, κ' ἔκουσάμουν του καλά του.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄς εἶνῃν δά, δόξα Σοι ὁ Θεός! Καλὰ σᾶς ἔκαμην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαρούμενῃ νὰ τὸν δουξάνῃς, κὴ καλὰ κὴ χρόνια ν' ἄχῃ ὁ Μαλώνης Σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' πῶς ἦταν ἀνὰ κ' ἥρτης μας; Χαῖριν νᾶνῃν!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαῖριν εἶνῃν! Ἡ νύφῃ τ' Ἀντώνῃ μ' ἔστειλλῃν, κὴ χρηρτᾷ Σας, κὴ θέλει, λέ, ἂν εἶνῃν κηουσμάττιν ἀπὸ Θεοῦ κὴ θέλητῃ κι' ἀσάπη κ' ὕσες τοὺν Μαλώνην εἰς τὴν κόρην τῆς τὴν Ἀθθοῦσαν. Ἄμ' θουρᾶς χά! νὰ μὴν μεί μουζαλλιάσῃτῃ! Γιατὶ χά, ἐν σᾶς 'μιλοῦ. Στραβάραν νάχου! Ποῦ χά τὴν εὐρητῃ τέτοιαν κόρην; Κόρ' εἶνῃν ἡκείνη; ψυχὴ κόρη! ἄξια κὴ 'πιδέξια κὴ καλονγουννιοῦ κόρη, κὴ προικισμένη, κὴ λυγισμένη, ποῦ λάμπει κὴ ἡ στράτα τῆς κὴ ἡ πουρπατηξιά τῆς! Κὴ 'ποῦνῃν, μάσαλλάχ, ἀκάθιστῃ! Τοῦ γουμάριν τῆς καμμιὰ ἐν τοῦ ση-κώννει! Ὑ σουρός τῆς μὲς' τὰ κλαδιὰ τοῦ κίζιν στέκῃτῃ χὰν κάστρουν, κὴ ὁ σουρός τῆς μεί τὰ ξύλα τοῦ γιάζιν στέκῃτῃ χὰν πύργους! ἂν πῆς κ' εἰς τοῦ φάμμιν τῆς, κ' εἰς τοῦ κλώσμαν τῆς, κ' εἰς τοῦ καρκάφιν τῆς, κ' εἰς τοῦ ράμμιν τῆς, κ' εἰς τοὺν ἡγρύπουν τῆς, 'ποῦ ἐν τὴν ἔχει σ' τοὺν κόσμον! ἂν πῆς χά στόμαν ἔχει κὴ γλώσσαν ἐν ἔχει! ἡβῶ, κόρη μου, γιὰτ' ἀπὸ Σας, κὴ ξέρου σας, κὴ ξέρω κὴ τοῦ πηδάκιν σας 'πούνην ἕναν κὴ μοναχόν, κ' ἐν εἶνῃν κηῖμάτου, ἡῦρα του ὀβλοοὺν κὴ μινασίπιν' ἐν ξέρου πλεῖον τί θὰ μοὶ πῆς κὴ σύ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλάκαμῃς κ' ἥρτης χάλας μου, ἄμ' ταάρις κ' εἶνῃν εἰς τοῦ χέριν μου! Τοῦ πηδίν μου, κουμπάρα μου, εἶνῃν ἕνας ἄγροικους κὴ ξανάστραφους κ' ἐν 'μιλ-λεῖτῃ ἂν πῆς κ' ὁ ἀπατός του ὁ ἄντρας πῶχου πάου νὰ τοὺν 'ποῦ μὰν κουβέν-ταν κὴ πιάννει μου μεί ταῦτῃμένα τὰ δαυλιά.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρε κ' οἱ ἀντράδοι τῶχουσιν! κὴ τὰ παλλικάργια! ἄμ' χίλια νᾶνῃν ἡκεῖ πὺ θέλεις ἥσὺ θὰ γιγῇ. Τάντρούενα ἡ γυναικὴς τὰ κάμνουσιν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν μοὶ πειρνᾷ κόρη μου! ἂν πῆς, ἀπόμεινάσιν κὴ φέτι ἀταξειδέυτοι, κ' ἥρταν ἡ

δουλειαῖς τουν ξανάστραφης κῆ ἡ χρουννιαῖς ἀκατάστατης, κ' ἔν ἔχουμον τέ-
τοιαν κουβένταν. Ἐκεῖνοι συννιαρίνουνην ποῦ θά φύουν εἰς τ' ἀλάργου κῆ θά
κάμουν πέντεξῆ χρόνια· ἄς πάουν δὰ κι ἄς ἔρτουν μεῖ τοῦ καλόν, κιαπὲν κά-
μουμον ἱμῶν κουβένταν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἄς πάουν δὰ κεῖς τὰ μακρά.. Γιατί θὰ κάμουσιν πέντη κ' ἔξῃ χρόνια; Μαάρι
χὰν κ' ἡσᾶς! Τ' ἔχητη δόξα σοι ὁ Θεὸς; Μὴ λᾶς κ' ἔχητη τρεῖς κῆ τέσσερης
κόρης; Νὰ κλαίης μεῖ τὰ 'πηννιά σου δάκρυα ἡκείνης πόχουν κόρης! Κιαπὲν
ὕσες... Βοῦλα τὰ ζουντανὰ πιτίννου. Τὴν ὕγειάν μοι 'πέ, κιαπὲν ἄς εἶν'
καλὰ ὁ ἄντρας σου κὶ τοῦ πηδάκιν σου κι ἄν γὲν ἡταξειδεψάσιν φέτι, ταξιδεύ-
γουν τοῦ χρόνου. Νὰ κάτσου θέλου νὰ διαλουόμου κ' ἡσᾶς; ἄς εἶν' μεῖ τῆς
ὕγιαῖς Σας! μεῖ τὰ πάνου Σας κῆ μεῖ τὰ κάτου Σας κῆ μεῖ τοῦν μουνουγειόν
Σας, ἄκου τέκεινα! τ' ἑκάτσης κῆ χουλιᾶς!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἔν ἔχου ναμκιολίκιν χέλας μου, κι' ἄς εἶν' καλὰ ὁ ἀπατός
του κῆ τοῦ πηδάκιν μου, ἀμ' ἔν τοῦ ξέρεις ἀανά; κῆ οἱ πολλαῖ πολλαὶ
θέλουν, λὲ κῆ ὁ ἕνας ἀποῦ βοῦλα. Θέλουμον νὰ τὰ κάμουμον βοῦλα μεῖ
τοῦ κολαῖν μας. Εἴχαμον ἀανά κῆ μιὰν ἀηλλιὰν κῆ εἶπαν μας πῶς ἡγέννησην
λέ, σ' τοῦ βουνίν, κ' ἔφωαν ἀανά ἀφέντης κῆ πηδὶν ἀπ' τοῦ πουρνόν τοῦ Θειοῦ,
κ' ἡγέννην τηννιά ἡ ὥρα κ' ἔν ἡφάνηκάσιν κ' εἶπαν μας ποῦ τὴν ἔφωην κῆ τοῦ
τζαναβάριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μὴν χουλιᾶς κῆ τίποτα ἔν ἔχει πρῶτα ὁ Θεὸς! Μέλησήτη δὰ πλειὸν κ' ἡσές,
κῆ δέκημούτ' ἕναν τζαάπιν. Ἐχητη καλὴν ἡμέραν!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐτοῦ καλόν! (μόνη) Χαρὰ 'στοῦν ἄνθρωπον ποῦ μοὶ προξηνιάννει! σ' τοῦν
κανακάρην μου θὰ πάου νὰ πάρου ἕναν ἰσραβόξυλου, ἱμῶν κοτζάκηζαν πῶν
ἡδρίσκητη ὁ κώλους τῆς δίχως ποννίν, κῆ ἡ πουδιά τῆς ἰσαστρικῆ; χαρὰ
σ' τὴν μούρην 'πῶρχοντην καὶ 'λα!

Σκηνή Δευτέρα

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθεται ὥς καὶ πρὶν νήθουσα, ἡ προξενήτρια ἀπαντᾷ πρὸ τῆς εἰσόδου κύνα, ὅστις ὁρμᾷ κατ' αὐτῆς, καὶ προσέρχεται εἰς τὴν Ἀντιφάταινα δρομαία, ἐπτοημένη καὶ κάτωχρος.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' κόρη μου, ἔχει τὸδουνα ἓναν ἰσκύλλουν, κ' ἡκοστιβίρηξην γουβὰ γουβὰ, κὴ ἡξισπάστηκα, ὦ λουβιάρης!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πιῇ μὲν οὐλλιὰν νηρόν· ἀμ' ποῦ ἦταν ἀανά κι αὐτὸς ὁ φαγνιάρης; Χὰν ἄθθους ἡγένην ἢ μούρη σου!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρη. Καλ' ἡμέρα σας καὶ 'λα. Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλὴ σου μέρα, καλῶς την! Κουμματάκιν ἐά. Ὑσὲς καλᾶστη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γιὰ τὴν ὦραν δά. Ὑ κουμπάρους μου καλᾶνν; ἀμ' πού 'νν; ἔν εἶνν ἡδῶ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἔσαξ' ἡῶβγην ἡσβίχτην, λέε, κάθου, κάθου, κάθε, μόνια μοναχός, κ' ἡσηκώστην ἀποὺ τύρνυν κ' ἔφυνν ἔσαξου σ' τοὺν ἰστούμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἀμ' ἡ Μαλώνης καλᾶνν κ' ἡκείνους;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἦστα ξύλα ἔφυνν ἀπ' τὰ πουργόν τοῦ Θειοῦ κι ἀκόμα ἔν ἡφάνην, κ' ἡγένην τηγνιά ἢ ὦρα, κ' ἔκαμν κὴ τόσην ἰβρουχὴν κὴ κακουβάλλου κὴ κάθουμου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἄμ' ἠϋρην την ἀνὰ τὴν ἡμέραν νὰ φύῃ 'στοῦ βουνίν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' κόρη μου, εἶνῃν ἓνας ξανάστραφους, κι ἄγροικουν πηδίν, 'πάου νὰ τοὺν μιλήσου, κὴ λέει μου, Διάολου κόρη, σκοτώννου Ση χά, κι' ἀναθθηματᾶ μου.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρει! κὴ παλλικάριν εἶνῃν κὴ 'πάνου 'στῆς λουλλάρης του.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' τί θὰ κάμης πλειόν, ἄς ἰζῇ ποῦνῃν ἓνας κὴ μαναχός, κιαπὲν χάλπετ νὰ φρηνέψη θέλει· ἄμ' πῶς ἦταν ἀνὰ κ' ἥρτης, χαῖ κουμπάρα;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' ἔν τοῦ ξέρεις ἀνὰ τοῦ τόπου μας τ' ἀτέττιν, ἔν τοῦ ξέρης πῶχητη πειδίν κὴ πᾶσα μιὰ ἔχει τοῦ 'μμάτιν της εἰς τῶμορφουν τοῦ πρῶμαν; ἡ νύμφη τοῦ πάρπα μου τοῦ Παλάση μ' ἔστελλῃν κὴ θέλει, λέ, ἂν εἶνῃν κηουσμᾶττιν ἀποῦ Θειοῦ τοὺν Μαλώνῃν εἰς τοῦ κουρίν της.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' ἔ κουμπάρα μου! Τί νὰ σοὶ 'ποῦ κ' ἤβῳ; ἔρχουντῃ κὴ φεύγουσιν ἀποῦ χίλλης μῃριαῖς; κ' ὕ ἄντρας 'πῶχου ἔν καθίννει νὰ κάμουμουν ἱμιάν κουβένταν μόνουν ποῦ 'πάου νὰ τοὺν 'μιλήσου, κὴ χαμέτα ἀαργουντρανᾶ μου, κὴ βλαστημᾶ μου, κὴ μῃταννοϊώννου χίλλης βουλαῖς.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἡβὼ ἀνὰ, μᾶρ κουμπάρα, ἤθελά του τοῦ Παλάση τοῦ κουρίν εἰς τοὺν Μαλώ-νῃν. Γιατί, μᾶρ κουμπάρα εἶνῃν ψυχὴ κουρίν, χαρὰ σ' τοῦ κουρίν! Λάμπει κὴ ἡ στράτα της κὴ ἡ πουρπατηξιά της! κι ὁμορφή κὴ καλουγουννιοῦ κόρη, κι' ἀποῦ σόιν, κὴ μαάρι Παναγιά μου, μεῖ τὰ καλὰ της κὴ μεῖ τὰ προικιά της χρουσᾶ κι' ἀργυρά!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Αἴ! Νὰ δούμουν ἱμιάν· χάλπετ κ' ἡμῆς ἓναν κουρίν θέννὰ πάρουμουν. Ἄν εἶνῃν κουσμᾶττιν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κὴ πότῃ νῆρτου νὰ μοὶ δέκῃς ἕναν τζαάπιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' ταάρις κὴ ξέρου του κ' ἡβώ; τί θὰ σοὶ 'ποῦ; Ταάρις κ' εἶνν εἰς τοῦ χέριν μου; ἡκείνου 'νὴν σ' τᾶφέντῃ του τοῦ χέριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Νὰ χά ἡσὺ ξέρεῖς, ἡκείνους ξέρεῖ, ἡμὲς ἀπ' τὴν πόρταν νὰ μᾶς ἡζώχτητῃ θὰ 'μπαίνουμουν ἀπὸ τοῦ παναθοῦριν, ἡμὲς τοὺν Μαλώνῃν ἐν τοὺν ἀφίννουμουν νὰ πάῃ ἀλλοῦ. Τῆς ἰστράτῃς θὰ μαρμαρώσουμουν. Ἔ,τι κι ἄν μᾶς 'πήτῃ χαζῆ-ριν εἴμουστῃν τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἕνα παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πᾶσα μὰ ἔτι δέκῃ τὸν Τσοτζοῦκιντῃς χά τοῦ δέκῃ. Ποιὸς τὰ πῆρῃν κ' ἔφωῃν;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Σ' αὐτὸ ἀλήθειαν τοῦ λέεις, ἄμ' χίλια νᾶννῃν τοῦ πουλλὺν τοῦ φῶς εἰς τοὺν ἄθρωπουν ζαράριν εἶννῃ; ἔχῃτῃ καλὴν ἡμέραν. Μὰ χά! αὔριουν πάλι θὰ σ' ἔρτου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Σ' τοῦ καλόν. (καθ' ἐαυτὴν) Μὰ κι' αὐτὴ! εἶπῃν κι' αὐτὴ τοῦ δικόν της! Μαρ' κόρη μου, μὴ ἡντρέπουτῃν καὶ 'λα! Τοῦ τέγγιν ἄνα τοῦ πηδιοῦ μου εἶνν τοῦ Παλάση τᾶπουκοῦννιν; Χαρά σ' τὴν μούρῃν, πῶρχοντῃν κὴ λέουν του καὶ 'λα!

Σκηνὴ Γ'

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ ΤΡΙΤΟΣ

(Εἶνε ἑσπέρα. Ὁ Ἀντιφάτῃς μετὰ τῆς συζύγου του κάθῃνται παρὰ τὴν ἐστίαν διαλεγόμενοι ἐνώπιον πυρᾶς καὶ ἀμυδροῦ λιχναρίου. Ὁ μὲν καπνίζει μακρὰν καπνοσύριγγα ἡ δὲ νήθει τολύπην βάμβακος. Παρουσιάζεται ὁ προξενητής, ἀνὴρ σαρικοφόρος, φέρων μακρὰν καπνοσύριγγα, ἥτις προηγείται αὐτοῦ καπνίζουσα, εἶνε ἐνδεδυσμένος κατὰ τὸν ἀρχαῖον Λειβισιανὸν ἱματισμόν.)

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα Σας, κή καλ' ἡμέρα Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Καλή σου 'σπέρα, κή καλή Σου 'μέρα! ἀμ τέλεια τοῦ σελάμιν σου τσατταλλού-
δικουν ἦταν! (πρὸς τὴν σύζυγόν του) φέρη μαρὴ ἕναν ἀγγειόν, κ' ἕναν μαξηλλά-
ριν τόδουνα (ἡ σύζυγος φέρει προσκεφάλαιον καὶ τάπητα, ὃν στρώνει, καὶ ἐπ'
αὐτοῦ καθίζει ὁ Προξενητής).*

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ' πλειὸν ἀρίφ ὁλὰν ἀγνασὴν. Καλή 'σπέρα Σας κὶ ἀποὺ κουντά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλή Σας ἐσπέρα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα, Κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλή Σου 'σπέρα ἀφέντη!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ 'σ τὴν ὑγειάν Σας. 'Υσὲς καλᾶστι;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὰ δόξα σοι ὁ Θεός!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τὰ μουρὰ καλᾶν κ' ἡ κουμπάρα μου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλᾶν γιὰ τὴν ὥραν. 'Η Κουμπάρα σου (παράξουσου) ἡῦρην τὴν ἱμὰ κατη-

βασιά κῆ μὴ ἡμέρα τῆς ἡμέρα, μὴ ἡ νύχτα τῆς νύχτα. Φουνή σ' τὴν γῆν, φουνή σ' τοὺν οὐρανόν. Ἠγήτεσάμουν τὴν καὶ ἄλα, ὀλματῆ. Ἐχομουν τώρα πέντ' ἕξῃ ἡμέρης, κῆ σόρμα πλειόν τοῦ τιρλίκιν μας! Ποῦ λέει δὰ κῆ ὁ Να-στρατίνης «παρὰ νὰ ῥουστῆση ἡ γυναῖκα μου κάλλια ν' ἀρουστῆσου ἡβῶ, κῆ παρὰ ν' ἀπουθάνου ἡβῶ κάλλια ν' ἀπουθάνῃ ἡ γυναῖκα μου», σουστῆ κουβέντα, μάνας νιέ!

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄμ' ἔτσι εἶνῃν ὁ ἄρρουστος μὲς 'στοῦ σπίτιν εἶνῃν κακὸν τιρλίκιν. Ἐν ἀκούεις ποῦ λέει κῆ ὁ Τούρκους «Χασταὶ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ»; ἄμ' τί θὰ κάμουνουν; «Χασταλῆκ σαγλῆκ πιζίμ ἱτσίν». Πηραστικά νᾶνῃν κιαπὲν βοῦλα τὰ ζουντανὰ πιττίνουν. Ἐπαθὰ τὴν κ' ἡβῶ αὐτὴν τὴν κατηβασιὰν κ' εἶνῃν ἀζάβαλλῃ, ζόριν πρῶμαν. Ὑ ἄνθρωπους γένῃτῃ χὰν μαγκαφᾶς, μῆν νὰ φάγ' ἀμπουρᾶ μῆν νὰ πῆν. Ταῦτιά τοῦ βουδνουνουσιν χὰν ποῦ παίζου καζῆροι μέσα ἡ μῦττῃ ταππών-νητῃ, τὰ μάουλα πρήσκουντῃν, τὰ δόντια δέρνουνουσιν, μῆν τοῦ καπνοῦ τοῦ τᾶτιν ἡννοιώθῃς, μῆν τοῦ φαγοῦ, κ' εἰση χὰν ἄζῶν ἄμ' ἡμέναν ἡρτῃν μου τῆς καμῆ-λας τοῦ μαλλῖν ράστιν κῆ τοῦ γῆτεμμαν.

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Πρὲ χὲ μάνας νιέ, τί καμῆλας μαλλῖν; κῆ τί λαοῦ προυβηαῖς τί βότυρου κοι-λαῖς; κῆ τί παχάρια μεὶ τῆς ἐψηματόπητῃς! Βοῦλα ναφηλέ! Φέλαξιν θέλδῃ, κῆ μὴ τῆς ἡμέρης. Βοῦλα εἶνῃν ἀπ' αὐταῖς τῆς ττακκιαῖς, κι ἀπ' τὰ πουλλά τὰ μαντήλια σ' τῆς γυναῖκῃς, κ' εἰς τοὺς ἀρσηνικῶς ἀποῦ τοῦ κκιλάφιν κι ἀπ' τοῦ σαρίκιν. Σηκῶννουμουν, πρ' ἀδαρφέ, ἀντράδοι κῆ γυναῖκῃς ἔναν βουνῖν ἄννου σ' τὴν κηφάλῃν μας! ἄμ' ἔλα δὰ τοῦ διάολου τοῦ πρῶμαν ποῦννῃν συνῆθειουν! Τώρα λὲ εἶπαν τὴν ποῦννῃν τῆς πιτσικαλλοῦς τοῦ χειρικὸν ἄλόν, κ' ἡφάναξῃν τὴν νὰ τῆς τοῦ γητέσῃ κ' ἡκείνῃ, νὰ δούμουν ἱμιάν.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Πάει κι' ἀποῦ τοῦ χειρικὸν ὅπως τῶχει ὁ ἄνθρωπος εἶνῃν ἄμ' κατὰ πον λέεις, μεὶ τῆς ἡμέρης κῆ μεὶ τὰ βραστὰ θὰ πειράσῃ πρῶτα ὁ θεὸς πειραστικά νᾶνῃν, κι ἀπὲν πασὰ κελὲν τσεκκιλίρ.

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἡβῶ θάποῦ πῶς πάει κι' ἀπ' τοῦ φηγγάριν, γιατί θουροῦ βοῦλα τὰ πρῶματα ἔντρανοδισιν τοῦ φηγγάριν. Τεγιαλῆμ χὰν θὰ κόψῃς ξύλουν, ἡντρανᾶς τοῦ φηγ-γάριν. Χὰν θὰ σπείρῃς φυτόν, ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. χὰν θὰ κλαδέψῃς ἡντρα-νᾶς τοῦ φηγγάριν. Ἡβῶ θάποῦ πῶχει κῆ μηρικῶς ἀθρώπους κ' εἶνῃν σακκάτῃ-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δοι κῆ λουλλαὶ γιά μεί κανέν ἀφιν εἶνῃν ἀπ' τοῦ φηγγάριν. Γιατί ἡμές οἱ ἀθροῶ-
ποι εἴμουσῃν ἀρσουῶξῃδοι. Χαμέν φηγγάριν μηγκάριν ἐν λίουμουν σαμὰν χα-
ραρή κιτὶ τεπιτὶ τουρούξ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

ἽΥ Θεὶὸς τὰ ξέρει πλειὸν αὐτά. Μὴν παγαίνης τερινικά. Κατέρ κατηρουλλάχ
βέρσελαμ. Δόνγεις χαμέτα τοῦ κηφάλιν του. ἥβὼ αὐτὸ ξέρον. Τί χαπάρια ἀπο-
σαπάνου κι' ἐσακάτου; Νέβαρ νὲ γιὸκ πακκαλούμ;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἐν τὰκουσήτῃ τὰ χαπάρια; Καβαλλάρης ἤρτην γιὰ τὰ κουραμᾶ. Ἀπουτέρῃ εἰ-
χην ἡκείδα ὅτουν ἰστούμπουν τοὺν Κκιαχᾶν, κ' ἐβαλλην φουναῖς μεί τοῦ Σόμιν
κ' ἔκαμναν ἡκεὶ δα σαματῶν, κ' ἔλεην τοῦ Σόμιν, ἡμέναν ἐβαλή μου τη βαρὺν
κουραμᾶ. Γιατὶ ἐν ἡντρανάτῃ τοῦ ἐμσάλιν μου; Κ' ἔλεην κῆ ὁ προηστὸς, πλή-
ρωση, πρὲ διάολου γιυέ, τοῦ κουραμᾶ Σου! κῆ πουλλὰ μὴν ἰσαμπουνίνης! Κ'
ἔλεην κῆ τοῦ Σόμιν ἐν τοῦ ξέρεις, ἀφηντικόν, τοῦ χάλιν μου! Κ' ἔλεην κῆ ὁ
Τεκιαχᾶς, ὁ ἓνας σας τοῦ χάλιν του, ὁ ἄλλους Σας τοῦ γιοῦζιν του, Ποιὸς,
πρέ, θὰ τοῦ πληρώσῃ τοῦ κουραμᾶ; ἽΥ δὰς θέλει μαϊδιά. Ἐν ἀμπουροῦ ἥβὼ
γιατα σᾶς κῆ γιαμόνουν νὰ γένουμου ρεζίλιν εἰς τοὺν καβαλλάρην. Κιστοττοῦρ
ὀλὰν σουνοῦ! (εἶπῃν εἰς τοῦ κηζάνιν) σὸκ ταμὰ ἄλ παρασηνή. Κ' ἐβαλάν τουν
εἰς τὰχοῦριν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Πῶς θὰ γινῇ τοῦ χάλιν μας μ' αὐτὰ τὰ κούραμα; ἀλλάχ ὄναρᾶ! ἀδαρφέ, ἐν
συφταίνεις νὰ πληρώσῃς τὸνα, τοῦ κουραμᾶ, κῆ χαμέτα νὰ κι' ἄλλ' αὐὸ πίσου.
Χαφτὰ σεκίξ, κουραμᾶ τοκκούξ. Πῶς θὰ κετσιντίσῃ κῆ ἡ φτουχούλουγια;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

ἽΑμ' τί θὰ κάμης, λάατῃ μου; Νὰ κάμης ἔχεις; Τί πειρν' ἀπ' τοῦ χέριν μας;
ἽΗμές εἴμουσῃν αὐγά. Νὰ χτυπήσῃ ἡ πέτρα ταυγόν, βάϊ ταυγόν! Νὰ χτυ-
πήσῃ ταυγόν εἰς τὴν πέτραν πάλι βάϊ ταυγόν! Εἴμουσῃν ὅς τοῦ Μεεμμέτῃ
τὴν τκοπποῦζαν ἀπὸν κάτω. Αὔριον μηθαῦριον ἐρχετῃ κῆ ὁ χαρατσῃς! Πάλι
μαϊδιά! Παρᾶ ὄγλου παρᾶ! καμῃ τοῦ κολαῖν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

ἽΑμ' τί θὰ κάμης, λάατῃ μου! Νὰ κάμης ἔχεις; Ὡς ὅπου θουροῦν τὰ ὀμμάτια
σου θὰ κοστιβιρᾶς, κιὰπὲν ὁ θυματὸς τὰ ζηπλύννει. «Ποῖλὲ κάμ ποῖλὲ κκετέρ,

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ποιῖλε κιλίρ, ποιῖλε κιτέρ». Ὁ θεὸς νὰ μᾶς διή ἀπομουνήν, κὴ δύναμιν νὰ δούλεύουμον χὰν τοὺς μάγκους, νὰ σφταίνουμον σὴ βοῦλα τὰ βάρητα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Ὁ Θεὸς ὁ μειαλοδύναμους κὴ ἡ Παναγία ἡ μειαλόχαρη νὰ βάλῃ τοῦ χέριν τῆς, κὴ νὰ μᾶς ληφτηρώνην ἀπ' τᾶρειου τὰ χέρια! Τοῦ ὀκόν μας πλειὸν ἔτσ' ἤρτην κ' ἔτσι θὰ πάη. Τώρα τέλλεια ποῦνην πέντη κηφάλια ρου-μαῖκα ἔναν μαῖδιν ποῦνην πηρίστασεις, ἀμπουράς νὰ ῥιμλήσης; Τὴν πῆτταν ἐν θάμπουρούμουν ναῦρουμουν! κ' εἴμουστην κὴ μουχτάτζιν εἰς τᾶζου. Ἀμ κὴ οἱ Τουρκαλλάδοι οἱ κακόμοιροι ἄλλια τραβοῦσιν; θουρούμουν τοὺς δὰ κ' ἠκείνους! ἀνάθημαν τοὺς ἠπείρην ἀποὺ τοὺς τζερεμέδους! εἶχα ἓναν φίλουν εἰς τοὺς Καράτσουλφάδους, κ' ἠσήκωσιν, λέ, ὁ γιὸς τοῦ μιὰν κόρην κ' ἔφεράν τουν εἰς τοῦ Κονάκιν κ' ἔμπεξάν τουν εἰς τοῦ χάψουν κ' ἠπῆρην τουν τ' ἀνάθημαν! ἠπῆρην τουν ὁ ἄς ἱμὰν καμήλαν, κὴ χίλλια ἀσλανιά κὴ ὁ Καδῆς ἄλλου τόσα, ἠκοίττουσαν κ' ἓναν μῆναν εἰς τοῦ χάψουν, κιαπὲν ἔδεκάν τουν ἡμιὰν λάσπην εἰς τοὺν κώλουν κι' ἀμόλυκάν τουν. Κ' εἶχην ὁ κακόμοιρους πάνου τοῦ κὴ κάτου τοῦ μιὰν καμήλαν ἄμη, φτουχέ, νὰ ζήσης!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἀμ' οἱ Ζαπιτάδοι αὐτὰ θέλουσιν ἐν ἀκούεις 'πού λέει, «λεσπὲρ πὸκ γέμεγίντζε ἀαλὰρ χαλβᾶ γεμέζ»; ὁ Ναστρατίνης, λέ, ἔβλεπν νὰ δῇ στοὺν κάτου κόσμουν πὼς πειρνοῦν οἱ ἀπθαμμένοι, κ' ὑπῆην κ' ἤμην σ' ἓναν μεζάριν κ' ἠκοίττουσαν ἱμὰν νοχτιγιάν. Ἐτυχην νὰ πειρνοῦσιν ἀπουκεῖδα κκερβάνια κ' εἶχην ἓναν μουλάριν φουρτουμένουν φυλτζάνια, κ' ἠξισπάστηκην, κ' ἔσπασάνιν βοῦλα τὰ γυαλλικά, κ' ἠγένηκάσιν τάρμα ταγάνιν. Κὴ πιάννουνσοίτουν οἱ Καττηρτζῆδοι, κὴ τίτη φιλᾶ σοι κὴ τίτη χαλᾶ ση, δίουν τουν ἓναν καλὸν ζύλουν, κὴ κάμνου τουν πασκαλλιᾶς αὐγόν. Τὴν ἄλλην τὴν ἡμέραν ἠρώτηννάν τουν, τί χαπάρια ἀπ' τοὺν κάτου κόσμουν; Κ' ἔλεπν ἂν ἠξισπαίνης μουλάρια φουρτουμένα φιλτζάνια, ἔχει ζύλουν, ἂν κοιττήση ραχάττιν, ἐν ἔχη τίποτα ἡσυχία. Τώρα κι' αὐταὶ τοῦ διάολου οἱ γυαῖδοι, σηκώνουν κόρης τρώουντους οἱ ἀάδοι κὴ οἱ καδῆδοι. Σκουτώννουντην ἓνας μεῖ τοὺν ἄλλουν, γίνουντην ζειπέκια, ἀνάθημιάν τους! ἐν ἡντρανοῦσιν τὴν δουλειάν τουν. Εἶπην χὰν τοὺς ἡσκύλλους. «Τομουζοὺν πουρ-νουνοῦ κουλαγνήν κκεσάν, γίνε τομούζ, γίνε τομούζ». Ἐ,τι θέλεις κάμητουν. Πιλιγινιτὲν βᾶζ κετσεμέζ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἐτσια 'πού τοῦ λέεις εἶπην τοῦ διάολου τοὺς υἱέδους! Ἀμ' ὁ Τούρκους ἐν ἡδιάλουάτη τὰ ὕστηρινά! «Σουνουνοῦ τοσουνὲν μουρατηνά ἐρμέζ», λέ Πῖρ ἐγι-τὶν γιασατηγή, λέ πῖρ ἱνὰτ ἱτσίν, πῖρ μουράτ ἱτσίν. Κιαπὲν χὰν ἱσκουτουθῇ,

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Κατερὶ ποῖλὲ ἴτι, λέ. Δέννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του 'στοῦ κατέριν. Κητὲρ κατερουλλάχ βέσσελάμ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' ἡ πίστι τουν δά. Μουκκατερὲ ἱμανίμβαρ, λέ, ἀμ, πῖρ πακκάρσαν, σουστή κουβέντα μάνας νιέ! δόννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του ἀμ' ἔμαθης κῆ τοῦ Λουκᾶ τὰ πηδιὰ τί ἔκαμάσιν; ἡγένηκάσιν μουραφάδοι 'σ τοὺν μερκεμέν;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

'Υ Καδῆς ἡκεῖνα ἔκαμήν σοι τα ἀλιχάνην. Εἶπαν νὰ τοὺς συβάσουν οἱ ἄθρῶποι κ' ἔν ἡδέχτη ὁ μικρός, κ' ὑπήν εἰς τὴν καντάριν. Κ' ἤβγην πάνου ὁ ἀᾶς κῆ ὁ καδῆς κ' ἔκαμάν τα κασσέμιν, κ' ἡπήρην πᾶσα ἕνας τοῦ τυχηρόν του, κ' ἡπίττησιν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' ἡμὲς ἄθρῶπους ἔχουμουν; εἶνῃν βούλουν μουξεβίρηδοι, κῆ μεὶ τὰ χαττούρια. 'Ηχτέπηνναν λέ, ἕναν, κ' ἔλεην βᾶϊ ἀρκάμ! 'Εχεις ἀρκᾶν; κάμνεις τὴν δουλειάν Σου. 'Αμ' τοῦ σπῆτιν ποιὸς τοῦ πῆρην;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Τοῦ σπῆτιν αὐγάτησὴν του ὁ μικρός, κι ἀπόμεινῃν πάνου του διακόσια γουρούσια.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τ' ἄκριβα; μάνας νιέ!

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Νὰ βγάλουν δὰ τοῦ Καδῆ τὰ 'μμάτια, τί εἶνῃν τούτου ῥέσιμουν. Τ' εἶνῃν; τελλαιλιγές, τ' εἶνῃν; καλεμιγές, κρυφὰ κῆ φανηρά, νοῦλλα ἡ νοῦλλα ἔφαην τα βοῦλλα. 'Εν ἀκούεις ποὺ λέει τοῦ γινάτιν βγάλλει 'μμάτιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Ετσια 'ποὺ τοῦ λέεις εἶνῃν. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἰοφκέ, ἰλε καλκὰν ζιγιὰν ἰλέν ὁττουρούρ. Εἶπα τουν τοῦ διάολου τοὺν ἰσκύλλουν, ἔλα, πρέ, κῆ μειάλους σοῦ νην, κ' ἔν πατσάρει. Στ' ἀδέρφια μέσα αὐτὰ ἔν θουρηούντην, ἄς πάρ' ἡκείνους παρα πάνου κῆ δέχτο σ' ἡκείνου, 'ποὺ σοὶ λέουσιν οἱ ἄθρῶποι κ' ἔν ἡπείστηκην. 'Αμ' 'Θουρᾶς του κῆ τοῦ Σουβλίν; 'Ηκείνους ἡ ἀναθθηματισμένους τοὺς

ήτορίτιννν. 'Εν ἀκούεις 'ποῦ λέει, λέ «τοῦ παλατῶ τοῦ στελλίν εἶνν' ἀποῦ μέσα μας»; αὐτὴν τὴν κουβένταν εἶπν τὴν τὰ δνντρά. Ἐκαμάσιν μντζιλίσιν, κ' εἶπασιν πῶς θὰ γλυτώσουμουν ἡμέες ἀποῦ τοῦν παλατᾶν κ' εἶπασιν πάλι, ἀμ' τοῦ στελλίν εἶνν ἀποῦ μέσα μας.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ 'γιά νὰ βγάλλη δὰ λαῶς εἰς τοὺς ἀάδους κ' εἰς τοὺς καδήδους! ποῦ τοῦν ἔχουν χάν τοὺς ἀβτζήδους τὴν ττάζαν! Ττεφεκκελί κουρουλτίννητη κὴ λέει ἡβῶ μεί τοῦν ἄαν μιλοῦ κι ἀποῦ τοῦν σακκοῦλιν του γημίννου; Εἶχην λέ, ἔναν προυνστὸν κ' ἔλεάν τουν Παρασκηβγᾶν, κ' ἔλεην βούλουν «εἶπν ὁ ἄας, ἔ Παρασκηβγᾶ!» κὴ τοῦ Σουβλίν βούλουν' «εἶπν ὁ ἄας» εἶνν ἀνάθθημάν τους βούλους!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' ἀμπουράς νὰ τοὺς μιλήσης; μέλσησὴ τουν δά. Μόνουν μόνουν! κὴ χαμέτα νᾶμπης εἰς τοῦ Καδῆ τοῦ τυρπαλλάκιν! ἀκούουν τουν, καλέ, γιατί γεμετίννει τους. Χαμέτα ἔκουσσην τίποτα; κὴ 'ς τοῦ Καδῆ τοῦ 'φτίν, ἡκειννᾶς, ἀφέντιμ, ἡπῆδσην ἀποῦ τοῦ παναθοῦριν. ἡκειννᾶς εἶπν ἔτσινα! κὴ τοῦ τὸ κὴ τοῦ τὸ, διαβάννει της τα συναζᾶριν. ἄνσηζταν παίρνουν σει μέσα 'στοῦ χάψουν, κὴ ὁ τζερεμέες κόβγητη πάλι ἀποῦ τοῦ Σουβλίν, κὴ λέεις τουν κὴ 'σπουλλάετη, πάρπα! Τί θὰ κάμης 'Τάς τα ἔλλερινδέ, κούστα ἔλλεριντέ. κὴ ἡ πέτρα 'στοῦν χέριν τουν κὴ τοῦ πουλλίν. Σερινέ ναλέτ! Οἱ Ζαπιτάδοι θέλουν μουζεβίρηδους, χάν τοῦν ἀβτζῆν ποῦ θέλει ττάζα νὰ βγάλλη τοὺς λαῶς ἀποῦ τὴν τύρπαν. 'Ἡ δουλειά τουν εἶνν μουζεβιρλίκιν. Κ' ἡδῶδα 'ποῦ μλοῦμουν φουούμουν τους τοὺς ἀναθθηματισμένους! «κὸρκ κορκμαζτάν, οὔττάν οὔττανμαζτάν!»

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Ετσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνν. Ποιὸς εἶνν χηρλῆ! ἀνάθθημάν τους! Βοῦλοι περὶ ἔμοῦ εἶνν. ἡμέες εἰμουστην λεσπέρηδοι ἀθρόποι. φουκαράδοι. ἐλὶ κογινοντά, ἔλκανιμῆδοι. Καλὴ μέρα, 'φνητικόν, σήμερα εἶση ἀπ' τὰ χτές πειά καλλιὸς κὴ πέραση κὴ φύη. Εἶπαν, λέ τοῦν Ναστρατίννην πῶς πηρνᾶς μεί τὴν γυναικάν σου; κ' εἶπν «Γιὰ ἐγῆμ γιὰ κκιωτοῦ, κετσινμῆκτιρ τσαρεσί». Ποιὸς εἶν' ὁ καλὸς τουν; 'ὁ Χατζῆ Σηβαστὸς εἶνν καλὸς 'ποῦ λέει «ἡῦρης τουν τοῦν ἡφτουχόν, κ' εἶνν ἔσα μεί τὰ γόνата 'στὴν λάσπην, μπῆξη τουν παρὰ μέσα ἔσα μεί τοῦν λαιμόν χάν τοῦν πειράσης εἰς τοῦ χέριν, σβάξη τουν μεί τοῦν κκετζέν τοῦ διά-ολου τοῦν ὕγιόν» Γιόξα ὁ Χατζῆς 'πὸβαλν τουν Ποπαγιάννην μέσα στὴν ἀμπλώχτραν, κ' ἔλειψην κ' εἰς τὰ γέννεια του ἔψημαν κ' εἶχην τουν τσακτισμένουν μεί τὴν ἄλυσιν μέσα 'ς τοῦν νήλιουν τοῦ 'λλιπύριν, κ' ἔτρωάν του ἡ μῆης; ἀναθθημάν τουν πειά καλλιόντουν! τοῦ διάλου τοὺς τουρκουλάτρηδους. Οἱ Ζα-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

πιτάδοι, πάρμου, ἔχουσιν ἓναν μερχαμέττιν. ἅμ' αὐταὶ οἱ ἀναθθηματισμένοι εἵ-
νην τσακκάληδοι κῆ τρώουν κῆ κάθουντην τοὺν φουκαρᾶν. «Φουκκαρᾶνῃν πα-
πασὴ γιόκ». Βάσσελαμ! εἰμουςτην ἄρφαναί! ἅμ' ἀμπουρᾶς νὰ τοὺς μιλήσης;
Μόνουν «κεμεσινὶ κουρτταρὰν καπιτὰν τιρ» ἃς τάφήσουμουν αὐτά.... κι ἃς ἔρ-
τουμουν εἰς τὴν κουβένταν μας. Ποῦ ἀπόμεινην ἡκείνηδα ἡ κουβέντα 'ποῦ σ'
εἶπα τέε προυχτές;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' τώρα 'ποῦ λέεις, ἔχου ἡβὼ πηδὶν 'ποῦ θάναβουργιάσου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί λόους εἶν' αὐτός; ἀκόμα νὰ μειαλλαῖνη θέλεις δηκουχτὼ χρουνῶν πηδὶν;
ἡδῶ ἐν θουρᾶς; ὁ κόσμους μέσα στὴν κοῦναν τ' ἀναβουριάνουν τὰ πηδιά τουν,
κῆ τῆς κόρης τουν. Ἡπέρασιν πιλὲ ὁ κηρός του, κῆ ξάννοιξη νὰ δόσης τοῦ
κηφάλιν του.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἡβὼ κουλία μου, θέλου τὴν ἱμιὰν τὴν ἡβδουμάδαν ἀναβούργιασμα κῆ τὴν
ἄλλην 'πάντρεμαν. Τί ἀνάγκη σύρτα κῆ φέρτα; θέλεις μου; θέλουσε. βέσσελάμ.
Τοῦ καλὸν αὐτὸ εἶνην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὸν τοῦ λεεῖ σου, ἅμ' σὸζ' ἀγνὰτ τῆς γυναικῆς τοῦ διάολου τῆς κόρης! Χὰν
ἔμπη ἡ Γηννάρις ἔγριτζα τῆς ἡμπαίννει. Θουρᾶς τῆς πλειὸν ἄλλης ἔσα πάνου
ἄλλης ἔσα κάτου. βηζήρ βηζήρ. Θουρᾶς κῆ τὰ φανάρια τοῦν προυξηνητάδουν
ἄλλ' ἔσα δῶ κι ἄλλ' ἔσα κεῖ. ἔπαιξην τοῦ κουρρουμιάου; ἔν ἀφήνουν πλειὸν
τοῦν ἄθρωπουν ραχάττιν. ἡβὼ τώρα, μὰ τοῦν θειὸν ἔν θέλου ν' ἄρτου τ' ἄι
Βασιλειοῦ 'στοῦ Λεῖβσιν γιὰτ' αὐτάδα κῆ γιὰ μόνουν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Αἱ! αὐτὰ τὰ πρῶματα ἔτσι ἡδόστηκάσιν. ἡβὼ σ' ἡσέναν, ἡσὺ σ' ἡμέναν, ἓνας
μεῖ τοῦν ἄλλον μας θὰ θειουρούμουν τὴν δουλειάν μας κῆ τὴν ἔχρειαν μας.
Πᾶσα ἓνας γιὰ τοῦ τσοτζίκιν του πασκίζει.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἔτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνην ἅμ' ἄκουση χὰ νὰ σοὶ ποῦ. Λέουσιν τάχατοι ἱτσινά
μου κ' ἡκεινά μου, ἅμ κῆ τοῦ κόσμου οἱ ἐγλεντζέδοι αὐταὶ εἶνην. Νάση δὰ

ανάκατους μεί τούν κόσμουν. Γιατί τὰ θέλουν τὰ πηδιά κῆ τῖς κόρης; γιὰ νὰ μὴν εἶσθ ξανάκατους μεί τούν κόσμουν. Ἀναβουργιάννεις τοῦ πηδίν σου, μπαίνεις σ' ἓνα σόιν, κάμνεις συμπεθθέρους συμπεθθέρης σαγτὰν σολτάν, μαντινάδης πασκούνια ἐγλεντζέδοι, χαραῖς, αὐταῖς εἶνῃν ἡ χαραῖς τοῦ κόσμου δά. Κ' ἡσὲς ἔχῃτ' ἀνάγκην νὰ παντρέψῃτη τοῦ πηδίν σας. Τ' ἔχῃτη δόξα σοι ὁ Θεός; Νὰ κῆ ἡ κουμπάρα μου μόννια μαναχῇ εἶνῃν. Θέλῃτ' ἀνθρωποῦν 'στοῦ σπῆτιν μέσα. Ἀπ' τὴν ἄλλην πάλι τὴν μηριὰν λέουν κῆ ἡ γυναικὴς Παναγιά μ' ἀκαταδέκαστα, χὰν ἔχῃς στραβὰ θηλυκά, τί θὰ κάμῃς; ἔτσια 'ποῦ κουτσεύγουν βοῦλοι θὰ κουτσεύῃς κῆ σύ. Ἐτσ' εἶν' αὐτὰ τὰ πρόματα.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἀς ἡδιαλουῖστούμουν δὰ κ' ἡμὲς ἱμὰν κῆ δυό, κιαπὲν κκουσμάτιν τὰ πρόματα. Αὐτὰ τὰ πρόματα ἀτζαλεγὲ κελμέζ. Ὑ ἀνθρωποὺς «γιασατίκτζα κετσινε-τζεγινι γιορουλούντζαγια κατὰρ ἀραμαλή» λέει κῆ ὁ Τούρκους χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὁλόουρ. Κ' ἡβὸν πάνου μου κῆ κάτου μου ἓναν πηδὶν τῶχου ἱς κκη-σματίντηρ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Βοῦλα τὰ πρόματα κκουσμάτιν εἶνῃν. Ἐν σοὶ λέου τώρα ἡβὸ... ἀμ' κῆ τοῦ κουρίν τοῦ Διουματάρη ἀλλάχ ἱτσὶν εἶνῃν εὐλοοῦν κῆ μινασίπιν γιὰ τούν Μαλὼνῃν θαρρεῖς κῆ τηργιάννει κῆ κἀθητη. Χέρσεϊ πῖρ σεπέπιλε ὁλόουρ. Βοῦλα μ' ἓναν σεπέπιν* γένουντην.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἡμὲς τώρα λέουμουν νὰ φύουμουν, ἂν θέλῃ ὁ θεὸς εἰς τάλάργουν, κῆ θὰ κάμουμουν ἔξ ἀποῦ θάνατουν τίργια χρόννια. ἂς πάουμουν δὰ κι ἂς ἔρτουμουνκι κι' ἀπὲν ἂν εἶνῃν ἀποῦ θειοῦ γραμμένουν, χάλπετ ἓναν πηδὶν ἱμὰν κόρην θὲ νὰ πάρη μιὰ κόρη ἓναν πηδὶν**.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τζάνουμ! Ἡμὲς τώρα ἔν εἵπαμουν κῆ καλὰ γάμουν. Μόνουν ἓναν σημάδιν, γιὰ νὰ ξηγνιόασῃ κ' ἡκείνους ὁ ἄνθρωπος.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἀταμ*** τ' εἶν' ὁ λόους τί εἶν' τοῦ φλουρίν. Ἀν εἵμουστιν καλὰ, χὰν πάουμουν κ' ἔρτουμουν τηλειώννουμούν τα βοῦλα μαζῇν, πρῶτα ὁ θεός.

* αἰτία.

** νέος.

*** ἀνθρώπε.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἡ κουβέντα σου καλή, ἄμ' ἐν παίρνει μουσαφίρην. Πέμουτη τοῦ ὕστερινοῦ θὰ γίνη γ' ἐν θὰ γίνη νὰ 'ντρανήξῃ κ' ἡκείνους ὁ ἄθρωπος τοῦ κυλαῖν του. Ποῦ θὰ μοὶ τοὺν ἔχῃς τώρα μεὶ μὴν πομπακηρὴν κλουστήν δουμμένουν λόους εἶν' αὐτός; Τί λέεις κὴ σύ; κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ποῦ τοῦ ξέρου 'βώ! Ὑ ἀφέντης του ξέρει. ἡβώ 'μου μιὰ γυναῖκα. Στέκουντας ὁ ἀφέντης του, ἐν μοὶ πέφτει ἡμέναν κουβέντα. ἡβώ μου ἕναν βῶδιν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἀμ χίλλια νᾶνῃν κὴ σὺ γουννιὸς εἶση χέμ αὐταῖς τῆς δουλειαῖς πάντα κὴ διὰ πάντα ἡ γυναῖκῃς τῆς ἰσκαρώννουσιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡ γυναῖκῃς τῆς ἡσκαρώννουσιν ξέρου του κ' ἡβώ, ἄμ' μεὶ τί μούρην ἔστελῃν ἡ Διουματάρῃνα κὴ γυρεύγει τοῦ πηδὶν μου; 'πὸν ἔφηκῃν ἕναν λόουν γιὰ τὴν ἄαπῃν, ἡκείνῃ ἡμέναν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σώπα, μαρὴ (πρὸς τὴν σύζυγόν του βαρβάρως ἀποτεινόμενος) Διάολου κόρη ἱν-ναί! φούντης θὰ μοὶ βγάλης εἰς τὴν μέσην τζάνινα σὴτ στηγήμ!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἄς εἶνῃν δά. Ἐν εἴμουστην ξένοι. Τί θυμώνῃση πλειὸν ἡσύ; γυναῖκα εἶνῃν, κί' ᾧς πῇ τὴν κουβένταν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐν θέλου ἡβώ τέτοιῃς κουβέντης ἀνάλατῃς. Πέρσυ, λέ, ἡ νύμφῃ τοῦ Διουματάρῃ ἐπιασῇ ἰσκουλούκῃα μεὶ τοῦ Γιαλαντζῆ, ἐπιασῇ κὴ τίτῃ μεὶ τὰ κηλλῆ, κ' ἡπῆασιν εἰς τὰ φύλλα τῆς σκαμινιάς εἰς τ' ἀππάνου τοῦ χουράφιν κ' ἡκαταμί-λησάσιν. Νὰ κουβέντης ἀνάλατῃς κ' ἔδεσῇν τῆς εἰς τοὺν ψιλὸν τοὺν κόμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Εἶπῃν μοῦ του κ' ἡμέναν ἡ νύμφῃ τοῦ Διουματάρῃ, ποῦ ἡλουόφερῆτῃ, κ' εἶπῃν μου χαῖ κουμπάρῃ ἐν ἔχου μούρην ἄμ ἐν ἰφταίχου ἡβώ ἡ κακουμοῖρα, ἡ συν-τρόφα μου φχταίχει ἄμ' χίλλια νᾶνῃν (ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι) γυναῖκῃς εἴμουστην!

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κ' ἡβὼ γυναῖκα ἤμουν, ἀμ' ἔν εἶπα καμμιάν κουβένταν νάντρεπούμου. ἀμ' ἡκείνη ἡμέναν ἡδείνεσθήν μου τοῦ γάμου μου κῆ τοῦ παστοῦ μου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σῶπα λῶ. Τίναν 'μιλοῦ μαρή; Τώρα θὰ κατηβῇ τοῦ τσιπούκιν εἰς τὴν κηφάλην σου χά, διάολου κόρη!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Τ' εἶνν, καλὲ σύ, κῆ πιάννης μου βούλουν μεί ταυτημένα τὰ δαυλιά. Χαρά 'ς τὴν μούρην ἄφγκή μου δὰ νὰ μιλήσου, κῆ ξέρουμούν του ποῦση φόρσους. (Διακόπτεται ἡ συνδιάλεξις καὶ καπνίζουν).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

Ψήση μαρή ἕναν καῖβεν, σοῦρτισή τοὺν τζεβζέν. Κι' ἀνάθημάν σας βούλης, γυναίκης ἔν εἴστη;
(Ὁ καφρὲς ἐψηίνεται καὶ τὸν πίνουν).

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Αἱ! Βακτη ἱκκί ἔτελίμ. Ἐχνητ καλὸν ἰβράδου.
(Σηκώνεται ἰν' ἀπέλθῃ).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(ἱσταμένος ἐπὶ ποδὸς)

Χηρέτα μού τουν ἡσὺ τοὺν ἰδιουματάρην κι' ἄς κάθητη βαρύς, κι' ἂν εἶνν κκουσμάττιν πειὰ καλλιὰν ἀπ' τὴν κόρην του θαῶρουμουν;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἐχνητ καλὸν ἰβράδου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Εἰς τοῦ καλὸν ξημήρωμαν! (μόνος πρὸς τὴν γυναῖκα του). Μαρ' ἔ διάολου κόρη, τέτοις μικραῖς κουβέντης τί τῆς ἰσκαλᾶς;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Γιατί ἔν θα τῆς ἰσκαλοῦ; Χὰν μ' ἔλεην ἡμέναν ἡκεῖνα βοῦλα τὰ λόγια, ἔτσια ἔκαψην τὴν καρτιάν μου. Κιαπὲν τώρα ποῦμου τοῦ πάνου μύλου ἢ πέτρα, ἂν θελ' ἄς τ' ἀκούση. ἄκου τεκεινά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ Διάολου τῆς γυναικῆς, πρ' ἀδαρφέ! Τεβέκιννίδισσης εἴνην.* Ποὺ λέει δὰ κῆ ὁ Τούρκους «ἀλλάξ σακλασὴν ἀταμὴ καρὴ σερητέν», σουστή κουβέντα, μάνας νιέ! Μὰ τώρα μαρή, 'ποῦρτην κῆ παρακαλᾷ σει γιὰ τοῦ πηδὶν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κιαπὲν ποῦ παρακαλᾷ. Ἐτσια 'πόκαψην ἡκείνη τὴν καρτιάν μου, θὰ κόψου κ' ἡβῶ τὴν δικὴν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ κουρίν τῆς, μαρή, πῶς πάει;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κουρίν δὰ μεσ' ταυγόν ἀκόμα. ἄμ' τοῦ πηδὶν σου ἔν τοῦ θέλει.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Γιατί ππέφτει τουν ἡκείνουν κουβέντα; ἀαζηνὰ σητσάρημ τοῦ διάολου τοῦ πηδάκιν.

Σκηνὴ Βα'

(Ὁ Διαματάρης πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Χατζῆ Διάκου καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ Δημογέροντος Χατζῆ Σεβαστοῦ καὶ τοῦ Προκοπίου διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν μνηστείαν τῆς θυγατρὸς του. Ἡ Σκηνὴ ἔν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχ. ἐπιτρόπου. Ὁ Χατζῆ Διάκος εἶνε ἀνὴρ πεντηκοντοῦτης σαρικοφόρος καὶ φέρει μανδῦαν Τουρκικὸν τζουμπὲν καὶ ὁ Χ. Σεβαστός ὡσαύτως.)

Διαματάρης, Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος καὶ Παπᾶ Σωτήρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(εἰσερχόμενος χαιρετίζει εὐσεβάστως θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν)

Καλὴ σπέρα Σας!

* (ἐκ τοῦ τουρ. ντεβεκινλῆ = ὁ ἔχων καμῆλου πάθος, ὁ μνησικάκος).

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(κάθεται καπνίζων μακράν καπνοσύριγγα)

Καλή Σου σπέρα Διαματάρη!
Πώς ήταν κ' ἤρτης;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ, ἀφηντικόν, ἔθελα νὰ 'πάης ἱμῶν βουλὰν εἰς τ' Ἀντιφάτου γιὰ τοῦ Χρου-
σαφινὶν εἰς τοῦ πηδὶν του.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἐχτη καμμὶὰν κουβένταν;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἔστειλα μὴν γυναικὰν κὶ τοὺν κείτουνάν μου τοὺν Γιαγκκλήτζην, ἄμ' θέλου νὰ
πάητη κ' ἡσὲς μὲι τοὺν Χατζῆ Σηβαστὸν κὴ μὲι τοὺν Χατζῆ Προκόπιον, κ'
ἡμίλησά τουν κὴ χάρτη κ' ὁ ποπῶ Σουτήρης ἡδῶ, νὰ πάητη βοῦλοι μαζῆν.
Γιατὶ χίλλια νάνην τοῦ δικόν σας τοῦ βάρους πατᾶ. Ὑ ἀπατός του εἶνεν κα-
λουσέβαστους ἄμ' ἡ γυναικα εἶνεν ποῦ τοῦ βαστᾶ κουμματάκιν. ἄμ' χὰν πάητη
ἡσὲς...χίλια... νάνην, ἀγῆρ πατσήκτζα γεγνή κκαλκὰρ τζάνουμ ἀφηντικὸν νὰ
μὴν κάμης τᾶξου νοὺν κὴ χάλπετ, κ' ἡμές ἀνθρώποι εἰμουστην. Πῖρ γιαβὰς
ἀττήν πάσκηνη, τουετὰ πελίριζ. Γιούκ ἀλτήν τὰ ἐσὲκ καλήρ.

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Νᾶρτη θέλει τώρα κὴ ὁ Χατζῆ Σηβαστός;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ τώρα ἔρχομ' ἀποὺ 'κεῖ, κ' εἶπην μου χάτε σὺ κ' ἔρχομου κ' ἡβὼ 'ς τοῦ
Χ. Διάκου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ! χὰν ἔρτη 'πάουμου ἀπόψη μαζῆν.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(παρουσιάζεται φέρων μακράν καπνοσύριγγα ἀνημμένην καὶ καπνίζουσαν)

Καλή 'σπέρα Σας.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλή Σου σπέρα Χατζῆ Σηβαστέ! Τί μαντάτα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλά. Ὑσὲς τί μαντάτα;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλά γιὰ τὴν ὥραν, ἀπ' τοῦ κονάκιν ἔρχουσιν μὴ λᾶς κ' ἔχει πάλι τίποτα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θᾶχη; ὁ ἄῤς θέλει κκιοστέκια!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κιοστέκια θέλει; Ἐδὲ τοῦ διάολου τῆς ἀγγαρειαῖς! ἄμ' ὁ καβαλλάρης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ὑ καβαλλάρης... ἡγιαττήρησάμουν μὲ τὸν ἱεραγματικὸν τὰ μαϊδιά, κι ὅσων νὰ τὸν κάμουν νὰ σηκουστῇ εἶδαμουν κ' ἐπαθάμουν! ἔφωγ ἕναν ἀπλουτάρην πέντη ὀκκάδης. Τί θὰ κάμης;

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' τί θὰ κάμης λάατή μου; νὰ κάμεις ἔχεις; ἀνάθημάν τους! καίναγιὰν γερινὲ τοκκέρσαν ὀλούρ. Τί τῶκαμήτη πλειὸν τοῦ κουραμᾶ χὰν ἔφωα ἡβῶ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσάλτισάμουν του, κ' ἡπίτησαν τὰ μαϊδιά, ἄμ' ἀπόμεινάσιν πακκηγιάδοι. Ἡ τζοῦντα ἔκαμην κκεσίριν. Ὑ Σταματουλλᾶς λείπει ὁ Παναέτακας, τοῦ Σόμιν, ἡ Ζιαβίδα, τοῦ Ταλακίν, ὁ Παλλίκαρους, ὁ Ἀρκουδιάρης, ὁ Βιλλαράς, ὁ Κάβουρας, ὁ Καρᾶ Μαχώνης, ὁ Σαρῆ Νικόλας, ἡ Ξυντηρίκης, ἡ Σαλαμαλέκης, ὁ Πασπαράς, ἡ Φακκή, ἡ Χάνια, ἡ Ἀπούκοττους, ὁ Πίτσουκας, ὁ Μέρμιγκας, ὁ Πιτσινῆς, ὁ Κοζάνης κι ἀθθυμόμουν τους καὶ λα; Βοῦλοι αὐταὶ κι ἄλλοι πούλλαι λείπουσιν; κῆ ὁ ἕνας κῆ ὁ ἄλλους Ποιὸν θὰ πιάσης; Δίεις τουν πλειὸν τοὺν σετζετέν γιὰ ἕν τὸν δίεις; ἡκείνους κῆ καλὰ ἔθελην τὰ μαϊδιά σουστὰ. Εἶπην τουν πλειὸν ὁ ἄῤς χάτε κ' ἡβῶ χαφταγιά κατὰρ οὐλαστηρὴν κ' ἡσήκωσάμουν τουν μ' ἕναν χάλιν κ' ἡπήην εἰς τανάθημαν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Πρ' ἄμ' ἃ καρτάς! εἶνῃν κ' ὁ Γραμματικὸς κουινιάρης, Βούλουν θουροῦ τουν κῆ
κάθητη σ' τὸν ἱστούμπουν εἰς τὴν τάμαν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὲ τί θὰ σεῖ κάμη ὁ Γραμματικὸς; Μαῖδιὰ θὰ σοὶ γηνηήση;

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

*Μὴν μοὶ τοὺς παλταίρης τοῦ διάολου τοὺς υἱέδους. ἂν ἀπαῖς τὸν θεῖον. Δέση
μοῦ τουν τὴν νουράν του σοὶ λέου 'βῶ. Τὸν προνηστοῦν ὁ Γραμματικὸς τὸν
ἡβγάλλει παλλικάριν' ἡκείνου 'ποὺ σεῖ λέου ἡβῶ δέναν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*"Ἄς εἶνῃν, καλέ... ὕστερα ὕστερα πεσιῖνι μι σαλλατήμ τοῦ Διάολου τὸν υἱόν;
'στ' ἀνάθημαν 'ποὺ τὸν ἔχει' ἐτι πῆς ἡσὺ κ' ἡβῶ.*

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Μεὶ συμπάθειουν, λὲ ττέρς οὐρὲν κιοππέκ, σουρουγὲ κουρτκεττιρίρ.

ΧΑ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(εἰσέρχεται)

Καλὴ ἐσπέρα Σας, ἄρχοντες!

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

(ἀνίσταται)

Καλὴ σου 'σπέρα, γέροντα! πέραση τόουνα..Καλὴ σπέρα Σας.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὴ σπέρα, Γέροντα, ἄμ' γιατί εἶση τυλιμένους; πειραστικά!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Καλὴ ἐσπέρα Σας, Κύριε Χ. Σεβαστέ! Σᾶς εὐχαριστῶ εἶμαι ὀλίγον ἀδιάθετος
ἀπὸ κρουολόγημα καὶ δὲν ἤθελα νὰ ἐξέλθω ἀλλὰ δὲν ἡμπόρεσα ν' ἀποφύγω τὰς
παρακλήσεις τοῦ κυρίου Διαματάρη καὶ ἡναγκάσθην νὰ ἐξέλθω μετὰ προφυλά-
ξης.*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἴ σήκουστη νὰ 'πααίννουμουν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

'Αμ' χάρτη κ' ἡ Ποππᾶ Σουτήρης.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ογλείσα ἄς ἀλιμένουμουν. Κῆ τί τὸν ἔθελῃς ἠκείνουν τὸν λουλλόν;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

"Αμ' πλειὸν εἶνῃν ποππᾶς μας γιά.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ογλείσα ἄς ἀλιμένουμουν κομμάιν, ὅσουν νὰ πιῇ κῆ ὁ Χατζῆ Πρικόπιους τὸν καϊφάν του. Πότ' ἔχουμουν ἀπούκουργαις Χ. Προκόπη;

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἰς τὰς εἴκοσι Φεβρουαρίου.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ογλείσα τοῦ γιαγλῆ φέτι θὰ τοῦ κάψουμουν κέτσιν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ Πάσχα εἶνε ὄψιμον 15 'Απριλίου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

'Η Σοῦμα ὀγλείσα εἶνῃν τὴν ἐρχόμενῃν τὴν ἠβτουμάδαν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μάλιστα. Τὸ τριώδιον ἄρχεται τὴν προσεχῇ Κυριακῇ.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τζανῆμ κουρπὰν ὀλοοὺν εἰς τὸν μαλιματλῆν τὸν ἄθρωπουν! Χαμέτα τοῦ τζουάπιν εἶνῃν χαζῆριν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως είναι ζήτημα θεολογικόν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ῥώτηξή δά κή τὸν ποππᾶ Σουτήρηγ νά δούμουν τί θά πῇ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Καλὴ 'σπέρα Σας, ἄγχι ἐπίτροπε!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄν ἐλεάμουν κή καμμιάν κουβένταν, 'ὅ ποππᾶς νά μᾶς ἀκούσῃ ἔθελγν! Καλὴ 'σπέρα, Ποππά, ἄμ τὸν ἐπίτροπον μόνουν χρηρτᾶς; εἰς ἡμᾶς νὲ καλησπέρα νὲ καλημέρα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμμῃ; ἡκείνουν 'ποῦνην εἰς τοῦ Δησπότη τὸν πόδαν πρῶτα κιαπὲν τοὺς ἄλλους. Καλὴ σου 'σπέρα Χατζῆ Τσορπατζῆ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ! Ποππᾶ ἡμᾶν κουβένταν θά σὲ ρουτήξουμουν. Τῆς ἄης Πηλαγίας ἀργία εἶνην;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τί λόους εἶν' αὐτός; Τῆς ἄης Πηλαγίας ποῦνην εἰς τῆς Πιπιριάς τοῦ χογράφιν μέσα; εἶνην τοῦ τόπου μας Πανήϋρη κή μουνουκκλήσιν χάν τῆς ἄης Παρασκηυγῆς, κ' εἶνην ἀργία κή κατάλυσις οἶνου καὶ ἐλαίου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Εἶδης Χ. Σεβαστέ, πὺ λέεις ἔν ἡγρουνά ἡ Ποππασουτήρης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡβὼ ἔν ἔλεα γιὰ τῆς ἄης Πηλαγιάς 'ποῦ τοῦ ξέρουν κή τοῦ Βουνιοῦ οἱ λαγαί, ἡβὼ λέου γιὰ τὴν μειάλην Πασκαλιάν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡ μειάλῃ Πασκαλιά εἶνην ὕστερ' ἀποῦ τὸν Βαγιῶν. Φέρῃ μου τὰραλόιν γιὰ τὴν Σέναψιν, νὰ σαῖς ποῦ κή ταυκούλου τὴν ἡμέραν μαζῆν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἐφερὶμ Ποππᾶ! εἶδες Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ζάρι ττεφεκκελῆ ἡγέννηκην ποππᾶς. Γρουνᾶ τα, κῆ γιὰ 'κείνου.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡβὼ διαβαίνου κῆ τοῦ συναζάριν, κ' ἔχει κῆ τοῦ πάππου μου τὴν ἁμαρτουλὼν σωτηρίαν, κῆ τοὺν Δαμασκηνὸν ἀμ' ταάρις κῆ ἀδειάννου ἀποὺ τοὺς ἀγιάσμῶς κι' ἀπ' τὰ διαβαστικά;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πούσουν σήμερις, Ποππᾶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐβαλλὰ τὰ πητσιὰ 'στοῦ τταλαπούδριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μὴ λᾶς κ' εἶση πάλι γιαγλατζῆς;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἀμ' νὰ κάθουμου θέλου ν' ἀλμμένου τοῦ πηντάρτιν κῆ τὴν λουτουργιὰν κῆ τοῦ δίσκου τοῦ μαϊδίν. Ὑ Χατζῆ Σηβαστὸς θέλει κουραμᾶ, κῆ ἡ Χατζῆ Διάκος θέλει τοῦ ἔμπατίκιν πεσίνιν. Ἡ Ποππαδικὴ ἔν εἶνεν τέχνη γιὰ κετσίντισιν, εἶνεν γιὰ ψυχικὴν σωτηρίαν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιατὶ καχηρλαντίννεις Ποππᾶ; ἡ ποππαδικὴ εἶνεν ἀσημένη βρύσι. Ἡκείδα ποὺ διαβάνητη πλειὸν κῆ πάτη, γρουνάτη τα πλειὸν βοδᾶ τὰ πηριγραμματίσιμα.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡμεὺς εἰμουστην γιὰ νὰ βλοοοῦμου κῆ νάγιάννουμον. Ἡ Χ. Προκόπιους εἶνεν ποὺ τάνγατᾶ κῆ ζῆᾶ μας τα καμμιὰν βουλάν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Φεὺ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ὁποίαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήντησε τὸ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδική καὶ οὐδὲν πλεόν!
Καὶ τὸ χεῖριστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν
τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτοὺς. Ἐνῶ ὥφειλον νὰ θρηνῶσι θρήνον Ἱερε-
μίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σω-
τηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἡθι-
κὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον Κύριε,
τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβύθισε τὸ γένος τῶν χριστι-
ανῶν ἢ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἀθλιοὶ τοῖς ἀθλίοις! ἀθλι-
ότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει ὁ Χ. Προκόπιους παππᾶ Σουτήρη;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἦκείνους 'μυλᾶ πηριγραμματίσιμα βούλουν γιὰτ' ἑκατην εἰς τ' αἶν ὄρους. Ἀμ'
ἀς πῇ δὰ τί θὰ πῇ Τζεζέκα κῆ κουλουκα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἔχετε δίκαιον, Παππᾶ μου, λυποῦμαι διότι δὲν δυνάμεθα νὰ συνεννοηθῶμεν!

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

Χεῖλη δόλια ἐν καρδιά, κῆ ἐν καρδιά ἐλάλησε κακά. Νὰ μᾶς τοῦ ζηήση Ὑ Χ.
Πρικόπιους κῆ τὸ ροῦν τὸν πρὶν κῆ τὸ ὄλβιος τάφος.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὰ χεῖλη τὰ δόλια εἶνε οἱ δόλιοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἄλλα λέγουν καὶ ἄλλα ἔχουν
ἐν τῇ καρδίᾳ των. Ὁ Προφητάναξ Δαβὶδ εὐχεται νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὁ Θεὸς τοὺς
δολίους καὶ τοὺς μεγαλόλογους, ὑπερηφάνους ἀνθρώπους. Τὸ τροπάριον Ροῦν
τὸν πρὶν τῆς φύσεως ἡμῶν εἶνε εἰς τὰ Τριαδικὰ τοῦ α^{ου} ἡχου καὶ ἐννοεῖ τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις σαρκωθείς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀνέστειλε τὸν
ἄτοπον ροῦν δηλὰ δὴ τὴν παρὰ φύσιν διεύθυνσιν τῆς ἐκ τῆς προπατορικῆς
ἀμαρτίας διαφθοραίσης ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ δὲ τροπάριον ὄλβιος τάφος εἶ-
ναι εἰς τὸν κανόνα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καὶ ἐννοεῖ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ
Σωτήρος, ὅστις ἐδέχθη τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἔκουσης ποππασουτήρη; Νὰ ὁ φαθὸς ὁ διαβασμένους τί εἶνῃν! Χαμέτα 'στοῦ
χέρην σου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Κὴ ὁ Διάκου Γιάννης ξηᾶ τα κ' ἠκείνους. Μιὰν βουλὰν ἐξήγησὴν μας τοῦ
Κύριε ἐκέκραξα.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς τὸ ἐξήγησε; σᾶς Παρακαλῶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Κύριε = Κύριε, ἐκέκραξα = ἐκέκραξα δά. Πρὸς Σὲ = πρὸς σέ. Εἰσάκουσόν
μου = εἰσάκουσού μου. Κύριε = Κύριε (ὁ Θεὸς τάχατοι). Πρόσχες = πρόσ-
χες. Τῇ φωνῇ = τῇ φωνῇ. Τῆς δεήσεώς μου = τῆς δεήσεώς μου. Εἰσάκουσόν
μοι = εἰσάκουσόν μου. Κύριε = Κύριε.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἀφφερίμ, μάννας νιέ! Ἄμ ἠκείνους ἡδιαβάννει κὴ τὴν ἀκουλουθίαν πουρνὸν κὴ
βράδν κ ἔχει κὴ μνηαία κὴ παρακλητικὴν, κὴ ἀποὺ βοῦλα τὰ χαρτιά τῆς νηκ-
κλησιᾶς εἴνην ἰχριστιανὸς ἄνθρωπος. Βάλλει ἡκατὸν μητάννοις πουρνὸν κὴ
βράδν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἀλήθειαν ἀμμά τὰ μαϊδιά δίδει τα 30 τὰ ἡκατόν, κὴ τῆς 50 τῆς ὀκκάδης φέρνει
τῆς τριάντα.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἦκείνου εἴνην καπατσιτά! Τί τοῦ θέλεις ἠκείνου ἔν εἰν ἀπ τοῦ Τούρκου τὴν
ράχην; «ἄσ κιοζουνού ἁτσάρημ κιοζουνού» ἔν θέλει κασιντζεμὲν ὁ ἄθρωπος;
αὐτὸ ἔν εἰν' ἁμαρτία.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Λαμπρά ἠθικὴ! ἄρκεῖ νὰ προσεύχηταί τις μακρὰς προσευχάς, νὰ νηστεύῃ καὶ νὰ
ποτῇ γονυκλισίας μακρὰς καὶ νὰ θεωρεῖται Χριστιανὸς εὐσεβῆς, ἀδιάφορον ἔαν
ψεύδεται, ἀπατᾷ καὶ ἀδικεῖ!*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἀμμή, ὁ καλὸς ὁ χριστιανὸς εἴνην πᾶσαν μῆλῃν ἡμέραν εἰς τὴν νηκκλησίαν
του. Νηστεύγει τὴν σαρακουστὴν κὴ τοῦ λάδιν. Ξημουλουάτη μεί τοὺν κηρόν*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

του κῆ μηταλαβαίνειν τόσσορης βουλαῖς τοὺν ἡχρόνον· πιάννει κῆ τρίμερουν δίδει κῆ γιά τὴν ψυχὴν του. Κιαπὲν ἔθ θέλει κατισιντζεμέν; Μὴν φάης ἀποὺ 'δὼ γιατ' ἔχει κριῖμαν, μὴν πάρης ἀποὺ 'κεῖ γιατ' εἶνν' ἁμαρτία! Κιαπὲν ἡ πίττα ἀapoὺ θᾶβρη; ὁ τζερεμὲς ἀapoὺ θᾶρτη; τοὺ δόσιμον ἀapoὺ θὰ τοὺν βγάλου-
μουν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Νὰ ποππᾶς χὰν ποππᾶς. Βόχι χὰν τοὺν Χα. Πρικόπην ποὺ μᾶς ἔβαλην 'σὴ βούλης τῆς ἱστράτης ἀπόναν χαρίκιν Χ. Προκόπη, Χ. Προκόπη, ὑπῆης εἰς τοὺν τυρίν, χλουρόν τυρίν ἡζήντα μαϊδιά ὅσον νὰ τοὺ φέρης ἀπουμένει μισόν κῆ μισόν, κῆ καθίννει σοι τέκεινὰ πάνου ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! ἄφεριμ Ποππά! ἔτσια ποὺ τοὺ λέει εἶννν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως δὲν ὑπάρχουν νόμιμα μέσα τοῦ πορισμοῦ τῶν ἐπιτηδείων; Τὸ ψεῦδος εἶνε τὸ μέγιστον τῶν ἁμαρτημάτων. (Καθ' ἑαυτόν). Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων. Εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταύτην ποίαν ἠθικὴν ἀλήθειαν δύναται τις νὰ διδάξῃ; ἡ θρησκεία περιορίζεται εἰς τὴν τυπικὴν ἀσκήσιν τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῆς θείας λατρείας. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρόν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν! ἔχοντες πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν! Καὶ γέγονεν ὁ ἱερεὺς καθὼς ὁ λαός! εἰς τὴν ἐλεεινότητα ταύτην πόθεν νὰ ἐλπίσῃ τις τὴν ἀνθρώπινον τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνάπλασιν τῶν Χριστιανῶν; Τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους; «Οὐδεὶς δύναται συλλέγειν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἐκ τριβόλων σῦκα». Ἡ ἱερωσύνη εἶνε μία μεταμόρφωσις τοῦ τυχόντος χυδαίου εἰς παππᾶν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τῆς μεταμορφώσεως εἶνν 6 Αὐγούστου ποὺ γερτιιάννουσιν οἱ Μαλώνηδοι κ' οἱ Δουληῖδοι κῆ τρώουν κῆ ψάριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄφεριμ ποππά! Χαμέτα τοῦβριν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐ! Χ. Διάκου! ἔν θὰ μοὶ πάρης τὴν ἄδειαν νὰ ξηουρεύγῃ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Δησπότης θέλει τρακόσα γουρούσα.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Αμμα δὰ κῆ σὺ! ἄμ' ἀκόμα πέρσιν μ' ἠπήρην χίλλια κ' ἡχειροτόνησίν μου, ἡκείνου ἵνῃ εἰς τοῦ δικόν σου τοῦ χέριν. Χὰν θέλῃς ἡσὺ κῆ πεταχαβάπιλε τὴν πέρνης τὴν ἄδειαν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Θέλετε λοιπὸν αἰδεσιμώτατε, νὰ ὀνομασθῇτε πνευματικός; Καὶ πῶς θὰ ἐξομολογήτε παρακαλῶ;

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, τὴν ἡὺκὴν κῆ τοῦ μαίδιν κὶ ὄξ' ἀποῦ τὴν πόρταν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς θὰ εἰσδύετε εἰς τὴν καρδίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ θὰ ἐννοῇτε τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διάθεσιν, καὶ ἀναλόγως νὰ νουθετήσητε αὐτούς, καὶ νὰ ἀκούσητε τὴν μετάνοιάν των!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαῖ, Χατζῆ Πρικόπιη, ποὺλλὰ τοῦ μακραίνεις. Βοῦλοι οἱ ποππάδοι πῶς ξησηρεύουσιν. ἔτσι θὰ ξηουρεύει κ' ὁ Ποππασουτήρης.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Ἡρτην ἓνας ἱχριστιανὸς νὰ ξηουρηφθῇ. Ρουτᾶς τουν ἐκλεψης; ἡπούρνεψης; ἡψηφτουμαρτύρησης; ἔφαις ξένουν δίκηουν; ἡβλαστιμᾶς; ἔχεις μεὶ κανέναν ἀμάχην; Κιαπὲν ἂν εἶνῃν ἄντρας, λéeis τουν ἄμη νάαπηθῆς μεὶ τοὺν ἡχτρόν σου. Ἄν εἶνῃν πηδὶν γιὰ κόρη, λéeis τὴν νὰ φιλήσῃ τῆς μάνας τῆς κῆ τ' ἀφέντη τῆς τοῦ χέριν, ἂν εἶνῃν γυναῖκα λéeis τὴν νᾶνῃν εἰς τὴν ἀπουταὴν τάντροῦ τῆς, κῆ πιττίνει ἡ δουλειά. Τί τᾶς θέλει τῆς πολλαῖς τῆς κουβέντης;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εὔγε! ἀξιόλογα βλέπω γνωρίζετε τὰ χρέη τοῦ πνευματικοῦ.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμ' ἔχον ξημουλητάριον ποῦ σοὶ τὰ λéei ἓναν κ' ἓναν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἦ Παππασουτήρης τὸν Χατζῆ Πρικόπιουν ἡβγάλλει τὸν πέντη πεέρης! Μάσαλαχ! χὰν λέει τὸν βγαγγέλλιν κουδουνίνει ἡ νηκκλησὰ μέσα· ἂμ κῆ ὁ Χατζῆ Μυριαλλῆς ξέρει γράμματα κ' ἐκείνους θειότης εἶνῃν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τύφλαν ξέρει ἡκείνους ἔκουσῃν τοῦ μειάλουν Σάββατον τὸν Ποππᾶν ποῦπῃν «Λάβετε φάγετε» κ' ἡπήν εἰς τοῦ σπῆτιν του κ' εἶπῃν. Βάλη, μαρή, λάδιν εἰς τὰ βρίθια. Κ' εἶπῃν τὸν ἡ γυναικα. Χρυστὸς κὶ Παναγιὰ σήμερον μειάλῃ 'μέρα λάδιν τρώουσιν; Κ' εἶπῃν τὴν κ' ἡκείνους. Μαρ' ἔ διάολου βῶδιν! ἔν ἔκουσῃς τὸν ποππᾶν πῶλεν «λάδιτην φάτην». Εἶπῃν τοῦ κ' ἡ γυναικα, ἂμ' ποῦ τὰ γρουνούμουν ἡμὲς αὐτὰ τὰ πηριγραμμάτου; ἡμὲς ἀνά ἡ γυναικῆς εἰμουςτην βῶδια. Πάουμουν τάχατοι στὴν Νηκκλησιὰν ἂμ' ταάρις κῆ καταλαβαίνουμουν ἓναν θειοῦ λόδουν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ διάολου τῆς κόρης ἔρχοντην ἡκεῖδα μεὶ τὰ μουρά τουν, ἀδαφῆ, κὶ ἀκούεις ἓναν ππαττηρτῆ, τζαγούλ τζουγούλ. Ὅσουν ν' ἀπουλῆς ἂμ' ἄγια σηκώνουντην, ἂμ ἡβγαγγέλλιν λῆτη, ἂμ' ψάλλουσιν, ἂμ' καλαναρχοῦσιν, ἔν ἔχουσιν χαπάριν! ἀλλαλούγια πατραλούγια. ἡύρίσκει πλειὰν ἡ μιὰ τὴν ἄλλην, κῆ κάμουν συναῶδιν. Μαρ' κόρη μου ἀναβουργιάστηκῃν ἡ τάδινη μεὶ τὸν τάδινουν, ἡμάλλωσιν ἡ τάδινη μεὶ τὴν τάδινῃν κ' εἶπῃν ἡκείνη τὸ κῆ τὸ κ' εἶπῃν κ' ἡκείνη τουννὰ κῆ τουννὰ. Γουργουλλοῦντη πλειὸν κῆ στέκουντην ὅσουν ν' ἀπολύκῃ. Κῆ χὰν πάουν πάλι 'στοῦ σπῆτιν πάλι ἔν σουπαίνουσιν. Ἡ τάδινη ἡφόρηντην τέτοιουν καβάδιν ἡ τάδινη ἡφόρηντην κοιννά τὴν ψαλιδιὰν κῆ ἡ τάδινη σβουράτην, κῆ ἡ τάδινη βαζανί. Τοῦ 'φταλουῖτικουν τῆς τάδινῃς κῆ τοῦ σεβαῖ τῆς ἄλληνῆς. κῆ φτάνει τὰ ὁ νοῦς τὰθρώπου; ἀνάθθιμάν της.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ Διάολου ἡ κόρης καμμὴν βουλὰν ἡβῶ λέου της «πηρίδρομους εἰς τὴν κοιλλιὰν σας», ἂμ' τίναν μιλάς.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἀμ' σήκουστη δὰ νὰ πααίννουμουν. Τίναν ἀλιμένουμουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σταμάτηξῇ τῇ μιὰν ἰστιγμὴν νὰ ντρανήξουμουν τὴννιὰν τὴν ἀπόθεσιν, ἔν θουρᾶς πῶχει ταβατζῆν; Λέει πρέ!

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΕΝΑΓΩΝ ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἐ! πάρπα, ἡμεῖς ἔχουμεν τοῦ συγχουρημένου τοῦ Πάρπα μου τοῦ Παναδρη τὰ πρόματα κῆ στέκουνην ἔτσια δά. Ἡμεῖς θέλουμεν νὰ μᾶς τηργιάσητη χρῆστι-
ανικάτα, γιὰ νὰ μὴν πέσουμεν εἰς τάρειον τὴν πόρταν. Τοῦ λοιποῦν θέλου νὰ
φανάζητη τὴν ἰθειάν μου τὴν Ρήϊναν νὰ μᾶς συμβάσητη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡβώ, πηδὶν μου, ἡφάναζάτην τέε προυχτές, χάν μοι τοῦ προυτοῦπης, κ' εἶπην
μου, πῶς γέν ἔχει τίσις ὁζῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν. Τώρα ποῦρητς φανάννουμούν
τὴν πάλι στὴν αἴγριαν Κλήραν, κῆ θειουρηγήτη ἡ διαφουρά σας κατὰ τοὺς θείγους
καὶ Ἱερῶς νόμους.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Τζάνουμ ἡμεῖς τί εἶπαμουν τώρα; ἄς πάρη ἓναν ἀφουρισμὸν πῶς γέν ἔχει τί-
σις, οὐζῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν κι' ὅπως τόβρητ' ὀβλοουν, κ' ἡμεῖς δηχταί.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τινὰ παριστάμενον)

Ἄμῃ, πρέ, κῆ φάναζή μας ἀποῦ 'κεῖδα τὴν Ρήϊναν τοῦ Παναδρη τὴν γυναικαν.

Ἡ ἀγία Κλήρα δικάζουσα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μάρ, Ρήϊνα, ὁ Θουρουδῆς γυρεῦγει τοῦ Πάρπα του τοῦ πρῶμαν κ' ἡφάναζά-
μουν ση γιάτὰ 'κείνου. Κόρη μου ὁ θάνατος τοῦ κόσμου 'νὴν κ' ὁ κόσμους
ἀπουθαίνει. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἰολοῦμ χαῖ μεράς χαλάλ. Αὐτὰ εἶνὴν θειου-
τικὰ πρόματα. Κ' ὁ Θουρουδῆς ἄσκημα ἔν μιλά, θέλει νὰ κυτταχθῇ ἡ δουλειὰ
χριστιανικάτα, ἡσουτηρικά κατὰ τοὺς θείους κῆ Ἱερῶς νόμους. Ἵστὲ δόξα σοι
ὁ θεὸς κῆ οἱ Κλήρι καὶ βοῦλοι ἡδῶ 'νὴν. Μέλλητη τὴν ἀπόθεσίν σας, νᾶβρου-
μουν τὴν ἰδιάλεξίν σας κῆ χάν γέν τηργιάσητη ἀμῃτη στὴν ἐξωτέραν στὴν καν-
τάραν ποῦ ἔν ἔχει κκερττίκιν, ποῦ κόβγουντην τὰ λόγια, μεὶ τοῦ Μεεμέτη τὴν
μαχαῖραν.

Η ΕΝΑΓΟΜΕΝΗ ΡΗΓΙΝΑ

Ἡβώ οὐζῶν ἀπῶναν ἰσπῆτιν ἄλλου τίποτα ἔν ξέρου τάντροῦ μου. Χουρριαναι
εἴστη κῆ σές, κῆ ξέρητη κῆ τάνουδς κῆ τᾶλλουνοῦ τοῦ χάλιν. ἀκόμια κῆ τοῦ
κόλλυβούν του, κῆ τοῦ μουρμούνέσιμούν του κῆ τοῦ σαραντάριν του, κῆ τὴν

λουτουργιάν του. Τί ἐν θέλει ἕνας ἀπουθαμμένους; πειὰ πολλὰ θέλ' ἀπ' τοῦς ἰζουντανῶς; μὲι τὰ κλώσμάτ' μου κῆ μὲι τὰ φάμματά μου τὰ πλήρωσα. Ἐν τοῦ ξέρει κῆ ὁ ἀπάτος του ὁ Θουρουδῆς; ἄς μιλῆσῃ θειόψυχα.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Καλὲ τέλλεια πλειὸν ὁ Πάρπας μου ἐρημούς κῆ παρταλλικὸς ἦταν; ἀνθρωπους 'πόπερνην γηρόν μηρτικόν, κ' ἔκαμνην κῆ τόσσορα κῆ πέντη χρόνια 'σ τὴν ξηνητειάν; Ποῦνην τοῦ μουλάριν του; ποῦνην τὰ ππουσάτια του; Ποῦνην τὰ πακκούργια του; Τάσημουμάχηρόν του, τὰ σουντουκία του, βοῦλα τὰ θέλου ἀποὺ βλόνιν ὧς κλουστήν νὰ πέσουν εἰς τὴν μέσῃν.

ΡΗΪΝΑ

Ἐπῆν γειό μου, μὴν βουλὰν εἰς τ' Ἀγτίνιν, πέφτει κὶ ἀρουστὰ ἔξῃ μῆνης, τρώει κῆ τὰ δουλημμένα κῆ τ' ἀδούλεφτα· ἐρχετ' ὕστερ' ἀποὺ ἕναν ἰχρόνον φέρνει διακόσια γουρούσια· τείνην; κουραμᾶ, τείνην; χαράτσιν, τείνην τούτου; τείνην ἡκείνου; ἦταν κῆ ὁ συχχουρημένους ὅπου δόξα κῆ παντέρτα δόξου κῆ τοὺν Κυρ Νικόλαν, νοῦλλα ἢ νοῦλλα ἔφαῖν τα βοῦλα· ἀρροῦστὰ πῖρ εἰ κ' ἡδῶ κῆ μπαίνειν κῆ διακόσια γουρούσια 'στοῦ χρείος κῆ φεύγει μὲι τοὺν Παναέτα-κα εἰς τοῦ Τσάλιν. Κάμνει δὺό μισυ χρόνια, ἐρχετ' μὲι τρακόσια γουρούσια 'στοὺν κόρφον του, ἡψόβησῃν κῆ τοῦ μουλάριν του, κόβγουντην τὰ χέρια του κῆ τὰ πόδια του, πέφτει κῆ δὺό μῆνης εἰς τοῦ στρώμμαν ἂν εἶχῃν κ' ἕνα δὺό πακκούργια, βόχι στοὺς γιατρῶς, βόχι στὰ γιατρικά, κ' ἡδῶ κ' ἡκεῖ, νὰ τοῦ σπῆτιν του τάβλα πάνου τάβλα κάτου μὲι τῶφῃκῃν κ' ἔφωην. Τάσημουμάχηρ' εἶν ἡκεῖνα, κῆ τί ταξείδια; Μὰ κῆ τὰ ταξείδια του, μὰ κῆ τὰ καψίδια του. Τοῦ χαῖριν 'πούκαμνην ἡκείνους νὰ τοῦ κάμῃς κῆ σύ. (Καταράται.)

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Νὰ δὰ πλειόν, πάρπα, ἔτσια 'νῃν 'ποῦ βγαίνν ὁ ἄθρωπος ἀπ' τὴν πίστιν. Ἡσύ, μαρή, ἐν εἰσῃ 'ποῦ τὰ σκούρπισῃς βοῦλα σ' της γηννηαῖς σου; τώρα ξέρου του κ' ἡβῶ 'ποῦ τῶφῃκῃς τοῦ σπῆτιν ἔτσια ξηρόν.

ΡΗΪΝΑ

Τόσουν ἔκρυψα κῆ τόσουν ἔκλεψα τόσουν καλὸν νὰ 'δῆς κῆ τόσουν χαῖ-ριν. Ἡβῶ, πρέ, ὕπῃα 'στὰ χέργια του προικισμένη κῆ λυῖσμένη κὶ ἀπόμεινα μὲι τὴν ψυχὴν μου, κ' ἐν ἰντρέπησῃ κ' ἐπεσεῖς ἀποὺ 'πίσου ἀπ' τοῦ μερέσιν ποῦ νὰ ππέσῃ φαῖνα 'σ τὰ μηριά σου κ' εἰς τὰ κηργιάτασου, ἔτσια 'ποῦ μὲι τυραν-νᾶς νὰ σεί τυραννᾶ κῆ ὁ Θεῖός. Ἡνναί Θειέ μου, κῆ τόσῃν ἀλήθειαν 'μιλᾶ τόσουν καλὸν νὰ 'δῇ 'σ τὴν νειότην του κ' εἰς τὴν ὕγειαν του.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σῶπα, μαρή. Σῶπα, πρέ! Μὰρ Ρήϊνα δέκη 'φτιν ἔτσι κουβέντης ἔν ιχρειάζουν-
την. Ἡδώνην ἅγια Κλήρα. Κ' ἡμέξ ξέρουμούν τουν ποῦταν βούλουν τυλιμένους
μεί τοῦ σάλιν, κ' ἤσολούτιννην ἀπ' τοὺς νίμους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Θουρουδῇ, ἔχεις, πρέ, μάρτυρους; Νὰ κόβουμουν τὰ λόγια αὐτῶς νὰ
τοὺς ἀφήκης θὰ μᾶς ἡξημηρώσουν. Ἡβῶ ξέρου τὴν καντάραν. Ἐχεις, πρέ
μάρτυρους;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ χά τοὺς εὔρου 'βῶ τοὺς μάρτυρους; ἄντρας κὴ γυναῖκα τ' ἔκαμνάσιν ποῦ
τοῦ ξέρει πᾶσα ἑνας; Βάλητ' ἑναν ἀφφουρισμόν, δέκτητή την κ' ἑναν 'μάσμαν,
κὴ θειὸς κὴ ψυχὴ της.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ' Ρήϊνα, ἀφφουρισμὸς θὰ διαβαστῇ! ἄννοιξη τὰ μμάτια σου. Ὑ ἄθρωπους
ἱμᾶν ψυχὴν ἔχει. Τοῦ κόσμου τὰ πρόματα στοὺν κόσμουν ἀπουμένουν ἄννοιξη
τὰ 'μμάτια σου.

ΡΗΪΝΑ

"Ἄς τοὺν ἔχη 'στὴν ἰστράταν του κ' εἰς τὴν νειότην του. Ἡβῶ τὰ καλά μου
βοῦλα κὴ τάσημικά μου κὴ τὰ χρουσafικά μου κὴ τὰ 'μεγγίλια μου κὴ ἡ ποῦν-
ναῖς μου, κὴ ἡ πούκνης μου κὴ ἡ βέργης μου κὴ τὰ κουμπιά μου κὴ κανὲν
μισόφλουρουν ἂν εἶχα ὥς κὴ τὰ πονκάμισά μου κὴ τὰ καβάδια μου, βοῦλα μου
στὴν ἰστράταν τάντροῦ μου ἔφυσιν. Κιαπὲν ποῦ θὰ βάλλ' ἀφφουρισμόν; εἰς τὴν
καθαρουσύνην μου μὴ ἀφφουρισμῶς φουούμου μὴ μύσματα. Ὑ ἀφφουρισμὸς
κόβγει κι ἀπ' τῆς ἰδού μηριαῖς Ἡβῶ εἴμου χὰν ἀπουκαλαμιά 'στοὺν κάμ-
πουν ἔν ἔχου 'στοὺν νήλιον μέραν (κλαίει). Μὰ ὁ Θεὸς ὑψηλὰ θουρά κὴ
χαμηλὰ ἄς κρίνη. Τοῦτα μὴ ποῦ τᾶδην νὰ τὰ 'δῇ μὴ ποῦ ἔν τᾶδην νὰ τὰ
'παντήξη. Ἡβῶ ἑναν θειὸν ἔχου...

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

"Ε ΧατζηΔιάκου, ἡμέξ τούτους νὰ τοὺς ἀκούουμουν θέλουμουν νὰ κάθουμού-
στην; πᾶς ὀλμάξ. Ἐν τοὺν ξέρουμουν τώρα τοὺν Παναῶρην τεῖχην κὴ τί ἔν
εἶχην; Πρὲ σσέ, ἔχεις μάρτυρους; (πρὸς τὸν Θουρουδῆν) στὰ πρόματα ποῦ γυ-
ρεύεις; ἑναν ἑναν θὰ τοῦ κάμνης ἰσπάτιν. Ἡβῶ ξέρου, τὴν καντάραν. Κιαπὲν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ὕσες... Πᾶσα ἓναν μεί την πήχην τοῦ παννὶν ἐν τοὺν μητροῦσιν. Λέη πρέ! μέλλη
πρέ, γιατ' ἐν μιλάς πρέ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ θὰ τοὺς εὔρου 'βῶ τοὺς μάρτυρους μὰ 'ποῦ σᾶς τοῦπα δά!!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μαρή σὺ Ρήϊνα! Παλαμίνεις την ἀκόναν;

ΡΗΪΝΑ

Πάνου 'στὴν καθαρουσύνην μου παλαμίννου την, ἀφέντη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἶ! τείν ὁ λόους τείν τοῦ 'μόσμαν! Θεῖος κή ψυχὴ της. Τίμησήτη τοῦ σπῆτιν νὰ
τοῖς τοῦ κάμουμουν ἀρττης κή νὰ νητάρη ἢ δουλειά. Τί μοι τοῦ τραβάτη ἔσα
'πάνου κ' ἔσα κάτου; Τοῦ σπῆτιν νὰ τοῦ κάμουμουν μεζάτιν. Ἀρτηράν ἀλήρ.
Μέλλη, πρέ, ἡβῶ ἀπ' τῆς Ρήϊνας τοῦ μέρους δίου δέκα γουρούσια ἐββέλ μεζάτ.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Εἵκος' ἀπού μέναν, ἀφηντικόν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄταμ! Τί τῆς θέλητη τῆς κουβέντης; Τιργιάντα οὐρούσια νὰ τὰφήκουμουν πά-
νου 'στὴν Ρήϊναν. Τί λέεις Θουρουδῆ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἡβῶ ἀπού τοῦ παπικόν μου τοῦ σπῆτιν ἐν βαζκετσίνου. Ἄς πάρ' ἡκείνη ἔ,τι
τὴν πέφτει κι ἄς τραβηχτῇ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ποῦ θὰ ταῦρης, πρέ διάολου Σκύλλη, τὰ μαϊδιά νὰ τοῦ πάρης; Γιόξα θουράς
'ποῦ ἐν σοὶ 'μιλοῦ; ἀκόμια πρέ, τοῦ πάρπα σου τοῦ κουραμᾶ στέκτηη, διάολου
Μασκαρά 'στὴν πλάκαν μέσα. Τί τοὺν 'μιλάς κή κάθηση τέτοιον γαῖδαρουν
Χατζῆ Διάκου; Πῶς τοῦ βρίσκεις εὔλουν;

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Τιργιάντα γουρούσια τοῦ σπῆτιν εἰς την Ρήϊναν κεῖ νὰ δέκη ἢ Ρήϊνα τοὺν Θου-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ρουδὴν δέκα γουρούσια κῆ δέκα τοὺν Δησπότην γιατί γένητ' ἀδαρφός, ποῦ ἔν
εἶχην πηδίν, κῆ τὰ δέκα τῆς Ρήϊνας νὰ πάρη τέλους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Εὐλοοὺν κῆ μινασίπιν. Ἐχεις μὰρ' Ρήϊνα μαϊδιά;

ΡΗΪΝΑ

Δέκη μου τη διορίαν νὰ κάμου τοῦ κολάϊν μου. Ποῦ χά τᾶβρου τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Αῦριον, πρέ, ἔλα νὰ σοὶ δέκου τὰ δέκα τὰ οὔρούσια. Κι ἄς ἰστέκτηη πλειὸν κ'
ὁ Πακκηγιᾶς τοῦ Πάρπα σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἄς εἶνῃ καλὲ τί θὰ σᾶς ποῦ τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κάμη, Χατζῆ Διάκου τοῦ ἔγγραφουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(συντάξας ἀναγινώσκει)

«Διὰ τοῦ παρόντος καὶ κληρικοῦ ἡμῶν γραμάτος διλοπιγῶ κῆ φανηρόνου σίμε-
ρον πιθάνοντος τοῦ γέργι τις Χριστίνας ὁ γιὸς ὀνόματι Παναῦρις ἤλθεν πρὸς
ἡμᾶς ἡ ἀξαδέρφη του Πανιγυρι ὀνόματι Θουδόρις κὲ ἐξίτισην ἀπὸ τὴν γυναῖ-
καν τοῦ Πανιγίρι τὴν Ρήϊναν τοῦ σπῆτιν του ἀπανοῦ καὶ ἄλλα πρόματα, τὰν-
τροῦ τῆς του Παναγύρι. Καὶ αἰζαιτεξάμεν τὴν Ρηγίναν τὴν γυνεκὰν τοῦ Πανιγίρι,
διὰ πράματα πούχην τάντροῦ τῆς τοῦ Πανιγίρι καὶ ἀρνιστὶν πως δενέχιν τίοτις
καὶ αἰζαιτεξάμεν καὶ ἡμεῖς κὲ ἦταν καθὸς τοῦ λέγι τις γυνέκας. Καὶ ἠθαίλισεν ὁ
ἀνοθεν Θουρουδῆς νὰ δόκι ἐπιτιμιον τὴν Ρηγίναν καὶ ἔλαβιν ἡ ἀνόθεν Ρηγίνα
ἐπιτιμιον πὸς γέν εχί τίοτις. Κιπιοὺν τέλος καὶ ἐτίμησαμιν 'του σπῆτιν τριαντὰ
γούρουσα καὶ τὸ ἑκαμᾶμιν τρία μυρτικά κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱερός νομος τὸ
ἐναν στὶν γινέκαν τοῦ Πανιγίρι, καὶ τοῦ ἄλου διὰ ψυχικὶν του σωτηρίαν, καὶ τὸ
τρίτον τοὺς μερεττετζηδούς, τοῦ Παναγίρι τοὺς καζαρφούς τοῦ ἀνοθεν Θουρου-
δὴν καὶ τοὺς ἀλλοὺς ἀδαρφός, κῆ ἀπόμνήτη τοῦ σπῆτιν 'στὴν Ρηγίναν τὴν γινε-
κὰν του Πανιγίρι, ἐστόντας καὶ νὰ ἐξοδέψιν κῆ διὰ τὴν ψίχιν του καὶ εἰς τὴν
ἐξότεραν. Καὶ δὲν ἔχουν νὰ καμούν του διακουμῃ τις Χριστινας τα πιδγα. μῆτε

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

υ Θουρουδης μητε ι αδαρφε τὸ ιαλλί. Κεδοθίντος πιτίν στίν Ρηναν τήν γινεκάν
τοῦ Πανίγιρι Κε εδοθίν τοπάρον γραμμαιν ις χιράς τις ριγενᾶς υπο του κατοθεν
ἀξιοπιστοῦς μαρτυρόν 1755 Γενναρίου 20.

ΔΖανοεβρενις καὶ ἐπίτροπος τοῦ
αγίου Πισιδειας.

βεβεγοно

Χ. Σιβάστος προυγιστος βεγούνου
Ποππα σουτίρις πάρον».

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Ἀνάθθημαν κῆ τοὺς προυηστῶς κῆ τοὺς ἐπίτροπους μαζίν. Καδῆς γαμᾶ τήν
μάναν σου κῆ σὺ ποῦ πάεις νὰ κριθῆς. Ἐφααν τήν κακκαμοῖραν οἱ ἀναθθημα-
τισμένοι κῆ τραβοῦσιν βοῦλοι γιατακεῖνην. Ἄμη κῆ σὺ νὰ φανάννης ὅσουν ἀμ-
πουρᾶς! Δίουν σοι κῆ μὴν εἰς τήν κηφάλην. κῆ ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κῆ τοῦ
πουλλίν. Νὰ πάης κ' εἰς τοὺν Καδῆν, βάλ! Κῆ ὁ Καδῆς ἐν ἱντρανᾶ τατουννανοῦν
τοὺν ἰστόμαν; Ἴν εἰσίμι; πάρη Θουρουδῆ τὰ δέκα τὰ γουρούσια κῆ μὴν τὰ χάσης
μὴ ἡκεῖνα κ' ἡντράνα τοῦ γιאלάκιν σου, κῆ τοῦ καζΔήν σου, κῆ τοῦ κκουσμάτ-
τιν 'σου ἀπ' ἄλλην μηριάν. Γιατι τόμους θυμουθῆ ἡ Χ. Σηβαστὸς αὔριουν χα-
μέτα καὶ λα ὁ Θουρουδῆς εἰς τοῦ χάψουν κῆ ἡ τζερεμές χαζῆριν, κ' εἰς τοῦ
κουραμᾶ τεέκεινα πάνον· ἄλλου κολάιν ἐν ἔχει.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Βάλη, πρὲ τήν ἀπουγραφὴν σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἡβῶ ἐν ξέρον γράμματα, Πάρπα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ βάλλουμούν την ἡμές.

Σκηνὴ Γη'

(Μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀντιφάτου. Οὗτος κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν, φο-
ρῶν στρόφιον (σαρίκιον) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ῥάσον κοντόν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ καὶ
καπνίζει μικρὰν καπνοσύριγγα, ἡ δὲ σύζυγός του καθημένη ἀπέναντί του κρατεῖ
ἄτρακτον καὶ ἡλακάτην καὶ νήθει).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος, Παππασωτήρης

(Είσερχόμενοι ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον χαιρετίζουσι προσφωνοῦντες «Καλὴ 'σπέρα Σας» ὁ δὲ Ἀντιφάτος ἀνίσταται ὡς ἐπτοημένος καὶ ὑποδέχεται ὑποκλινῶς αὐτούς, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ του μετὰ σπουδῆς στρώνει τάπητας καὶ προσκεφάλαια).

ΟΛΟΙ

Καλὴ 'σπέρα Σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὴ σας ἐσπέρα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί μαντάτα Νικόλα; Κάλὰ 'ση;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ 'στὴν ὑγιάν Σας, ἀφηντικὸν ἡμὲς τί ἀθρῶποι εἵμουσθην κὴ θάμουσθην καλά;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Παππασωτήρην)

Κιαπέν, ποππᾶ, πνευματικὸς θέλεις νὰ γινῆς καὶ 'λα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Χαῖριν νᾶνῃν τοῦ ρώτημάν Σου! μὴ λᾶς κ' ἐν σ' ἔρεσθην ἢ κουβέντα μου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Βόχι. Γιατί ἐν θὰ μ' ἀρέσῃ; «Ἔσκι, ραγπὲτ κιονοῦλ σουλτανιντήρ». Τ' ἔχει νὰ κάμῃ; χάλπετ κὴ σὺ ποππᾶς εἶσθ κὴ θέλεις τὴν δόξαν σου. Ἄμ' εἶσθ ἀκόμῃ κηνήργιους ποππᾶς.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἦκείνου ἐν ξανοίει παλλήλὸν κὴ κηνήργιουν. «Παραῖ βαρὲν τουτουσὺ τσα-λάρ». Χὰν μιλήσῃς ἰσὺ τὸν Δησπότην, κὴ δέκου κ' ἠβὼ τᾶσλανιὰ, βοῦλα γίνουνην μέλιν κὴ γάλας.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Στοὺν Δησπότην 'πάνου κουβένταν μὴν ρίχτης γιατί' εἶνην τοῦ κηφάλιν τῆς θρησκείας εἰς τύπον Χριστοῦ.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἄμ' ἤβω τώρα ὁ καυμένους τί εἶνεν ποῦπα; Μὴ λᾶς κ' εἶπα καμμὰν ἄσκημην
κουβένταν; ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέου ἐν εἶνεν; Ποῦ 'παίρνει ὁ Δησπότης μαϊδιά; Κ'
ἠκείνουν τὴν ἐπαρχίαν πεταχαβὰ τῆς τὴν ἑδεκάσιν; ἔτσια ποῦ τοὺν ἔφρααν ἠκεί-
νουν τρώει κ' ἠκείνους. Χάλπετ θρόνους εἶνεν, κ' ἔχει ὄξουδα μειάλα. Μει-
άλουν καράβιν μειάλη φουρτούνα.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἦβω τί τοὺν λέουν, κ' ἠκείνους τί μοι λέει; Ἦμαρτον Παναῖγια μου (ποιεῖ τὸ
σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὀργιζόμενος). Τέλλεια, χάϊ ποππᾶ, νᾶση πλειόν' ὥς τοὺν
κόλουν λουλλός;*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Μὴ παραξενεύεσθε, Κύριε Χ. Διάκε ὁ Παππᾶ Σωτήρης λέγει γυμνὴν τὴν ἀλή-
θειαν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἵνναί ἄμ' εἶνεν ποππᾶς κ' ἐν τηργιάννει. Ὑ Θιὸς ἔδεκην τὰ δόντια νὰ δακ-
κοῦν τὴν ἱγλῶσσαν. Βοῦλα λέουν την; Θεὸ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου.*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Πῶς εἶμουν ποππᾶς πλειόν' νὰ μὴν μιλοῦ ἠκείνουν 'ποῦνην; Κύριε, ἐλέησον.
(σταυροκοπεῖται) ἄμμα δὰ κὴ σύ Χ. Διάκο.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Νὰ μὴ μιλάς γιά, ἐν ξέρεις τοὺν ἀφέντην' σου; Ἰσὺ εἶση ποππᾶς. Ὑ Δησπότης
ποιὸς εἶνεν κὴ σύ ποιὸς εἶση; Βάλλει σοι τὴν κηφάλην σου στοὺν χαραπᾶν.
κάμνει σοι ἄργόν, κὴ τινάσσεις ταῦτιά σου. Χάτε δά!*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Μάσαλλάχ' ἠπέρασάμουν καὶ 'λα σ' τοῦ πονταμοῦ τὴν ἄλλην μηρειάν. ξέρον
του ποῦ μεὶ κάμν' ἄργόν κὴ φονοῦμου τουν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ποππᾶ, ποππᾶ, Διαολουποπᾶ, τώρα δὰ κάμνεις μου κὴ σηκώνουμου κὴ τσιλ-
λουπατοῦ ση χά! ἀταμὴν ἱμανηνὴ κηζτήρημα. Ἔτσια 'νην ποῦ βγαίνν' ὁ ἄθρω-
πους ἀπ' τὰ ὀριά του.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιατί, καλέ, θυμώννηση ισύ; 'ποῦ μίλησεν ὁ ποππασουτήρης ἡκείνους ὁ ἄθρω-
πους τ' εἶπην τώρα; ἄμμια θὰ κῆ σὺ τοῦ παρῦτιν ἰγγλέζικουν τοῦ κουλλαντᾶς,
Χάϊ Χατζῆ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μήμμοι τοὺς παλτταίρης τοῦ διάολου τοὺς νιέδους, ἡμαρτουν θειέ μου, γιατί θὰ
μεϊ κάμητη νὰ μ' ἐβγουν τὰ καμηλαύκια τουν ἀποῦ τοῦ Στοῦμπου τὴν λάκ-
καν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Ἰδοῦ κατάστασις ἐπιτρόπου, ἢ μᾶλλον χωρεπισκόπου σαρικοφόρου! Ὁ ἱερεὺς
ἄνθρωπος ἀμαθής, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀπλοϊκότης
του εἶναι τὰ προσόντα του, ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ
ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἂ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος
ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουρ-
γὸν τοῦ ὑψίστου ὡς σκύβαλον (πρὸς τὸ Χ. Διάκον) Κύριε Ἐπίτροπε μὴ ὀργίζε-
σθε κατὰ τοῦ Παππασωτήρη, ἐνῶ γνωρίζετε τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κῆ σὺ Χ. Προκόπη, παλεταίρεις τουν; Ὑσὲς βοῦλοι σας ἔναν εἴστη. Πιάσ'
τοὺν ἔναν σας κῆ χτύπα τοὺν ἄλλουνσας. Κόρακας κοράκου μ'μάτιν ἐν
ἡβγάλλει. Ἰσὺ ξέρεῖς πουλλὰ γράμματα, ἀμ ἐν ξέρεῖς ὁσμαννηλῆκιν. Ὑ
ἄθρουνπους πρέπει νᾶννην ὁσμαννῆς.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ὅσμαννιλίκι καὶ Ἱερωσύνη εἶνε δύο ἄκρα ἐνάντια. Μοὶ δίδετε τιμὴν ὁμολο-
γοῦντες, ὅτι ἀγνοῶ τὸν γενιτσαρισμὸν καὶ γνωρίζω τὰ γράμματα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ γράμματα ἡβῶ τί τὰ θέλου; βούλουν εὐλοητὸς ὁ Θεὸς κῆ τοῦ Κυρίου δε-
ηθῶμεν κ' ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον θάμουστην; Ἡβῶ θέλου νᾶνν ὁ ἄθρουνπους
ἀρίφης, ἀρίφης!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐχετε δίκαιον, ἐὰν νομίζετε, ὅτι γράμματα εἶνε μόνον ἡ ἀπαγγελία τῶν προσ-
ευχῶν καὶ οὐδὲν πλέον.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ πολλὰ τὰ γράμματα εἶναι γιὰ τοὺς πομπάδους. Ὑ ἄθροπους χὰν γέν κό-
βγει τοῦ κηφάλιν του, βούλα εὐκαιρα τ' ἀραλὸν μοι 'πέ! Κιαπὲν ποὺ θὰ μοι
διαβάννης τοῦ βγαγγέλιν ἀπ' ὅζου, κὴ θὰ τοὺς ξηᾶς καὶ 'λα....

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καθ' ὑμᾶς λοιπόν, ἄγιο ἐπίτροπε, πῶς πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὑ ἄθροπους πρέπει νᾶνν' ἀρίφης, ἀρίφης νὰ ξέρη πῶς θὰ μιλήσῃ τὴν κουβέν-
ταν, θέλει πομπᾶς ἄς εἶναι θέλει κουσμικός. Χὰν γέν ξέρει νὰ 'μιλήσῃ πάρμου
νὰ σουπαίννη. Στου μείαλουν τοῦ μεντζιλίσην ὁ ἄθροπους πρέπει νᾶνναι κὴ τοῦ
χέρην κουντὸν κὴ ἡ γλώσσα κουντή. Πογιούκ λοημᾶ γέτα πογιούκ σὺξ σογλέμε
λέγει μιὰ τούρκικη κουβέντα. Ὁ τούρκικης ἡ κουβέντης ἔχουν βούλης τοὺν
τόπουν τουν. Ὁμὲς ξέρουμουν τούρκικης κουβέντης.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἐθνικὴν σας γλῶσσαν, δανεῖζεσθε ξένην γλῶσσαν, ξένας
ιδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλωμένα ράκη διὰ νὰ καλύψῃ
τὴν γύμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχής. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν
σας, ἡθέλετε θρηνῇ τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε
τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἡθελον εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἡθέλετε γνωρίζει νὰ
προσφέρητε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμόν,
ἀλλὰ νυν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς ὁ λαός.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἱμῶν κουβένταν λέουμουν. Τοῦ ψάριν βρουμᾶ ἀπ' τοῦ κηφάλιν. Ἄς τ' ἀφή-
κουμουν αὐτά, κι ἄς ἔρτουμουν εἰς τὴν ἀπόθεσίν μας. (Πρὸς τὸν Ἀντιπάτην)
Ὁμὲς ἤρταμουν γιὰ τὴν κουβέντα ποὺ σ' εἶπα γιὰ τοῦ Διουματάρη. Ἀκούεις
Νικόλα ἡσέναν 'μιλοῦ.

ΑΝΤΙΠΑΤΗΣ

Ὅρσ' ἀφηντικόν. Τί κουβένταν; Μὴ λᾶς κ' εἶναι γιὰ τοῦ γαδάρου μεί συμπα-
θειουν τὴν ἰδιαφουράν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί γαδάρου διαφουράν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ποῦ μ' ἔδεκην δὰ ἔναν γάδαρουν σολοῦνιν κ' ἔστρεψά της τουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τ' εἶνεν 'ποῦ λέεις, καλέ, ἰσὺ; Σκύλλου παραμύθια μοὶ διαβάννεις; Καμπουτιναῖς δουλειαῖς. αὐτὰ ἡτηλείωσάσιν Γιὰ τ' ἀντρούενούν σοι λέοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Μεὶ συμπάθειουν ἡβὼ ὁ νοῦς μου ὑπῆν ἡκεῖ. 'Αμ' ἡμὲς ἀφηντικόν, εἴμουστην τζαχίληδοι ἀθρόποι κῆ πρέπει νὰ μᾶς τὰ συμπαθάτη. Πιζίμ κουσουραμουζᾶ πακμάζσαν ὁλόυρ. (πρὸς τὴν σύζυγόν του) Σοῦρτηση, μαρὴ τοῦν τζεβζέν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τέλους αὐτὸ τάντρούεννου πρέπει νὰ τηλειώση. 'Αφηκη σύ. 'Αμύρισσα τοῦν κεβζέν κῆ φέρη μᾶς τὰ φλουριά. 'Ημὲς εἴμουστην κουφτηραῖπρουξενητάδοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μετὰ χαρᾶς, μεὶ τὰ φλουριά νὰ γένητη ἡ γνώμη σου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ λοιπὸν χαμέτα καὶ 'λα κῆ τὰ φλουριά; Ἐ φηντικόν ἄμ' κ' ἡβὼ ἓναν πηδὶν τῶχου 'στοῦν σαγιάνσας. Μῆν τὰ προικιά νὰ μὴν τ' ἀκούσουμον;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί προικιά θ' ἀκούσης; Τόπου συνήθειον νόμου κηφάληουν. Τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἓναν παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τοῦ παραπάνου τ' εἶνεν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Εναν ἀσημουμάχηρουν μεὶ τῆς πουνίνιαῖς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τί θὰ γίνῃ τἀσημουμάχηρουν; 'Ηβὼ θέλου χίτσ ὀλμάσσα, (τουλάχιστον) χὰν θὰ γίνῃ ἡ λόους σας πλειὸν κῆ καλὰ βούλουν τοῦ χουράφιν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

‘Αμ’ τέλλεια πουλλά τοῦ ‘πήης! ἄς σοὶ δέκη κῆ τοῦ μισὸν τοῦ χουράφιν. Τί εἶπης Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τατηντὰν γενμέζ, ἄκουσή μου Νικόλα. αὐτὸ ποῦ σοὶ λέει ὁ Χατζῆ Διάκους νὰ ‘ντρανᾶς κιαπὲν τὰ πουλλά τὰ λόγια τί τὰ θέλεις; εἰς τοῦ μέρους κ’ εἰς τὴν κόρην ἔν ἔχει νὰ ρίξης κουβένταν. ‘Ημὲς θέλουμουν πειὰ πουλλά τοῦ δικόν σου τοῦ καλόν· ξέρουμουν του ποῦ τόχεις ἔναν πηδίν, νὰ τοῦ χαίρηση, κῆ θέλουμουν νᾶψη τὴν φουτιάν σου. Μεὶ τῆς γυναικας τὰ πρόματα ὁ ἄθθρωπους ἔν γενήτη ἄθθρωπους. ‘Αλλαχᾶ σουκιούρ, ἰσὺ ἔν εἴση ἄθθρωπους ἐξικλῆς ἄς εἶν μεὶ τῆς ὑγειαῖς σου μεὶ τὰ πάνου σου, κῆ μεὶ τὰ κάτου σου, ἕνας ἰχρυσὸς νοικουκύρης. ‘Ολὰν σὲν μάλ ἀσηκῆ τεγίλσιν. ‘Ισὺ θέλεις νύφωην ἀποῦ σόιν νὰ βάλῃς εἰς τοῦ σπῆίν σου, ἄθθρωπου ἀποῦ γηννεϊὰν κῆ σκύλλουν ἀποῦ μάντραν. ‘Ημὲς θέλουμουν νὰ πάρῃς νύφωην ἔτσια ποῦ πρέπει ἔτσι ἔν εἶνῃ Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Κύριε Νικόλα, οἱ κύριοι προϊστάμενοι σὲ παρακινοῦν ὑπὲρ τοῦ οἰκογενειακοῦ σου συμφέροντος. ‘Η οἰκογένεια εἶνε ἐγγύησις τῆς ἠθικότητος, διότι προϋποθέτει ἠθικὸν χαρακτῆρα οἰκογενειακόν. Διὰ τοῦτο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κόρη ὑπὸ τὴν ἔπωψιν τῆς τιμότητος τῆς σωματικῆς διαπλάσεως καὶ τῆς προικὸς φέρει ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, καὶ μὴ διστάζετε ν’ ἀποφανθῇτε ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

‘Ηβὼ ἔν νυστάννου χέλας μου, κῆ καλόν τοῦ λειῖ σας, νᾶχου τὴν ηὐκὴν σου ἄμ’ ἔχουμουν κ’ ἡμὲς τοὺν λουαριασμό μας· ἡβὼ γιὰ ἕναν πηδίν τοῦ χαττοῦριν σας ἔν τοῦ χαλοῦ κῆ ξέρου του ποῦ θέλητη βοῦλοι σας τοῦ καλόν μου, κῆ σπουλλαέτή σας, ἄς εἴση καλά, κῆ χὰν ἰσὲς ἄθρῶποι νὰ ἀναβουργιάννουν κῆ νᾶνν ἡμπρὸς εἰς τοῦ πηδίν μου, ἄμ’ ἔθελα νὰ μὴν τὰναβουργιάσου τοῦ πηδίν μου, ὅσων νὰ πάου ν’ ἄρτου ἀπ’ τὴν ξηνητεϊάν. Γιατὶ ἡμὲς εἰμουστην λεσπέρη·δοὶ ἄθρῶποι, ἀφηντικόν κῆ φέτι ἀπόμεινάμουν εἰς τὰ κουντά, κι ἔχασάμουν τοὺν σειράν μας. ‘Ημὲς, ἀφηντικόν, χὰν γὲν κησλατίσουμουν ἔν χουρταίνουμουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλέ, ἡμὲς τώρα γάμουν σεὶ γυρεύουμουν; ἕναν σημάδιν θὰ μᾶς δέκης γιὰ νᾶνῃν τοῦ πηδιοῦ τόνομαν πελλί κῆ πάλι ἄμῃ στὴν δουλειάσου. ‘Αποῦ τώρα

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

καὶ ἐξῆς θὰ γηνηθῇ ἡ κόρη ποῦ θὰ πάρης εἰς τοῦ πηδίν σου; Ἡμεῖς χάλπετ ἄν γέν τῶβρισκάμουν ὀβλοουν, ἔν σ' οὔστελέτινάμουν. Ἡμεῖς εἰμουστην ἄθρῶποι ποῦ τὰ διαλονοῦμουστην βοῦλα. Ἡμεῖς «γινεῖν τελιγιντὲν χιντιστααὶ σεῖρ ἐτέρις», ἡσὺ ἔν ξέρεις. Σήκου, σήκου, φέρ' μας τὰ φλουριά νὰ πααίννουμουν. (γίνεται διακοπὴ τῆς ὁμιλίας καὶ συλλογίζονται ἱκανὴν ὥραν καπνίζοντες) Αἱ! ποῦ ἀπόμεινῃν ἡ κουβέντα μας; Ὑσὲς μουλααλζαγιά ταλτηνῆς γιά; Σήκου, μὰρ Ἀμύρισσα, ἡσὺ νὰ κουποῦν τὰ λόγια.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἀμ' ἔτσια χαμιᾶς τὰ δίδουν ἀνὰ τὰ φλουριά; κῆ θὰ μιλήσου κ' ἡβὼ πούμου μιὰ γυναῖκα;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατί; μέληση, εἴπαμουν σὲ ἡμεῖς νὰ μὴν μιλήσης; ἡ κουβέντα ἀποῦ σέναν θὰ κουπῇ. Ἡβὼ ξέρου του. Ὑσὲς ἡ γυναῖκης βάλλητη τοὺν πειρασμὸν εἰς τὴν πότεσαν. Ἐτσι ἔν εἶνῃ Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃ τοῦ διαόλου τῆς κόρης. ἀμ' τί θὰ τῆς κάμης ποῦ ἔν κάμνουμουν δίχως αὐταῖς; Μακρυὰ μαλλιά κῆ νοῦς κουντός, κῆ βοῦλα φτάννει τα. Ἀναθθιμάν της χέλιας μου, ἀμῆ τί θὰ κάμης, κετσιντζεμὲ ἱκί παστὰν ὀλούρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἀμ' ὕσες ἀνὰ οἱ ἀντράδοι χηρλῇ εἴστη; Μόνουν πλειὸν εἴστ' ἀντράδοι κῆ βοῦλα σκηπάννου την.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἰνναί, μαρ' Ἀμύρισσα; Ἀποῦ σέναν θὰ κουπῇ ἡ κουβέντα κιαπὲν τί τοὺν θέλου βῶ τοὺν Χ. Διάκου ποῦ τακκηλτίννητη; Κόβγητης τῆς κουβέντης.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡβὼ χάϊ ἀφέντη, ἔν θέλου νὰ τὰναβουργιάσου τοῦ πηδίν μου φέτι. Ἄς κάθουν-την βαρεὰ στοῦ μέρους τουν κὶ ἄς πάουσιν κὶ ἄς ἔρτουσιν κ' οἱ ἀπαταὶ τουν ἀπ' τάλάργου, κιαπὲν χὰν εἶνῃ κουσμάττιν ἀποῦ θειοῦ, ἡμεῖς τοὺν λόουν σας ἔν τοὺν χαλούμουν. Πάλι ὕσες θὰ τοῦ κάμητη κ' ὕσες θάστη μπροστά.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ λόγια σούνην καλά, ἀμ' ἐν παίρνουν μουσαφίρην. Ἔτσι ἐν εἶνην, Χ. Σηβαστέ; Κ' ἤβω ἢ γνώμη μου εἶνην ἄσκημη κῆ θὰ χουλιάσου μαζήν σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν χουλλιᾶς ἡσὺ μητὰ μέναν. Ἔτσι κάστουλα τοῦ λείεις.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ποππᾶζ ἐφέντη πουνναρὰ σόζ κετσιρέμετικ. Καρὴ Νούχτερ Πεῖγαμπέρ τεμέζ. Ἡμέες ἀποὺ δῶ ἐν ἔχει νὰ φύουμουν, λέη μας Χ. Πρικόπιη κανέν συναζάριν. Πιρκηζέγ νεσινέ πολμελί.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν, κύριοι, εἰς τὴν πρότασίν μας ἡμεῖς εἴμεθα μεσίται. Τοῦ λόγου των εἶνε κύριοι ν' ἀποφασίσουν. Τὸ νὰ ἐπιμένωμεν δὲν εἶναι ὀρθὸν εἰς τὰ συνοικέσια ἢ βία καὶ ἡ ἐπιμονὴ δὲν ἔχουσι καλὰς συνεπείας. Περὶ ὀρέως οὐδείς λόγος.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμα κι' ἀφήννουση χά 'στὴν ὁροξίν σου. Ξέρεις μου ἡσὺ ἡμέναν; ἡβὼ ἡκεῖ ποὺ πάου ἐν ξαναπατοῦ, ἄς ἰδιαλουῖστοῦσιν. Τοῦ δικόν μου τοῦ σήκωμαν εἶνην βαρύν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐ ἀφηντικόν, ἀμ ἡμέες τώρα τί εἶπαμουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί εἶπητη; ἔβαλήτη τοῦ νηρόν 'στοῦ γδὶν κῆ κουπανάτη του κῆ κάθηστη. Κάτο πεῖτ ποῦ; Νᾶταν κανέν ἄσκημουν μέρους κῆβὼ μαζήν σας ἀμ' τί ἔχεις νὰ πῆς εἰς τοῦ πρώμαν μας;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄταμ εἰς τοῦ πρώμαν Σας ἐν ἔχου νὰ ρίξου κουβένταν ἀμ' εἶπαμουν δὰ νὰ γένουντην βοῦλα μεῖ τοῦ κολαῖν. Ἐν ἔχουμουν κ' ἡμέες καμμιὰν ἄσκημην κουβένταν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(πρὸς τὸν Χ. Διάκον)

Ἦσὺ γιὰτ' ἀραθυμάς; ἔν μιλᾷ ὁ ἄθροπος ἀσκημα. Μὴν ἰστηνουχοργήσῃ. Πίρ παλτὰ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλμάζ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Χαί Χατζῇ Σηβαστέ, μὴν γέννησῃ μαλάκους κῆ πάλ πιτσαγῇ Ὑσὲς τοὺς σηκών-
νητῇ τὴν μύτην τουν τούτους τοὺς ἰβλάχους μητὰ νὰ τοὺς δίητῇ μοῦρην, κῆ
καλλικὸν μας.*

(Ἀντιφάτης καὶ ἡ γυνὴ του παραμερίζουν εἰς τὴν γωνίαν [ὀπισθόδομον] τῆς
οἰκίας, καὶ συνεννοοῦνται μόνοι).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Γυναῖκα, ἡβὼ αὐτὼς τοὺς ἰδιαβόλους φονοῦμου τους «κόρη κορμαζτάν, οὐττὰν
οὐττανμαζτάν». Γιατὶ χὰν γέν τοὺς κάμης τοὺν λόουν τουν, παίρνουν μας εἰς
τοῦ χοσουντοῦ, κι αὔριουν εἰς τοῦ ττεφτέριν θὰ μᾶς πάρῃ τάνάθημαν. Τίτοι
εἶνην κῆ ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κῆ τοῦ πουλλίν. Ἔλα κι ἄς τοὺς δέκου-
μουν ἕναν ἰφλουρίν κ' εἰς τ' ἀνάθημαν 'ποὺ τοὺς ἔχει. Κιαπὲν ἔσα μεί τρία
χρόνια γιὰ τεβε γιὰ τεβετζῇ, αὐταὶ εἶνην πειραζίτηδοι σερινὲ ναλέτ.*

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

*Γιατὶ χὰ τοὺς δέκου χαμιᾶς τοῦ φλουρίν; ἄς φύουσιν, κι ἄς ξανάρτουσιν, κῆ
πάλ' ἄς ξανάρτουσιν εἰς τοὺν μουνουγόν μου κ' εἰς τοὺν κανακάρην μου.
Θεὸς τοῦ ξέρει τί τοὺς ἔταξην ὁ Διουματάρης. Ξέρεις τους ἰσὺ αὐτῶς; αὐταὶ
χὰν γέν φάουσιν τὴν κακκαμοῖραν ἔν ῥίχτουν τοῦ πόδιν τουν. αὐτὼς 'ποὺ
ἔν τοὺς φουηθῇ ...ἔν τοὺς ξέρουμουν ἀνά;*

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Μάρ, γυναῖκα, κ' ἡβὼ ξέρουν τους, ἀμ' τί θὰ κάμης ποὺ θὰ κετσιντίσουμουν
μητ' αὐτῶς; Κιοππείλαν χαραρὰ κιριλίρμι; ποῦ φονοῦμου κῆ τοῦ κουραμᾶ;*

(Τούτων ψιθυριστὶ διαλεγομένων.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Προκόπιον)

*Χατζῇ Πρικόπιο ὁ Ποππασουτήρης εἶνην ἀποὺ σήμερις ἀργὸς πάσης ἱεροπρα-
ξίας.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Σὴ 'μέναν πάνου θὰ βγάλῃς πλειὸν τοὺν θυμοῦν σου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ησέναν ἡβὼ θὰ σοὶ κάμου καλὰ καλὰ ποππᾶν. Γιατὶ ἰσὺ ἀκόμια ἔν ἡγένῃς σουστὸς ποππᾶς! 'Υ νοῦς σου εἶνῃν ὅξ' ἀπ' τοῦ καμῃλαῦκιν σου, κῆ θὰ τοὺν βάλου μέσα.

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

'Ησὺ ξέρεις, Διάκ' ἀφέντῃ μου. Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. ἄλλους νὰ μὴν εἶνῃν κιαπὲν ἡσὺ ὅτι μοὶ κάμῃς καπουλττοῦ πάνου 'στου κηφάλιν μου.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Εἶδῃς τουν τί 'Οσμαννους εἶνῃν; ἀφερίμ ποππᾶ. Μπρουσκυνημένουν κηφάλῃν ἀκουνημένουν σπαθὶν ἔν τοῦ κόβγעי εἶδῃς τουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Αμ' εἶνῃν κιουτζούκης χαμέτα κλίνει κηφάλιν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

'Αμ τί θὰ σοὶ κάμῃ ὁ κακόμοιρους ὁ Ποππασουτήρης; τί ἔβρεξῃν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ ἔν τὸ βάσταξῃν; ἡμές εἰμουστῇν αὐγά. Χὰν ἡκτυπήσῃ ἡ πέτρα ταυγόν, βάϊ ταυγόν ἂν ἡκτυπήσῃ τὴν πέτραν ταυγόν, πάλι βάϊ ταυγόν. ἔν ἐῶσίμ, ἡσὺ ξέρεις, ἀφεντικόν, βέσσελάμ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ χὲ μάνας νιέ! αὐτὸς εἶνῃν φουστήρα! Χ. Διάκου οἰλέ λακκηρτὲ ὀλμάζ. Τοὺν ποππᾶν μὴν τοὺν κάμῃς νὰ χουλλιάσῃ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ηβὼ ἡκείουν χὰν γέν τοὺν μάθου τὰ χρέγῃ του, ἔν εἶμου ἐπίτροπος Πισσιδεΐγιας. Γιούξ βερτίκτζες ἀλῃγιά σῃτσῇ κεττί χαληγιά.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Παρακαλῶ, κύριε 'Επίτροπε, νὰ εἰσθε ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ 'Υψίστου, διότι αὐτοὶ προσκομίζουν τὰ ἄχραντα μυστήρια. 'Ως ἄνθρωποι δὲν

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ ἐλαττώματα. Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε εἶνε λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου καὶ διὰ τοῦτο σεβαστοί. Τονλάχιστον ἡ αἰδεσιμότης του εἶνε ἀνθρωπος ἀφελῆς καὶ ἀθῶος καὶ ὥς τοιοῦτος ἄξιος τῆς συμπαθείας Σας. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ν' ἀνακαλέσητε τὸν λόγον Σας, ἄλλως τε καὶ ἐδῶ ἤλθομεν διὰ νὰ ξιαπραγματευθῶμεν μνηστείαν καὶ ὄχι νὰ δικάσωμεν ἱερεῖς! Καὶρὸς παντὶ πράγματι.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' χὰν ἀπόμεινάμουν πλείον εἰς ἡσέναν, τὸν κλούππιν εἶνῃν χεζήριν. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἄφετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν εἶνε χρέος μας νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα τῶν πλησίων ἡμῶν ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Ἀντιφάτην ἐμφανισθέντα)

Αἱ! ἔλαστη νὰ δούμουν ἱμᾶν ποῦ ἀπόμεινῃν ἡ κουβέντα μας; Γλυκὰ νὰ μιλάτῃ χά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' πλείον τί νὰ κάμουμουν; ἔ,τι 'πήτη 'σὲς κ' ἡμέες.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θὰ πῆς τώρα, Χ. Διάκου; Ἐν σ' ἔλεα ἡβῶ ὅτι πῶς ὁ Νικόλας εἶνῃν τέκνον τῆς ἀπακουῆς;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κ' ἡβῶ ἔτσι τοὺν ἡλονάργιαννα, ἄμ' ἀπουρηγνῶν ἔν μ' ἔρεσῃν τοῦ στοματιοῦ του τοῦ τσαλῆμιν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ' τέτοις δουλειαῖς χαμέτα γένουντην; χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὀλούρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡβῶ τώρα τί θὰ ποῦ ὁ καυμένους; χὰν ὅσῃς ἄθρώπους κουβέντα πέφτει

κάτου; ἥσες εἴστη τοῦ λύση κὴ τοῦ δόση· ἡκείνου ποῦ πῆτη γένητη. Μόνουν νὰ φανάξουμουν δὰ κὴ τῆς γηννιαῖς μας, ἡμές κ' ἡμές θάμουστην; ἔχει τοὺν τάταν του, τὴν νάνναν του, τοὺς παρπάδους του κὴ τῆς ἡθειαῖς του, νὰ μὴν χαττηρλαντίσουσιν. Τοὺς δικῶς γιατί τοὺς θέλουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατ' εἴπαμούν Σας ἡμέξ νὰ μὴν τοὺς φανάξητη; Φάναξήτη τους ἡμέξ ἔν νυ-
στάννουμουν, ἔτσι ἔν εἴνην Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαί! Χαί! χαῖρλῃ ἱς γιλτά πιτέρ. Τοῦ Νικόλα τ' ἀντιφάτου ὁ γυὸς ἀτῆλαν
σάτηλαν ὀξ ὀξου ἦταν; Χάτε, κουμπάρα μου, στέλητη κὴ φάναξή τη βούλης
σας τῆς γηννιαῖς. (πρὸς τὸν Χ. Διάκον Εὐρυγένην) αὐταὶ θέλουν νὰ πααίνης εἰς
τὰ νηρά τουν, ᾧ καρτάς! Κιαπὲν οἱ ἄθρωποι εἴνην χρήσιμοι ἄθρῶποι, ψουμάκια
τοῦ Χρυστοῦ. Τί ση θέλου 'βῶ 'σέναν ποὺ κουλλαντᾶς τοῦ παρούτιν κὴ βρά-
τηκουν; εἶδης τους ἱμιὰν πῶς ἦρταν εἰς τοὺν λουαργιασμόν; Σαπὴρ ἡλὰν κο-
ρούκ χαλζιτὰ ὁλοῦρ ττουτ γιαπραγὴ ἀτλάξ ὁλοῦρ, χατζῆ Διάκου. Χέμ τέτοιης
δουλειαῖς θέλει νάνην ἢ δουλειά σου μειάλη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὅσουν νὰ συναχτοῦσιν, λέει μας Χ. Πρικόπη καμμιὰν ἱστορίαν γὰ νὰ μὴν
νυστάννουμουν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀντὶ πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ σᾶς συμβουλευσω, ὡς προϊσταμέ-
νους τῆς Κοινότητος, νὰ φροντίσητε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι
ἡμῶν ἢ ἀμάθειά μας εἶνε ἔλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος. Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ
διότι ἐγκατέλειψα τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν
ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τουλάχιστον μακρὰν αὐτῆς δια-
τρίβων δὲν ἐβλεπον τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἡσθανόμην τὴν ἀλγηδόνα ἣν
αἰσθάνεται σήμερον ἡ καρδιά μου βλέποντος τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ
ἔρπει ἡ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Ποππασωτήρη σκηνὴ
δὲν πηγάζει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν
σταφυλὴν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατὶ ἔν ἔχουμουν λάατή μου, Δασκαλλειά; Τί τὰ θέλουμουν πειὰ καλλιὰ; Γρα-
ψίμιν κὴ λουαργιασμός. Ὅσουν νὰ βγάλῃ τοῦ μμάτιν του κὴ νὰ γράφῃ τοὺν

Χασάνην κῆ τὸν Μουσταφᾶν κῆ νάχη μιὰν φωτιὰν κιαπὲν τὰ παραπάνου τί τὰ θέλουσιν; βοῦλοι πωππᾶδοι θὰ μοὶ γινοῦσιν κῆ καλουέροι; Σὲν χότ πὲν χότ ἀτὰ κίμ ἀτούν δτ;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἶνε περιέργων ἡ παρατήρησις αὕτη. Μόνον οἱ παππάδες ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων; καὶ ὁποῖων γραμμάτων; ἀναγνώσεως μόνον μηχανικῆς; Ὁ ἔμπορος, ὁ τεχνίτης, δὲν ἔχουν ἀνάγκην παιδείας; Τοῦτο εἶνε τρομερὰ πλάνη ἐπειτα πρὸ ὀλίγου τί ἐλέγομεν περὶ ΠοππᾶΣωτηρίου; Μήπως τάχα οἱ ἱερεῖς μας γνωρίζουν γράμματα; ἢ νομίζετε γράμματα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προσευχῶν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμη τὰ πολλὰ τὰ διαβάσματα ἐν εἶνῃ τὰ πολλὰ τὰ γράμματα; ἐν ἀκούεις ποῦ λείε ἀκόμη ἔχει πολλὰ γράμματα τάχατῃ πολλὰ διαβάσματα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε, κύριοι, γράμματα κυρίως εἶνε τὰ ἱερὰ γράμματα, ἥτοι ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη, ἥτις εἶνε τὸ ταμεῖον τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ ἡ γνῶσις αὐτῶν εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὸν Χριστιανόν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον «ὅτι ἀπὸ βρέφος τὰ ἱερὰ γράμματα ἦσαν τὰ δυνάμενα σὲ σοφίσαι εἰς σωτηρίαν». ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐλληνικὰ Γράμματα. Τὸ ὁποῖον εἶνε προγονικόν μας κληροδότημα. Καὶ οὔτε Χριστιανοὶ οὔτε Ἕλληνες δυνάμεθα νὰ ὀνομασθῶμεν ἐὰν δὲν ποτισθῶμεν ἀπὸ τὰ νάματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἡμῶν παιδείας.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαῖ χά Προκόπιε, βοῦλα θέλουμὸν τα ἀμμά... ἀλιατὰ κιοζουμοῦδ βὰρ ἄμμα ἀντζαβελάκιν κουτουρέτ γιόκ. Ἐν θουρᾶς ἡσὺ πᾶσαν μμέραν κουραμᾶ πᾶσα ἡμέραν ἀγγαρειά. Ὑ ἀᾶς θέλει τουννᾶ ὁ ἀᾶς θέλ' ἡκειννά. Πᾶσα μμέραν φέρη μαϊδιά. Ἐν πειρνᾶ βτουμάδα νὰ μὴν ἔρτη καβαλλάρης. Τί νὰ σοὶ κάμη κῆ ἡ φτουχούλουγα; Ποῦ νὰ προυφτάξη ἡ ἀχαλῆς; Ποιὰν τύρπαν νὰ φράξη πρῶτα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αὐτά, κύριέ μου, εἶνε προφάσεις ἐν ἁμαρτίας. Τίποτε δὲν εἶνε δύσκολον ὅταν ὑπάρχει θέλησις; ἀλλ' ἐδῶ δυστυχῶς ἡ παιδεία δὲν ἔχει ἐκτίμησιν. Δὲν θέλετε ν' ἀλλάξητε βίον θέλετε αἰωνίως βαναῦσους. Ἐγὼ θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι τῇ ἀληθείᾳ τὴν τοιαύτην ἀβελτηρίαν Σας! καὶ ἐλεεινολογῶ τὴν Πατρίδα μου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ θέλεις κῆ δάσκαλουν κῆ Δασκαλλειὸν αὐτὰ βοῦλα ἔν γένουντην μεὶ τὰ μαϊδιά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Βέβαια μεὶ τὰ χρήματα γίνονται, χωρὶς χρήματα τί γίνεται εἰς τὸν κόσμον; Καθὼς διὰ τὰ φάγης καὶ τὰ ἐνδύθῃς ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων οὕτω καὶ διὰ τὰ θρέψῃς τὴν λιμασμένην ψυχὴν σου θέλεις χρήματα. Ὅπως ὁ ἄρτος τοῦ σώματος ἀγοράζεται μεὶ χρήματα, καὶ ὁ ἄρτος τῆς ψυχῆς ἡ μάθησις, ὁ λόγος ἀγοράζεται μεὶ χρήματα. Διὰ τί ἀγοράζεις σῖτον; ἀγόρασε καὶ παιδεῖαν, μάθῃσιν θρέψῃ καὶ τὸ σῶμα σου ὅσον δύνασαι, θρέψῃ καὶ τὴν ψυχὴν σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄσπρουν εἶδης ἄσπρα θέλει, μαύρουν εἶδης κι ἄλλα θέλει. Τί τὰ σοὶ κάμη κῆ ὁ φτρουχουλουργιὰ χάι Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Νομίζετε ὅτι μεὶ τὸ τὰ πηγαίνητε εἰς τὸν ἅγιον Τάφον καὶ λαμβάνετε τὸν τίτλον τοῦ Προσκυνητοῦ ἢ τοῦ τουρκικοῦ Χατζῆ προσθέτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας καμμίαν λαμπρόδονα; «Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» λέγει ὁ Θεός. Μήπως νομίζετε ὅτι μεὶ τὰς μακρὰς ἀκολουθίας εἰς τὰς ὁποίας παρίστασθε, ὡς ἄψυχα ἀγάλματα καὶ δίδετε ὀλίγα κερμάτια εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐκτελεῖτε ὅλα τὰ θρησκευτικὰ σας καθήκοντα; Ἀπατᾶσθε.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Χ. Πρικόπιους βούλους καλούερος θέλει τὰ τοὺς κάμη, μάνας νιέ!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε κύριοι, εἰμαι μάλιστα ἐναντίος τοῦ μοναχικοῦ βίου· ὁ γάμος εἶναι θεσμὸς θεοσύστατος καὶ ἡ κοινωνία. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, ἔζησεν ἐλάλησεν ἐδίδαξεν ἐθανματούργησεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ μοναχικὸς βίος θὰ κηρυχθῇ μίαν ἡμέραν βίος τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας, ὅταν ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἐξαπλωθῇ εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια καὶ εὐημερία ἐξαπλωθῇ. Τώρα εἰς τοὺς σκληροὺς τῆς δουλείας χρόνους τὸ μοναστήριον καὶ τὰ ὄρη εἶνε τὸ καταφύγιον τῆς ἐλευθερίας καὶ πάσης γενναίας ψυχῆς. Τὸ ράσον εἶνε τὸ πένθιμον ἐνδυμα τῆς πασχούσης πατρίδος καὶ αἶναι τὸ ἄσυλον, ὅπου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια εὗρον τὴν ἐλευθερίαν.

Ἔσεται ἡμαρ, ὅτε τὸ ἔθνος θάνατάβη τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν του, καὶ τότε τὸ ράσον θὰ μείνῃ σεμνὸν ἐμβλημα τοῦ ἱερατείου καὶ τὰ μοναστήρια καταγώγια τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας. Δὲν σᾶς προσκαλῶ εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἀλλ' εἰς τὴν πνευματικὴν παλλιγενεσίαν καὶ ἀνάπλασιν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σου γέροντά μου, νᾶχου τὴν ἡὺκὴν σου, ἀμ' ἡμεῖς ὁ τόπους μας εἶναι λεσπέρικους τόπους. Τὰ γράμματα ἡδῶ ἐν δίουσιν ψομῖν. ἡδῶ νάση γιὰ σιρηθένους γιὰ μαλαματένους. Μὴ λᾶς κ' ἔχουμεον ἡμεῖς χάν ἄλλουν τόπους μειάλους προματητάδους, κὴ μειάλους ἀθρώπους; ἡδῶ ὁ πειὰ μειάλους εἶναι ἡκείνους ποῦ τρώει 'δικόν του ψομῖν. Τοῦ μειάλου μας τοῦ νοικοκυργιόν εἶναι ἕναν ἰσπῆτιν, ἕναν χουράφιν, κ' ἕναν μααζὶν εἰς τὴν Μάκρην, κ' ἡ σερμαγιά ἡμεῖς πειὰ πούλλα θέλουμον τὰ τούρκικα τὰ γράμματα παρὰ τὰ ρουμαῖκα. Γιατὶ βοῦλοι μας εἰμουστην κουρπὲτ ἐλλήδοι ἡμαῖς, τὰ ὄξου μας ἰθρέφουσιν. ἤαν γὲν πάη ὁ καλαῖτζῆς στάλάργου κ' ὁ παποντοῆς εἰς τοὺν Γεγλὲν τί θὰ φάουσιν; θὰ ψουβήσουν ἀπ' τὴν πείναν. Τάλίσβερίσιν ποῦ λέεις ἡσὺ εἶναι ἡμὰ ἀττουμά παροῦτιν, ἡ σκάλα μας εἶναι ἡμὰ μικρὴ σκάλα. Αὐὸ φράγκοι νᾶρτουσιν ἡπίττησιν. Νὰ γιάτ' εἶναι ποῦ λέου 'βῶ ὁ τόπους μας ἐν εἶναι γιὰ γραμματισμένους.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐν ὅσῳ τὰ ἐπιτηδεύματα εἶνε βάνανσα, βάνανσος θὰ εἶνε καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν κατοίκων· ἀλλὰ μήπως τάχα δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀλλάζητε ἐπιτηδεύματα; αὐτὸ ἀκριβῶς δυσχορίζομαι ὅτι ἡ ἀνάπτυξις θὰ μεταβάλῃ τὸν βίον τῶν συμπολιτῶν μας. Διότι ὁ πεπαιδευμένος εἶνε κοσμοπολίτης. Περιῆλθον πολλὰς πόλεις, ἐγνώρισα πολλοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἶδον τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως. Γιατὶ δὲν ἀποκαθίστανται οἱ συμπολιταὶ μας εἰς μεγάλας πόλεις οἷον εἰς Σμύρνην, Κων/πολιν, Ἀλεξάνδρειαν, Τεργέστην, Μασσαλίαν, Ὀδησσόν, Ταῖγάνιον καὶ ἄλλα; Παρατηρήσατε τοὺς Χίους, τοὺς Ἡπειρώτας καὶ τοὺς συμπατριώτας μας μικρασιανούς, Καισαρεῖς, οἵτινες εἶνε πανταχοῦ παρόντες. Διὰ δὲν μμείσθε αὐτοὺς; Διὰτὶ σεῖς ἐμάθετε στερεοτύπως τὸ Ἀἰδίνιον, τὸ Τσάλι, τὸ Ἀλάσεχίρι, τὴν Μαγνησίαν, τὸ Κιολισάρι καὶ τὸν Πεσκαζᾶν, τὰ μακράν σας καὶ τὰ κοντά σας; Διότι δὲν δύνασθε νὰ ζήσητε εἰς μεγάλας πόλεις, ὅπου ἀπαιτοῦνται γνώσεις, διότι δὲν τολμᾶτε νὰ ἐκτεθῇτε εἰς ἀνεπτυγμένας κοινωνίας, διότι δὲν εἰσθε κοσμοπολίται καὶ ἐὰν ὑπάγητε ἀλλαχοῦ θὰ σᾶς ἐρωτοῦν ἐὰν ὁ τόπος σας παράγει ῥόβι. Δεῖξε με τὴν συντροφίαν σου νὰ σε πῶ τὴν ἀνθρωπιά σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σου γέροντά μου, ἀμμή σὺ ἡμέραν δέκῃ μου τὰ γουρούσια, κὴ

τὰ γράμματα ἔχῃτα γιὰ ἁλλόδοσους. «Τὰσπρα κατηβάνουν τὰσπρα» – κῆ ἡ Δησπότης μεῖ τὰ μαῖδιὰ γέννητη δησπότης. Τοὺν ἰφτουχὸν τοὺν ἁγιουν τίς τοὺν πηγιαντᾶ; ἂν εἶχεις κῆ σὺ μαῖδιὰ ἐθελῆς νὰ γινῆς κῆ σὺ Δησπότης μεῖ τὴν πρικουπὴν πόχεις. Βούλους ἡ κόσμους πάνου στοὺν παρὰν κρέμμητη. Βοῦλοι οἱ Ἅγιοι Δησπουτάδοι κῆ πατριαρχάδοι ἦταν κὶ ἀρχουντάδοι κ' ἐγιασάσιν. Κῆ σὲς οἱ καλούεροι 'ποῦ γέννηκῆτη γιὰ νὰ σώσῃτη τὴν ψυχὴν σας, γιατί τ' ἀπάτη τὰ γουρούσια, Παρᾶς κῆ πάλι παρᾶς τζιλασηνήμ! Τί θὰ τὰ κάμου βῶ τὰ φτουχὰ τὰ γράμματα; «Ἀνάθημαν τὰ γράμματα, Χριστέ κῆ 'ποῦ τὰ θέλει».

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριε, διότι δὲν συνεννοούμεθα. Τὰ χρήματα δὲν εἶναι σκοπὸς τοῦ βίου εἶναι μέσον, καὶ πρέπει νὰ διακρίνηται ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὰ μέσα. Ἰσα ἴσα καὶ ἐγὼ Σᾶς λέγω ν' ἀναπτύξῃτε τοὺς πολίτας, διότι ὁ ἀνεπτυγμένος ἄνθρωπος ἀποκτᾶ εὐκολώτερα τὰ μέσα τοῦ βίου, καὶ ζῇ εὐτυχέστερον τοῦ ἀμαθοῦς. Ἡ παιδεία παράγει τὸν ἐντιμον πλοῦτον. Διότι ἐκ κακῶν καὶ ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας πλοῦτος εἶνε κτῆμα τῶν ληστῶν καὶ τῶν ἀπατεῶνων καὶ δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀξίαν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἰ'Υ Χατζῆ Πρικόπιος κῆ καλὰ βούλους ἡγραμματισμένους τοὺς θέλει· ἀμ' ἡμεῖς εἴμουστην τζαχίλῃδοι κ' ἐν γίνουμούστην ἰζάφτιν· ἀμ' ἂν ἀννοῖξουσιν κῆ τὰ μμάτια μας; ἄκουσῇ μου, Γέροντά μου, οἱ Τοῦρκοι λέουσιν «ἰκκὶ πατζακληγιά ἐῦλικ γιαραμάζ». Εἰς τοὺν ἄθρωπον τοῦ καλὸν ἐν πειρνᾷ. Ἄν τοὺν κάμης κακὸν φουάτη σοι. Ἄν τοὺν κάμης καλὸν ἡβγάλη τοῦ μμάτιν σου. Ἡῦρης τουν σῆ μὴν πιθαμὴν νηρὸν ξάπωσή τουν νὰ πάη παραμέσα· ἡῦρης τουν ἔσα μεῖ τὰ γόνата στὴν λάσπην μπήξῃ τουν ἔσα μὴ τουν λημόν. Σβάξῃ τουν μεῖ τοὺν κκετσὲν τοὺν ἀναθθηματισμένον νὰ πειράσῃ χωρὰ Ἡσὺ θουρᾶς πασαμμέραν τζερεμέδοι, κῆ πάλι πηδοῦσιν οἱ ἀναθθηματισμένοι ἀπὸ τὰ παναθοῦρια. Ὅσμανηλίκιν κῆ πάλ' ὀσμανηλῆκιν! Ἡμεῖς εἴμουστην ἀρσῆζικουν μιλλέτιν. Ἰ'Υ θεὸς νὰ μὴν μᾶς κάμη τοῦ Μεχεμμέτη τὴν ττοπποῦζαν ἀζίκην ἀπὸ τὴν κηφάλιν μας. Ἡμεῖς θέλουμον ποῖντουρούκιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριοι, διότι αἱ ἀρχαί μας εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι. Μεταξὺ τῶν ἰδεῶν μου καὶ τῶν ἰδεῶν σας χάσμα μέγα ἐστήρικται. Αυποῦμαι διότι παραγνωρίζετε τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἀγάπην, καὶ καθιεροῦτε ὡς νόμον τὴν δυσμένειαν. Πόλεμος λοιπὸν πάντων κατὰ πάντων εἶνε ἡ ἀρχή Σας, ἡ ἀγαπήσης τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν; ἀπέχετε παρασάγκας ἀπὸ τὸ

πνεῦμα τῆς θρησκείας σας! Φεῦ τῆς ἀθλιότητος. Ὑμεῖς κύριοι, εἰσθε οἱ προϋστάμενοι τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἔχητε τόσῃ ἀναλγησίαν; ὁ Θεὸς μίαν ἡμέραν θὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον τῶν πράξεόν Σας. Σεῖς ἐνῶ ὠφείλετε νὰ εἰσθε οἱ πατέρες τοῦ λαοῦ εἰσθε ἡ μάχαιρα τοῦ δημίου τὴν ὁποίαν κρατεῖ μετέωρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος. Ὅπως εἶ, Κύριε! Οἷα ἀθλιότης καὶ κακοδαιμονία! Πόθεν νὰ ἐλπίσωμεν τὴν θεραπείαν τῆς γαγγράνης ταύτης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει Χατζῆ Διάκου ἢ Χ. Πρικόπιους; Ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ γιατί λέει τὰ περιγραμμάτιστικα, ἄμμα πρικουπὴν τὴν ἔχει τῆς ποντῆνας ἢ γυός! Ἐν καταλαβαίνεις τί 'νῃν ποῦ λέει βαθὺς ἡδιαβασμένους ποῦ λέουσιν, μάνας υἱέ!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καὶ ὄντως Χατζῆ Σηβαστὲ ἔτσια ποῦ τοῦ λείεις εἶνῃν. Κ' ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ βοῦλα, ἄμ' χαρὰ στὴν ἡλῶσαν τοῦ διαβόλου τοὺν καλούηρον! ὀλμαλή ἄμμά πογλὲ ὀλμαλή. ἄμ' χάϊ Χα Σηβαστὲ οἱ καλούεροι τώρα τί εἶνῃν ἡ δουλειὰ τουν; Τὰ πηδιά τουν ἔχουν γιὰ τὰ σκυλλιά τουν; Τί θὰ διαλουῖστοῦσιν; Βούλουν συναζάρια κ' ἱστορίης ἡδιαβάνουσιν. Ἐλεην τάχατοι πούμουστην ἡμές οἱ διαφνητητάδοι τοῦ ἀχαλῆ κῆ πρέπει νὰ τοὺν κιοζετίννουμουν. Χὰν πόλεην κῆ τοῦ μεχεμμέτη τὴν μαχαῖραν κ' ἡχόλλαννην, ἄμ' ἡκείνα ἔλεῃντα φαθείά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσύ, γέροντά μου κουκκιά ἔφαης κῆ κουκκιά μαρτυρᾷς. Ξέρουμούν τα κ' ἡμές βοῦλα, κῆ τὴν θειότην ξέρου μούν τὴν κῆ τὴν ἀθρουπότην ξέρουμούν τὴν ᾶς εἰμουστην κῆ τζαχίλθοι, ἄμ' ὁ κετσιντζεμές εἶνῃν ζῶριν, ζῶριν εἰς τῆς ἡχρουναῖς πῶφταζάμουν. Κεμισινὶ κουρταρὰν καπτάντηρ. Κιαπὲν ποιὸς ἔχει κηρὸν νὰ διαλουῖστη γιὰ τὰ δασκαλλεῖα κῆ τὰ γράμματα; Ἰπατέσσα κιονούλ σενινγι ἰλὲν ὀλουρ λέει κῆ ὁ Τούρκους, ὀλιατὰ κιοζουμουζ βάρ ἄμμα κοντουρετ γιόκ. Τοὺν κετσιντζεμὲν νὰ δούμουν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ Ἀμύρισσα, πούνῃν μαρὴ ὁ Νικόλας, ἐν ἡφάνηκην;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάντους πῶρχουντην βοῦλοι ἀμ ἄκουσήμουτη νὰ σᾶς ποῦ χά! εἶδητη ποῦ θὰ κάμουμον τοὺν λόουν σας; βούλουν τοῦ χουράφιν θὰ δέκη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦμῆς τοὺν λόουν σου ἔν τοὺν χαλούμουν, Ἔτσι ἔν εἴνην Χατζῆ Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κι' ἀπ' ἄλης! χάϊ χάϊ! Τί λόους εἴνην αὐτός; ἄς τοῦ δέκη. Τοῦ τουτζοῦκιν του θὰ τὸν δέκη ἡμᾶς θὰ τοῦ δέκη;

(Ἔρχονται πολλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἀντιφάτη καὶ εἰσερχόμενοι χαιρετίζουσι λέγοντες Καλησπέρα σας.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν ἐλθόντα Κοκκινιόν)

Πρὲ κῆ σὺ ἤδῳ εἶση Κοκκινιέ;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ' λείπει ὁ Μάρτης ἀπ' τὴν σαρακουστήν; χὰν γὲν εἶμου ἡβῶ ποιὸς θᾶνην; ἡβῶ ὁ Νικόλας εἴνην ὁ καλαδαρφός μου, κῆ ὁ καφατάρης μου ἂν ἀμπουρέση ἄς μὴ μεί φανάξη δά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί νην ποῦ λέει τούτους, Νικόλα;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἔτσι ποῦ τοῦ λέει εἴνην, ἀφηντικόν, ἡβῶ ἕναν καλαδαρφὸν ἔχου δίχως ἡκείνουν δουλλειά γένητη;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὅγλείσα κῆ γιὰ κείνου μᾶς ἡκόρανης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ πῶς ἱστιμάρης Χατζῆ Τσορπατζῆ, Κᾶζ κᾶζ ἱλαν πᾶζ πᾶζ ἱλάν κκελεταβούκ κκελ φορόζουλαν λέει κῆ ὁ Τούρκους.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Κοκκινιὲ ἡσὺ ἔχεις ταβατζῆν ξέρεις του γ' ἐν τοῦ ξέρεις;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

´σὲς νᾶστη καλά, ἀφηντικόν, κιαπὲν ὁ κουκκινιὸς χίλλιους ταβατζήδους νᾶχη ὁστοὺν σεγιάν σας ἐν τοὺς λουαργιάννει.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἴνναι ἀμμά ὁ Ταβατζῆς σου τούτους εἶνῃν καλίπης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ποιὸς εἶνῃν ὁ Ταβατζῆς μου; Κιαπέν....

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

´ ἁζάρφους σου ὁ κουφτηρός.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Χά! ´βὸ ἡκείνουν μῆη στοὺν νοῦν μου ἐν τοὺν βάλλου ἂν ἔχη νὰ πῆ ἔχει ν' ἀκούση καὶ ´α. Βερτιτζεγὶν κιπὶ ἀλτητζαγὶν ὀλμάσσα βερτιτζεγὶν χαράμ ὀλ-
σούν. ´βὸ γ´ρευγ' ἀποὺ κείνουν τοῦ πάππου μου τὰ πρόματα, πούνῃν εἰς τοῦ
ζιλλέττιν του. Κιαπὲν ἡκείνους τί γ´ρευγ' ἀποὺ μέναν; ´Υπῆα νὰ ποῦ κ' εἶπαν
μου τάχατη. Αἱ! Πᾶσα ἕναν μεί τὴν πῆχην του παννὶν ἐν τοὺν μητροῦσιν.
Τὴν κουβένταν ποῦ θὰ ππέση στὴν μέσην νὰ δούμουν κιαπὲν ἔ,τι θέλει λέει
πᾶσα ἕνας. Τὰ λόγια κουμέρκιν ἔχουσιν;*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ποῦ τοῦ ξέρου βῶ; ἡκείνους γ´ρευγ' ἀποὺ σέναν, ἡσὺ γ´ρεύεις ἀποὺ κείνουν, ἡ
καντᾶρα θὰ τὰ ξηπλύνῃ ὁμως ταβᾶ μραςὰ καλμάζ.*

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Τὰ δικά μου εἶνῃν μαρτυρημένα παρρησία μεί τοὺς ἀθρώπους ποὺ τᾶγραψάσιν,
ἡβὸ γ´ρεύγου διακόσια πουλίτικα, ἡκατόν μισιργιώτικα, πνηῆντα κηφαλάκια
κὴ δέκα ἡκάδης ἀσῆμιν ποῦταν στοῦ ζιλλέττιν του πάρπα μου μᾶρτυρημένα. ´
μειάλους γ´ρευγ' ἀπ' τοὺν μικρόν, γιὰ ὁ μικρὸς ἀπ' τοὺν μειάλουν; ἡβὸ ὁ ἀφέν-
της μου ἦταν ἡ μικρός.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἄμ' ἠκείνους γυρένγει μῖαν ἀμουλιγιάν τ' ἀφέντη σου κῆ τοῦ σπῆτιν τοῦ πα-
τρικόν ποῦταν ἀμέραστοι μεί τοὺν ἀφέντην σου, κῆ τοὺν ἔσκιγιάν τοῦ σπητιοῦ.*

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Ἦσὺ τοῖς τοὺν βάλλεις αὐτὸν τὸν νοῦν; Πόσουν μάλλους ἤβῳ ἡ ἀφέντης μου
νὰ κάθητη σὴ ξένουν ἰσπῆτιν; ἀλλάχ κκερικὴ κῆ γιὰ σέναν ἀφηντικόν Σερι ἰλάν
κκεσιλὶν παρμάκ ἀτζιμάζ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ξέρου τοῦ πούση κκεσκίνης, ἀμ' εἶνην κ' ἠκείνους κουφτηρὸς χάτε πακκαλούμ.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Τί θὰ μὴ κάμης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἦβῳ κῆ σὺ τοῦ ξέρουμουν.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἦπάτησής μου πλειὸν εἰς τοῦ ταμάριν, ὀλουμτάν σotte τζαβούρ κιοῖ βάρμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἀφγκήτη της πλειὸν αὐταῖς τῆς κουβέντης νὰ τηλειώσουμουν τηννιὰν τὴν
δουλλειὰν, ἡσύ, πρὲ Κουκκινιέ, τὴν δουλειὰν σου Νικόλα, φέρμας τὴ τάμανάτια
μας νὰ πααίννουμουν, γιὰτ' ἡνέχτιασην.*

*(Ἦ σὺζυγος τοῦ Ἀντιφάτου φέρει μανδῆλιον μεταξωτὸν εἰς τὴν γωνίαν τοῦ
ὁποίου ὑπάρχουσι προσδεδεμένα φλωριά [χρυσὰ νομίσματα] καὶ ποιούσα μεγάλην
μετάνοιαν [γονυκλησίαν] ἀσπάζεται τὰς δεξιὰς τῶν ἱερῶν καὶ ἀποτίθησι τὸ μαν-
δύλιον μὲ τὰ φλωριά εἰς χεῖρας τοῦ Προκοπίου.)*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλουρρούζικα! Καλουρρούζικα! Κι' ἀπ' τὰ παντρέματα!

ΟΛΟΙ

Καλουρρούζικα κι' ἀπ τὰ παντρέματα! Κι' ἀπ' τοὺν ἀρχουντοπουλλοὺν σας!

*(Ἦ εὐχὴ αὕτη ἐπαναλαμβάνεται ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου τῶν κεκλημένων ἰδίᾳ ἐν εἵδει
προπόσεως, προσφερομένου οἴνου ἢ ρακῆς καὶ γλυκυσμάτων.)*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θὰ εἴπῃ κοτζαβασισμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομπαῖκται εἶνε μάστιγες τῶν ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινοτήτων! εἶνε οἱ προδότες καὶ λυμᾶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεζόμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἔρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀγάδων, γίνονται δῆμοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου διότι ἐμπαίζουνσι τοὺς ἀπλοικοὺς καὶ ῥοφῶσιν ὡς βδέλλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντες νὰ τοὺς διατηρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διαωινίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῇ. Φαρισαῖοι ὑποκριταί, κατεσθίνοντες οἰκίας χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακατέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνῶ διανοητικῶς οὐδόλως διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀγᾶ, εἰς οὐ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῇν. Ἄρά γε δὲν θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προόδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῇν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πραγματικὴν των κατάστασιν; Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸν μυθολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῖ! οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδουσι, καὶ υποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των.

(Ἀπέρχονται εὐχόμενοι καληνύκτα καὶ πορεύονται οἱ προξενηταὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη φέροντες τὰ μνηστρα.)

Σκηνὴ 4ῃ

(Ὁ Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος καὶ Παππᾶ Σωτήρης παραλαβόντες τὰ μνηστρα ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη διὰ νὰ παραδώσωσιν αὐτά.)

Οἱ ἄνωτέρω, ὁ Διαματάρης καὶ ἡ σύζυγός αὐτοῦ Διαματάραινα. Μετὰ τοὺς συνήθεις καλησπερισμούς.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Καλησπέρα σας. Ἄμμ' ἔργηξήτη χά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' πλεῖον τί θὰ κάμῃς; Κελμὲκ σενὶν ἔλιντέ, κετμὲκ σενιν ἔλιντέ μί; ἐγὶ ἱς γιλάτ πιτέρ. Ντράνηξῃ πού πίττησῃν ἡ δουλειά μας. Χώρους κόπουν καμμιά δουλειά ἐν πιττίνει στοὺν κόσμουν. Μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεα ἐν πιττίνουσιν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἵστὸν κόπουν σᾶς ἐβαλάμουν πλεῖον ἀφηντικά, ἄμμα νὰ μᾶς συμπαθάτη. αὐτὰ τὰ πρόματα ἔτσ' ἠδόστηκάσιν. Γιατί ἔκαμην ὁ Θεὸς τοὺς μεῖαλους κῆ τοὺς μικρῶς; Για νὰ διαρττώνουν οἱ μεῖαλοι τῆς δουλλειαῖς τοὺν μικρῶν. Ὑ θεὸς νὰ σᾶς ἱστηρῶννει.

(Ἐνθ λέγει ταῦτα ὁ Διαματάρης ἡ σύζυγός του περισπᾶται περὶ πολλὴν διακονίαν, φέρει προσκεφάλαια, διορθώνει τὰ ὑποδήματα τῶν ξένων, ἐτοιμάζει τὸν οἶνον καὶ τὰ τρωγᾶλια ἐπὶ τραπεζίδιου, ὅπερ φέρει καὶ ἐναποτίθησιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκίας, συνδανλίζει τὴν πυρὰν ἡ δὲ κόρη ἴσταται ὀρθία εἰς τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας [ὀπισθόδομον] ἐνδεδυμένη καθαρίως καὶ παρατηρεῖ τὰ νεύματα τῆς μητρὸς της.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(προσφέρων τὰ μνήστρα)

Λάβε, κύριε Διαματάρη τὰ μνήστρα τῆς θυγατρὸς σου Χρυσαφίνης μετὰ τοῦ Ἑμμανουὴλ Νικολάου Ἀντιφάτου. Σᾶς εὐχόμεθα τύχην ἀγαθὴν εἰς τὸ συνοικέσιον σας καὶ τέλος ἀγαθόν. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογήσει τὰ μνήστρα ταῦτα, καὶ εὐδοώσει τὸν παρ' αὐτοῖς λεληθέντα λόγον εἰς τὸ κάλλιστον τέλος.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(Ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν τοῦ Προκοπίου καὶ τῶν ἄλλων κατὰ σειράν, καὶ ἡ σύζυγός του παραλαμβάνει τὰ μνήστρα ἀσπασομένη πάντα τὴν δεξιάν.)

Ἡ εὐκὴ σας Γέροντα. Κι ἀπ' τοὺν ἀρχοντόπουλλοῦν σας ἀφηντικά! Σπουλλα-ἐτὴ σας, Χίλλια χρόνια νᾶχητη. Ὑ Θεὸς νὰ μὴν σᾶς κάμ' ἀζίκην.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡ συμπηθθέρα σας μᾶς ἠκόρανην κουμμάτακιν, ἄμ' ὕστερα ἠγέσκιασεν. ὁ συμπέθερός σας εἶπεν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ψουμάκιν ἡσυχους ἄθρωπους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡ κείνη μητὰ μέναν ἔχει μὴν πηριβάρεσιν, ἄμ' ἐν ἡφταίχου ἡβὼ ἡ κακουμοῦ-ρα....

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί πηριβάρεσιν ἔχει μαζίν σου;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γυνηκίστικης κουβέντης!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τοὺν γυνηκῶν καλεμὲ λεκμέζ. Μακρυγιά μαλλιά κι νοῦς κουντός. Ἄμ' ἄκουσέ μου τη νὰ Σᾶς ποῦ. Τοῦ χουράφιν βούλουν εἶναι χά! ἡμῆς ποὺλλά ἠπάσκισά-μουν ἄμ' πλειόν...

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ χουράφιν βούλουν! Καλὲ τί 'ναι ποῦ λείεις, ἀφηντικόν. Γιὰ τὸνομαν τοῦ θειοῦ; ἄμ' τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; πάνου μας κῆ κάτου μας ἓναν χουράφιν ἔχουμουν κ' ἓναν ἱσπῆτιν. Ἄς ἡγύρευγάσιν ὀγλείσα κῆ τοῦ σπῆτιν κ' ἡμᾶς μαζῇν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ τί θὰ κάμης πλειόν; Ἡμῆς εἶπαμουν ἱναί, ὅσων νὰ σκαρώσσουμεν τὴν δουλειάν. Κιαπὲν σονοῦ πῖρ σουλφά. βαρήρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(πρὸς τὸν ἄνδρα της)

Σῶπα πλειόν κῆ χάλπετ. σὴ δυὸ λουλλῶς βάλλουν κ' ἓνα ἱφρένιμουν. οἱ ἄθρῳποι γισκαίνονται βοῦλα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἰσὲς ξέρητη, ἀφηντικόν, πάλι ὕσες θὰ τὰ γισκιάσητη πρῶτα κ' ὕστερα. Ἄς εἴση καλά. Ἰθ θειὸς νὰ σᾶς ποὺλλουχρονά!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἀκούεις τα, Χ. Πρικόπη; Τί τραβοῦν οἱ γουνναί; Κιαπὲν ἔκατσης κῆ λείεις μου σκουλλειὰ κῆ γράμματα. εἶδες τοὺς τοὺς γαμπρὼς νάζια ποὺ κάμουσιν, ὅσων νὰ ποῦν τοῦ ἱναί τουν; Τᾶθρωπου ἢ κώλους ἡμπαίνειν κ' ἡβγαίνειν ὅσων νὰ βγάλη μιὰν κόρη. εἶδες τουν τοὺν κετσιντζεμέν; Τί ζῶριν εἶναι; Κῆ σὺ ἔκατσης κῆ διαβάνεις μου συναζάρια. Ξέρουμουν τα κ' ἡμῆς αὐτὰ τὰ συναζάρια, ἄμ εἰμουσὴν εἰς τοῦ γουμάριν ἀποῦ κάτου. Τῆς κόρης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Τέτοια βάσανα 'χ ἡ ρῶκκα, ὅσων νὰ γημίση τάρτάχτιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε, Κύριε Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Τάχατ' ὕσες οἱ καλούεροι 'πού ἐν ἔχρητῃ μῆνῃ πηδιά, μῆνῃ κόρης, εἴστη φέγλι
μαλαχτήρα. Ξέρητη νάρμηνεύητη τούν κόσμουν. Πού εἶνν' ἀπ' ὅξ ἀπ τούν
χουρόν πουλλά τραουδία ξέρει.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Ἔχετε λάθος ἐννοῶ πολὺ καλὰ τὴν θέσιν τῶν οἰκογενειαρχῶν ἀλλὰ τοῦτο δὲν
ἀκυροῖ τὰς θεωρίας μου, τὰς ὁποίας προηγουμένως ἀνέπτυξα. Ἐπαναλαμβάνω
νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι τὸ ἐπιχείρημά Σας στρέφεται ἐναντίον σας, διότι διῖσχυρίζο-
μαι, ὅτι αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας ὑποφέρετε εἰς ἀποκατάστασιν τῶν θυγατέρων
σας καὶ αὐταὶ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί 'νὴν 'πού λέεις, καλὲ ἡσύ; Τί θὰ τὰ κάμης τὰ στραβὰ τὰ θήλυκα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Τὰ στραβὰ τὰ θήλυκὰ θέλουν καὶ στραβὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰνάπαλιν, καὶ οὕτω
περιστρεφόμεθα εἰς τὸν αὐτὸν φαῦλον κύκλον ὅπου ἐπικρατεῖ πυκνὸν ἀμαθείας
σκότος καὶ τύφλωσις. Ἐξηγοῦμαι. Ἡ μήτηρ εἶνε ἡ πρώτη διδάσκαλος τοῦ
ἀνθρώπου. Ὄταν ἦσουν εἰς τὴν κούνιαν ἀπὸ ποῖον ἑμαθες τὰ πρῶτα ψελλί-
σματα τῆς γλώσσης σου; ἀπὸ τὴν μητέρα. Ὄταν ἦσο παιδίον τίς ἦτον ὁ πιστός
σου σύντροφος; ἡ μήτηρ αὐτὴ σὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν βίον. Ἐὰν εἶχες μητέρα
ἀνεπτυγμένην ἤθελες μάθει γλῶσσαν ὀρθήν, καὶ ἤθελες λάβει ἀνατροφήν, καὶ
ἤθελες εἶσαι καλλίτερος. Πρῶτον λοιπὸν δυστύχημά σου εἶνε διότι ἐγεννήθης
ἀπὸ μητέρα ἀμαθῆ. Δεύτερον δυστύχημά σου εἶνε τὸ ὅτι δὲν ἐσπούδασες. Τὰ
ἄλλα σου δυστυχήματα εἶνε συνέπεια τῶν δύο τούτων, καθὼς καὶ τὸ ἰδικόν μου
δυστύχημα τὸ νὰ μὴ δύναμαι νὰ σᾶς πείσω. Διότι ἐνὸς ἀτόπου δοθέντος μύρια
ἐπακολουθεῖ, καὶ τῆς κακῆς ἀρχῆς εἶνε καὶ τὸ τέλος κάκιστον. Ἐρχόμεθα
τώρα εἰς τὰ στραβὰ τὰ θήλυκὰ. Πρῶτον δυστύχημα των εἶνε διότι εἶνε στραβὰ
καθὼς τὰ ὀνομάζετε. Δεύτερον διότι προσέρχεσθε εἰς τοὺς γαμβρούς καὶ τοὺς
παρακαλεῖτε νὰ νυμφευθοῦν τὰς θυγατέρας σας. Καὶ γιατί δὲν ἀφήνετε αὐτοὶ νὰ
ἐκλέξουν τὰς συζύγους των; Διὰτὶ βιάζεστε τὴν φύσιν μνηστεύοντες μικρὰ τὰ
τέκνα σας;*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιάτ' εἵνῃν τόπου συνήθεια, νόμου κηφάλῃον.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ συνήθειον τοῦτο εἶνε νόμος θεόγραφτος; ἢ συνθήκη σιωπηλῇ ἀνθρώπων ἀμαθῶν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Οἱ ἀθρῶποι τὸ καμάσῃν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Λοιπὸν κακῶς τὸ ἔκαμαν, διότι δὲν ἤξευραν τί ἔκαμαν. Τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ γάμου τὴν ἔχει ὁ ἀνὴρ. Ὁ Ἀβραὰμ ἀφοῦ ἡλικικώθη ὁ Ἰσαὰκ ἔστειλε καὶ ἐζήτησε δι' αὐτὸν σύζυγον.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἀμ' χάν γέν τοὺν γυρεύου ἡβῶ, θὰ τοὺν γυρέψῃ ἄλλους. Ἀφῆννον μού τουν;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἰσα, Ἰσα λοιπὸν διότι θέλεις νὰ προλάβῃς σύ, ὥστε σὺ μὲν νὰ ἐπιτύχῃς, ὁ ἄλλος δὲ ν' ἀποτύχῃ γίνεται ὁ γάμος δημοπρασία εἰς ἣν κερδίζει ὁ πλειοδότης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ποιά τις κακοβουλία καὶ δυσμένεια εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἥτις προϋποθέτει τὴν ἔλλειψιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡμεῖς ἔτσι τοῦβραμον συνήθειον, κ' ἔτσι θὰ πααίνει. Χίλλια κῆ νὰ κάμῃς ἔν κόβγητη.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τότε λοιπὸν ὑμεῖς δημιουργεῖτε τὴν τύχην σας, καὶ εἰσθε ἀξιοὶ τῆς τύχης σας. Δὲν ἔχετε ἀγάπην, καὶ δὲν δύνασθε νὰ συμφωνήσητε εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας σας, διότι δὲν κῆδεσθε τῶν κοινῶν συμφερόντων, διότι δάκνετε καὶ κατεσθίετε ἀλλήλους, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλίσκεσθε ἀπούσης τῆς ἀγάπης τὰ πάντα νεκρὰ τὰ πάντα δύσκολα, τὰ πάντα ἀδύνατα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄς τάφήκουμον πλειὸν αὐτά, κῆ ἡ κουβέντης ἔν ἔχουν τελειουμόν, κι ἄς πιοῦμον τοῦ κρασίν μας, κι ἄς πααίνουμον. Τὰ λόγια εἶνῃν θηλυκά. Καλουρούζικα, Διουματάρη! Κι ἀπ' τὰ παντρέματα, κι ἀπ' τὰ πηρτέλοιπα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

*Νᾶση καλά, ἀφηντικόν. Κι' ἀπ' τὸν ἀρχοντόπουλλοῦν σας. Νὰ χά, ἀφηντικόν
´σῆς ξέρητη πλειόν. Τοῦ χουράφιν χίτσ ὀλμάσσα νᾶννι τοῦ μισόν. Γιατ' εἶνν
ἀδικιὰ κῆ σῆ μέναν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Αἱ! Μὴν χουλλιᾶς, κῆ βοῦλα πιττίνουν μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεια ἔν πιττί-
νουν. Γιὰ γαμπρόν κῆ γιὰ μηλάννι τὸν γαμπρόν μου ἔν τὸν χάννου.*

(Ἀπέρχονται ὅλοι ἐπευχόμενοι καλὴν νύκτα καὶ καλὸν ριζικόν.)

Χατζῆ Διάκος καὶ Χ. Σεβαστὸς ἀπερχόμενοι.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ χατζῆ Διάκου κῆ ὁ χατζῆ Πρικόπιους, λῶ σ' αὔκερα πιθάρια κλάννει.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἀμ' τί εἶννι λάατη, Καλούερους δά! Τ' ἔχει νὰ διαλουῖσῃ; Ξέρει ὁ χουρτά-
τους ἀπὸ τὸν πεινῶντα; στιμάρει κ' εἶννι τὰ γέννεια μαλλιὰ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἐτσια ποῦ τοῦ λῆεις εἶννι. Ἀμ' εἶννι φουστῆρα, μάνας υἱέ. Γλῶσσαν 'ποῦ τὴν
ἔχει τῆς πουτᾶνας ἡ γυός!*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Κ' ἤβῳ ἔτσια φουστῆρα εἴμου χάν ἀρμηνεύγου χίλλης ξυλλαῖς 'στοῦν ξέ-
νουν τὸν κῶλουν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

*Μάρ' γυναικα ἤβῳ αὐτὴν τὴν ἄγγουρην τὴν ἀχλάδαν ἔν χαμπουρέσσου νὰ τὴν
φάου. Χαρρεῖς κι ἀπουστάθηκῆν μου.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

*Ἀμ' τί θὰ κάμης; πηδάκιν μου, ἔτσι εἶνν' αὐτὰ τὰ πρῶματα. Βοῦλοι θέλουσιν
κῆ δίουν τα; Βρέξῃ κῶλουν νὰ φάης πατέλλαν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τὴν δουλειάν! βούλουν τοῦ χουράφιν! ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! Πῶς θὰ γινούμουν κ' ἔχουμουν κι ἄλλης τόσσουρης; Παλλοῦκιν μάνας νιέ!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ κάμνει ἓνας μείας κόσμους θὰ κάμης κὴ σύ. Μήη σὴ σέναν ἢ ἀρχή, μήη σὴ 'σὲν τοῦ τέλους. Βοῦλος ὁ κόσμος δίδει, κ' ἡμῆς ἐν θὰ δέκουμουν; καλὰ νᾶση πλειὸν κὴ βοῦλα τὰ ζουντανὰ πιττίνουν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Βοῦλα πιττίνουν, ἄμ' πιττίνει κὴ ὁ ἄθρωπος. Ἐδεκάμουν τὴν ἱμιὰν τοῦ χουράφιν. Τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Νὰ τῆς τουρκέψουμουν θέλουμουν; αὐτὴ ἢ δουλλειά ἐν εἴην δουλλειά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡσέναν θὰ διαλοῦιστοῦσιν; βοῦλοι τοῦ δικόν τουν ἠντρανοῦσιν. Γιατί λέουσιν κόρη = κουρασιά, πηδιὰ = πῆδεψη; Νᾶταν καλαῖς ἢ κόρης ἐν ἤθελαν νὰ τῆς χουλλιουδισιν ἡκείνοι ποῦ τῆς ἔχουσιν. Ὑ Βασιλλειᾶς τὴν ἑκαμην, λὲ κ' ἡπγην τῆς πικρῆς ἡλλιᾶς τοῦ φαρμάκιν.

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Κιαπὲν τὴν κηφάλιν μας 'στοῦ τσελίκιν τὴν ἐβαλάσιν; ἢ ἀρκοῦδα λέ, τοῦ κόκκαλουν μητρᾷ τοῦ πρῶτα 'στοῦν κώλουν τῆς κ' ὕστερα τοῦ τρώει. Ἡβὼ αὐτὸ ἐν θάμπουρέσου νὰ τοῦ φάου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Βοῦλοι ἐν ἀμπουροῦσιν ἄμ' τρώουν του κὴ μῆη 'μιλλιά τουν ἐν ἡβγαίνει. Ἐν ἠντρέπηση ἄντζαμουν;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Διάολου κόρη, ἡσὺ μ' ἐβαλῆς ἡμέναν σ' αὐτὸν τοῦν κόρτου. Μὴν 'μιλᾶς πάρμου. Ἀνάθημάν-σας! Γυναῖκης ἐν εἴστη; ἄντραν θέλου, τώρα δὰ τοῦν θέλου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Σῶπα! Σῶπα! ἔ πηδάκιν μου, θέλουτου κ' ἡβὼ νὰ δέκου; ἄμ' εὔρη μου τοῦ κολάϊν δά.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

"Ας τὴν λείπῃ ὁ ἄντρας τοῦ διάολου τὴν κόρην.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

"Ας σ' ἐλείπῃ δὰ κ' ἡσέναν ἢ γυναῖκα ἐν τοῦ ξέρεϊς ποῦ τὰ πίσ' ἀπιδία ἔχουν νουρραῖς; Γιατί καλὲ βλαστημᾶς τοῦ τσοτζίκιν σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τῆς γυναίκης, πρ' ἀδαρφέ, πῶς τοὺν καταφέρνουν τοὺν ἄθρωπον!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί καλὲ στηνουχουργήσῃ; μὴ τοῦ ζῶριν θὰ σὴ πάρουν τοῦ πρῶμαν σου ὕστερα ὕστερα;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μάρ' ἔ διάολου κόρη, τ' ἄζῶν δέννουν τ' ἀπ' τοῦ κηφάλιν κ' ὁ ἄθρωπος δέννητῃ μεῖ τοὺν λόδουν του. Ἐστελάμουν τοῦ τόπου τοὺς ἄθρώπους κ' ἵπῃαν κ' ἔκαμάν μας ἱμιὰν δουλλειάν, ἀμπουρούμουν ν' ἀπουφύομουν; Ἡ κουβέντα ἡδόστηκῃν. Ἀμπουρᾶς νὰ πῆς ἔτσινά μου κ' ἡκείννά μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἦνναῖ ἀμμά χάν γαμᾶς, λὲ τοὺν ἴφτουχόν, νὰ ντρανᾶς κὴ τοὺν θειόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

"Ακου τέκεινα! Τοὺν θειόν μοι λοναργιάννει! ποίος τὰ διαλονάτῃ, μαρ' αὐτά; Πᾶσα ἓνας κεντὶ τσικκαρηνά πακκάρ ξένους πόνους κόπανους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἐτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἴνῃν. Ἀμ' τί θὰ κάμουμουν; Μὴν κάμνης κακουσίμῃν, κ' εἶχῃν ὁ θειὸς κὴ γιὰ τῆς ἄλλης. Πᾶσα τσοτζούκιν μεῖ τοῦ κκουσμάτων του γηνήτῃ. Γιατί κόβγεις ἀπὸ τοὺν θειόν τοῦ μοῦτιν σου. Κιοῦν τόγματαν, λὲ νελερτογάρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἀλλάχ κκερίμ. Κκεριμὴν κουγιουσὸ τερίν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ παίρνεις κῆ νοικουκυρόπουλλον, κῆ μουνουγιὸν ἀντίκιαστουν κῆ ζη-
λημένουν, κῆ θὰ γίνη ἡ κόρη σου μιὰ χρουσουνοικουκυρά, τῶναν τῆς τοῦ χέ-
ριν εἰς τοῦ μέλιν κῆ τᾶλλου τῆς εἰς τοῦ λάδιν. Πῶς ἰστιμάρεις; ἡσὺ ἐν τὰ
πῆρης; αὐτὰ εἶνῃν δανεικὰ ψουμά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τί ἡπῆρα ἡβώ, μαρή; Δέκη τῇν τὰ προικιά 'πῶφερης ἀπ' τὰφέντη σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡκείνης ἡ χρουνναῖς ἦταν ἄλλης κῆ τίτης εἶν' ἄλλης. Τ' ἄχυρόν σου θὰ
πειράσης ἀπ' τοῦ κουμέρκιν, ὅπως ἀμπουρέσης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τῆς κόρης! Πῶς τὰ σουφίννουσιν! Μὴ λᾶς, μαρή, κ' ἔταξῆς του
μέι τὰ λαδικὰ πῶστελλης;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Θειὸς ἀμὴν τοῦ ρούση! Ἡβὼ ἐν ἑταῶα τίποτις ἄμ' χώρους νὰ τάξης πιττίννει
ἡ δουλειὰ σου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μαρ' ἔφωῃν μας κ' ἕναν κουττινὶ 'στοὺν ἐπίτροπον κ' ἕναν εἰς τοὺν προ-
ηστόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἄμ' κ' ἡκεῖνοι γιὰ τὰ μαῦρα σου τὰ 'μμάτια ἡτσασαλάτιννάσιν; Κ' ἡκεῖνοι
αὐτὰ ἀλιμένουσιν ἐν τοῦ ξέρεις ποῦ λέει τὰ κάμνουν πέντη δάκτυλα ἐν κά-
μνουν πέντη ἄγιοι;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Φέρ' μας 'μαρ' ἕναν κρασίν, στ' ἀνάθημαν πλειόν, ὅπου πάει ἄς πάει! μητὰ
'κατὸν 'στὴν φυλακὴν, κῆ μὴ τὰ χίλλια μέσα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Μὴν χουλλιᾶς, κῆ καλὰ κῆ καλουρροῦζικα νᾶνῃν, κ' ἔχει ἡ θεὸς κῆ γιὰ τῆς
ἄλλης, ἀκόμα ὅσων νᾶρτῃ ὁ κηρός τουν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ὅσουν νὰ τρίψῃς τοὺ μμάτιν σου ἠπλάκωσαν κ' ἠκείνης, ἔν θουράς; ἀργεῖαῖς
κὴ πῆχῃς μειαλαίνουσιν τοῦ διάολου ἡ κόρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί, καλὲ ἠβλαστημᾶς τὰ μουρά μου κὴ χουλλιοῦσιν· ἄς μὴν τᾷσπειρνης
ὕστερα ὕστερα! ἔφερα καμμιάν ἀπ' τᾷφέντη μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Σῶπα πλειόν. Τζάνηνά σητζτηγῆμ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(ἡ μήτηρ πρὸς τὴν μνηστευθεῖσαν κόρην κατ' ἰδίαν)

Ἦσύ, κόρη μου, νὰ μὴν ἀκούης τοὺν ἀφέντην σου. Ἄφῃς τουν κ' ἔ,τι θέλ' ἄς
λέη. Αὔριον ἡσύ τὴν αὐγὴν νὰ βάλῃς τοῦ σσουπαννάκιν σου, κὴ νὰ δουστέῃς κὴ
τοῦ μαντῆλιν σου τοῦ μηταξουτὸν κὴ νὰ νιφτέῃς ὁμορφ' ὁμορφα, κὴ νὰ κάμεις
κὴ μιὰν μάτσαν λουλούδια κὴ νὰ πάῃς νὰ γημίσης ἱμᾶν βιτόναν νηρόν, κὴ νὰ
τὴν πάῃς εἰς τοῦ πηθθηροῦ σου. Κὴ νὰ τσακκίσῃς κὴ τὰ καρύδια τὴν νύχταν
γιατὶ θὰ κάμουμον τοῦ πακλαβοῦ κὴ θὰ κάμουμον ἀναβούρης, κ' ἡμέναν
ἔστελῆν μου του χαπάριν ἡ συμπηθθέρα μου. Καλουρούζικη νᾶση κόρη μου,
Μὴν ἀκούης τοὺν ἀφέντην σου. Κὴ ὁ δικός μου ἔτσια ἦταν, οἱ ἀφηντάδοι τῶ-
χουσιν.

Τέλος τῆς Πρώτης Πράξεως

Σημειώσεις ἐρμηνευτικαὶ
εἰς τὸν *Γάμον τοῦ Ἀντιφάτου*

1. **Προξενητής**, θηλ. **Προξενήτρια**. Οἱ πεμπόμενοι ἐκ μέρους τῶν γονέων τῆς κόρης πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἰκείους τοῦ μελλονύμφου, ἵνα προτείνωσι τὴν χεῖρα αὐτῆς πρὸς ἐκεῖνον· ἡ πράξις *προξενειά*· αἱ γυναῖκες διαδραματίζουν σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ.
2. **Χαῖριν**. Λέξ. τουρκική· αἴσιον, ἀγαθόν.
3. **Κησμάττιν** (κησμέτ). Λέξ. τουρκική· μοῖρα, τύχη καὶ τὰ τυχηρά.
Μάσαλλάχ. Ἐπίρ. τουρκικόν· φυλάξις Κύριος· λέγεται πρὸς ἀποτροπὴν βασκανίας.
4. **Γρόπους**. Συγγενὲς τοῦ *γρίφος*· εἶδος ραφιδεύματος πολυπλόκου καὶ ποικίλου.
5. **Καρκάφιν**. Τουρκιστὶ *κερκέφ*, πλαίσιον ἐφ' οὗ πλατείνεται τὸ παννίον καὶ ποικίλλεται, ὁμοιον τῷ φραγκικῷ τελάρφ (telaro) ποικιλτήριον.
6. **Μαρή** πρὸς τὰς γυναῖκας· **μπρὲ** πρὸς τοὺς ἄνδρας· ἐπιφωνήματα βάρβαρα.
7. **Ἀφέντης** (αὐθέντης). Οὕτως ὠνόμαζον πρότερον τὸν πατέρα καὶ **Μάναν** τὴν μητέρα. Νῦν ἀκούονται αἱ ὥραιαι λέξεις Πατέρα, Μητέρα.
8. **Ἀρίφ** ὅλαν **ἀγνασὴν**. Ὁ νοὴν νοεῖτο.
9. **Κατηβασιά**. Κατάρρους· προσωπαλγία, ὀδονταλγία, ὠταλγία, καὶ πᾶσα πάθησις τοῦ προσώπου.
11. **Χασταῖ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ**. Ὁ ἐπιβλέπων νοσοῦντα ἀσθενεῖ καὶ αὐτός.
12. **Χασταλήκ σαγλήκ πιζιμ ἰτσίν**. Ἡ νόσος καὶ ἡ ὑγεία εἶνε δι' ἡμᾶς (τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ).
13. **Ττακκιά**. Κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν, ἐφ' οὗ ἔδεναν 5-6 μανδήλια, καθέτως καὶ ἐγκαρσίως καὶ ἐξημάτιζον ἓνα πελώριον κεφαλόδεσμον. Ἐπ' ἴσης καὶ οἱ ἄνδρες εἶχον τὸ *κιλάφιον* (κητουλάχ) ἐφ' οὗ ἐτύλισσον στρόφιον (σαρίκι). Νῦν τὸ ὑγινοβαφὲς (φέσιον) ἀντικατέστησε τὰ καλύμματα ταῦτα εἰς ἀμφοτέρω τὰ φύλα.
14. **Σαμὰν χαραρή κιπὶ τεπίπτουρούζ**. Ὡς σάκκον ἀχύρου πληροῦμεν πιέζοντες.
15. **Κατέρ καὶ Μουκκατδέρ**. Λέγεται ἡ Μωαμεθανικὴ Εἰμαρμένη. Τὸ πεπρωμένον. Τὸ δόγμα τοῦτο πιστεύεται καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν.
16. **Τζερεμές καὶ Τζεραῖμ**. Χρηματικὴ ποινὴ ἣν ἐπέβαλλον αὐθαιρέτως οἱ Τοῦρκοι ἀγάδες καὶ τυραννίσκοι πρὸ τοῦ Τανζιματίου ἤτοι πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Τουρκίᾳ ἣν ἐκήρυξεν ὁ Σουλτάνος Μετζίτ τῷ 1840. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης οἱ χριστιανοὶ ἐδέροντο, ἡγγα-

ρεύοντο, ἐφυλακίζοντο καὶ ἐπλήρωνον πρόστιμον ἐπὶ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ, ἔστιν ὅτε καὶ ἐσφάζοντο ὑπὸ τῶν Βοεβοδῶν ἢ ἀγιάνιδων, Τερεπέ-
ηδων, Σπαχήδων κτλ.

17. **Λεσπερλάρ πὸκ γεμεγιντζε, ἀαλάρ χαλβᾶ γεμέζ.** Ἐάν ὁ γεωργὸς δὲν φάγη κόπρανά, ὁ ἀγᾶς δὲν τρώγει χαλβᾶν. Δῆλα δὴ ἂν δὲν σφάλῃ ὁ πρῶτος, ὁ δεῦτερος δὲν εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ ἀργυρολογήσῃ.
18. **Φιλτζᾶν γιουκλού καττήρ οὐρκιουτούρσην ταγιάα βάρ.** Ἐάν ἐξιπάζῃς ἡμιόνους φορτωμένους φιλτζᾶνια (καφφεπότηρα κυμβία), ἔχει ξύλον, ἦτοι θὰ σὲ δείρουν.
19. **Τομουζοὺν πουργοὺν κουλαγηνή κκεσσᾶν γίνε τομουζ γίνε τομούζ.** Ἐάν κόψῃς τὰ ὦτα καὶ τὴν μύτην τοῦ χοίρου, πάλιν χοῖρος, πάλιν χοῖροι εἶναι. Ἦτοι ἡ φύσις δὲν μεταβάλλεται.
20. **Καντάρα.** Ἡ Ἱερὰ μουσουλμανικὴ κρίσις· καὶ στατήρ.
20. **Σουβλίν** ἦτο ὀνομαστός τις στρεψοδίκης.
21. **Ὅφκὲ ἰλὲν καλκᾶν ζιγιᾶν ἰλὲν ὀτουρούρ.** Ὁ ἀνιστάμενος μετ' ὀργῆς καθίζει μετὰ ζημίας.
22. **Ἡβὼ μεὶ τὸν ἄαν μιλοῦ κι' ἀπού τοῦ σακκοῦλλιν του γημίννου.** Λέγε-
ται ὅτι τοῦτο εἶπεν ἓνας προεστῶς ἀλαζονευόμενος διὰ τὴν εὐνοίαν
τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ. Ἄλλος τις εἶπεν ἀλαζονευόμενος: «Εἶπην ὁ
ἄᾱς, αἱ Παρασκευαῖα!» Τοῦτέστιν ἐθεώρουν οἱ ἄθλιοι τιμὴν ὑψίστην
καὶ μόνον ἂν ἐκάλει αὐτοὺς ὁ ἀγᾶς μετὰ τὸ ὀνομά των. Οἷα κατὰπτω-
σις!
23. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκαλοῦντο οἱ προεστῶτες τῶν Χριστιανῶν
Κοτζαβάσιδες (μεγαλοκέφαλοι Chef) καὶ *Κκεχαγιάδες* (Κκαχάδες) τιμη-
τικὸς δὲ τίτλος ἦτο τὸ *τσορπατζή*. Σήμερον τιλοφορούμεθα μετὰ τὸ
ἐφένδη, οἷον Γιάννη ἐφένδη, Δημητράκη ἐφένδη κτλ.
24. **Ὅ ἄᾱς θέλει κιοστάκια.** Ὁ διοικητὴς διατάττει νὰ δώσουν οἱ Χριστι-
ανοὶ πέδικλα διὰ τοὺς ἵππους του· παρεξηγεῖται δὲ ὅτι ὁ Διοικητὴς
μαίνεται καὶ θέλει δεσμά! Τῷ ὄντι οἱ τυραννίσκοι οὗτοι ἀπῆλθον παρὰ
τῶν χριστιανῶν ὅ,τι ἤθελον.
25. **Καβαλλάρης.** Ἰππότης· οὕτως ἐλέγοντο συμβολικῶς οἱ εἰσπράκτορες
τῶν φόρων, ἢ οἱ πεμπόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων διοικητῶν πρὸς τοὺς
κατωτέρους ἀπεσταλμένοι, οἵτινες ἦσαν αὐθαίρετοι ὥς οἱ ἐντολεῖς αὐ-
τῶν.
26. **Ἄσπρουν εἶδης; ἄσπρα θέλει. Μαύρουν εἶδης; κι' ἄλλα θέλει.** Ἐπειδὴ
οἱ Τούρκοι ἐφόρουν λευκὸν σαρίκιον καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερωμένοι
μέλαν κάλυμμα, διὰ τοῦ ἄσπρου ἐννοοῦνται οἱ Τούρκοι εἰσπράκτορες
καὶ διὰ τοῦ μαύρου οἱ Ἱερωμένοι Ἀξιοματικοί, οἵτινες ἦσαν κατα-
θλιπτικοὶ ἐπ' ἴσης εἰς τοὺς Χριστιανούς, διὸ καὶ ἐσχηματίσθη τὸ δί-
στιχον τοῦτο ἐννοοῦν τὴν χρηματολογίαν ἀμφοτέρων.

27. **Πεσιγίνι μι σαλλατήμ;** Μήπως εκούνησα την κούνιαν του; Μήπως τὸν ἀνέθρεψα; εἶνε τέκνον μου; ἢ ἀδελφός μου;
28. **Ἡ Ἀγία Κλήρα** ἦτο τὸ συνέδριον τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτρόπου του. Κληρικοὶ δὲ ἦσαν οἱ Ἱερωμένοι, καὶ οἱ τιτλοφορούμενοι διὰ ὀφικίων ἐκκλησιαστικῶν χριστιανοὶ λαϊκοί, οἵτινες ἦσαν μέλη τῆς ἀγίας Κλήρας. Σήμερον τὸ συνέδριον τοῦτο συγκροτεῖ ἡ Δημογεροντία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτροπεύοντος αὐτὸν Ἱερωμένου. Ἐσωτέρα ἐλέγετο ἡ κλήρα καὶ Ἐξωτέρα τὸ ὀθωμανικὸν δικαστήριον.
29. **Ἀρείου τὴν Πόρταν** λέγοντες ἐννόουν τὸ Ὀθωμανικὸν δικαστήριον ἀπὸ τοῦ αἰρεινάρχου Ἀρείου, ὃν ἐθεώρουν ἴσον τῷ Μωάμεθ, ὡς ἀρνούμενον τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
30. **Ὁ ἀμαθέστατος Χ.** *Διάκος* λέγει ὅτι δικάζει κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς νόμους, ἐνῶ ἀγνοεῖ αὐτούς.
31. **Ἡ δίκη τοῦ Θουρουδῆ** εἶνε γεγονός, ὅπερ ἠρύσθην ἐκ παλαιοτάτου ἐγγράφου, καθ' ὃ ἐτιμήθη μία οἰκία ἀντὶ 30 γροσίων κατὰ τὸ 1720 ὅτε τὸ νόμισμα εἶχε μεγίστην ἀξίαν ἥτοι ἐν γρόσιον ἰσοῦτο μὲ 20-30 σημερινά.
31. **Δίου.** *Ρῆμα*· ἄορ. *ἔδεκα* ἀντὶ *ἔδωκα* (δίδω-ἔδωκα), *δουσμένους* (δεδομένους). Συγχέεται μὲ τὸ *δένω*, *ἔδεσα*, *δουμμένους* (δεδεμένους).
32. **Ἔσκι, ραγπέτ, κιονοῦλ σουλτανίντηρ.** Ὁ ἔρως, ἡ τιμή, ἡ θέλησις εἶνε τοῦ αὐτοκράτορος, εἶνε ἀπαραβίαστα.
33. **Παραγὶ βαρὲν τουτουγὶ τσαλάρ.** Ὁ πληρώσας τὰ χρήματα θὰ παίξει τὸν αὐλόν.
34. **Ἀταμὴν Ἰμανηὴ κηζτήρμα.** Μὴ διερεθίζης τὸν φανατισμὸν τοῦ ἀνθρώπου (τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα).
35. **Πιζιμ κουσουρουμουζά πακμάζσαν ὀλούρ.** Δὲν πρέπει νὰ παρατηρῇς τὰ ἰδικά μας σφάλματα.
36. **Ὅσμανλῆς.** Ἐκ τοῦ Ὅσμάν ἢ Ὅθμάν, ἐξ οὗ καὶ ὀθωμανός. Οὕτω καλοῦνται οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου Σουλτάνου. Ἡ λέξις αὕτη δίδεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἐν ᾧ οἱ κοινοὶ Τοῦρκοι καλοῦνται περιφρονητικῶς *Turges*. Ὅσμανλῆκι δὲ λέγεται ὁ ἵπποτικός, ὁ ἄγριος, ὁ δόλιος, ὁ τυραννικὸς χαρακτήρ ἥτοι κρᾶμμα στρατιωτικῶν ἀρετῶν καὶ τυραννικῶν κακιῶν οἷος ἦτο ὁ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Λύσανδρος «ὅπου οὐκ ἐφικνεῖτο ὡς Λεοντῇ προσραπτέον τὴν ἄλωπεκὴν».
37. **Σὲν χότ πὲν χότ ἀττά κιμ ἀτόυν ὅτ.** Σὺ αὐθέντης ἐγὼ αὐθέντης, τίς θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἵππον χόρτον;
38. **Κουραμᾶς** (δ) καὶ τὸ *Κουραμᾶ* εἶνε ἡ διανομὴ τοῦ φόρου εἰς τοὺς φορολογουμένους. Χαράτσι δὲ ἦτο ὁ κεφαλικὸς φόρος. Πρὸ τοῦ Τανζι-

ματίου οἱ φόροι ἦσαν αὐθαίρετοι κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Τοπάρχαις ἐπιβαλλόμενοι. Μετὰ τὸ Τανζιμάτιον ὠρίσθησαν ὅσα ἐπληρόνοντο καθ' ὅλον τὸ ἔτος κουραμὰ εἰς πολλὰ κονδύλια νὰ πληρώνωνται εἰς ἓν κονδύλιον ὀνομαζόμενον *Βερκί* (δόσιμον, φόρον). Τὸ δὲ χαράτσι μετεβλήθη εἰς στρατιωτικὸν φόρον, εἰς ὃν ὑποβάλλεται πᾶς χριστιανὸς ἢ μὴ μουσουλμάνος ἀπὸ 15 ἐτῶν μέχρι ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν. Ὁ κατ' ἀποκοπὴν φόρος (*Βερκούϊ μακτουά*) μετεβλήθη σήμερον εἰς *ἐμλάκ βερκουσί* (κτηματικὸν φόρον) καὶ *τεμεττοῦ βερκουσί* (φόρον ἐπιτηδεύματος). Μένοντος παγίου τοῦ στρατιωτικοῦ φ. ὅστις ἀξομειοῦται ἀναλόγως τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, ἀναλογιζομένων 5.000 γροσίων εἰς 136 ἄρρενα.

39. Οἱ διυσχυρισμοὶ ὅτι ἡ **μεγάλη παιδεία** εἶνε περιττή εἰς τὸν τόπον μας ὑφίστανται καὶ σήμερον μὲ τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Χ. Σεβαστοῦ.

40. **Σὺς ἀγνάτ.** Δὸς νὰ ἐννοήση.

Ἑγριτζα (ζωῦφιον). Μύωψ.

Ἐγλεντζέδοι. Διασκεδάσεις.

Σόιν. Συγγένεια, γένος.

Μαντινάδα. Κῶμος.

Ἀτζαλεγά καλμέζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὴν ἐπίσπευσιν· χρήζουσι σκέψεως καὶ ὀρίμου σκέψεως.

Γιασαγιντζα κετσινετλεγινή γιαρου, λούντζαγιά καταρ ἀραμαλή. Ὁ ἄνθρωπος τὴν σύζυγον μεθ' ἧς θὰ ζήσῃ μέχρις οὗ ἀποθάνῃ πρέπει νὰ τὴν ζητῇ, ἕως ὅτου νὰ κουρασθῇ.

Χάλπετ. Βεβαίως, ὁπωσδήποτε.

Ἀλλάχ ιτζίν. Κατὰ θείου.

Μινασίπιν. Κατάλληλον.

Τεβεκκιννήδισσης. Ἐχουν τὴν μνησικακίαν τῆς καμήλου.

Ἀγῆρ παστήκτζα γεγνί καλκάρ. Ὅταν πατῇ τὸ βαρὺ, σηκώνεται τὸ ἔλαφρόν.

Καῖναγιάν γερινέ τεκερσάν ὀλοῦρ. Ἐὰν χύνῃς εἰς τὸ βράζον μέρος κατορθοῖς νὰ σβύσῃς τὴν πυράν. Δῆλα δὲ διὰ θυσιῶν ἀπαλλάττεται τις τῶν θλίψεων.

Σετζατές. Τάτης μαλλωτός.

Χαφταγιά κατὰρ οὐλαστηρινή. Μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος τὰ προφθάνω, τὰ πέμπω.

Στοῦμπους. Ἀγορὰ ἐν Λειβησίῳ· φαίνεται ὅτι ἀρχαιότερον εἶχαν εἰς τὴν θέσιν ταύτην στοῦμπον (ἰγδην λιθίνην, ἐν ἣ ἐλειοτριβεῖτο τὸ βαλανίδιον).

Τζάνῆμ κουρπὰν ὀλοοῦν. Ἡ ζωὴ μου ἄς θυσιασθῇ.

Μαλιματλῆς. Εἰδήμων.

Τζουάπιν. Ἀπόκρισις.

Γιαγῶς. Θερινὸν ἐνδιαίτημα.

Ἄτσ κιοζουνοῦ ἄτσάρημ᾽ κιοζουνοῦ. Ἄνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου διότι τοὺς ἀνοίγω ἐγὼ ἢ ἄλλοι.

Κατσιντζεμές. Ἡ πέρασις, ἡ ζωάρκεια.

Χαῖριν. Ἀγαθόν.

Ἀσλαννιά. Γρόσια.

Ἀρίφης. Εἰδήμων.

Ἀλλαχὰ σουκκιούρ. Δόξα τῷ Θεῷ.

Ὅλάν σὲν μάλ ἄσηκῇ τεῖλσίν. Βρὲ σὺ δὲν ἀγαπᾷς πράγματα (περιουσία).

Γινενὶν τελιγιντὲν χιντιστανῇ σεῖρ ἐτέριζ. Ἐκ τῆς ὀπῆς τῆς βελόνης θεωροῦμεν τὰς Ἰνδίας (δηλ. εἴμεθα ὀξυδερκεῖς).

Μουλάχλαγιὰ ταλτηνήζ. Ἐβυθίσθητε εἰς σκέψεις.

Κετσιντζεμέ ἱκκὶ παστάν ὀλούρ. Ἡ πέρασις (ὁ βίος) γίνεται ἐκ δύο κεφαλῶν (δύο συζύγων).

Κάτς πεῖτ πῶ; Πόσοι στίχοι εἶναι τὸ ἄσμα τοῦτο; δηλαδὴ διατὶ πολυλογία;

Πῖρ παλτὰ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλμέζ. Τὸ δέντρον δὲν κόπτεται διὰ μιᾶς πληγῆς τοῦ πελέκεως.

Γιὰ τεβέ, γιὰ τεβετζῆ. Ἡ ἢ κάμηλος (ψοφᾶ) ἢ ὁ καμηλάτης ἀποθνήσκει.

Σερινὲ ναλέτ. Ἀνάθημα εἰς τὴν κακίαν των.

Κιοπέιλεν χαραρά κιριλμέζ. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμβωμεν εἰς τὸν σάκκον μὲ τὸν σκύλον.

Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. Καὶ μὲ δέρεις καὶ μὲ ἀγαπᾷς.

Καπουλττοῦ. Εἶναι δεκτόν.

Ἄφερίμ. Εὐγε.

Ἐν ἐῦσίμ. Τὸ καλλίτερον εἶνε.

Ὅυλὲ λακκηρτῇ ὀλμάζ. Τοιοῦτος λόγος δὲν γίνεται.

Γιουῶ βερτίκζες ἀληγιὰ Σητσηῇ κεττῇ χαληγέ. Ὅσον δίδεις πρόσωπον (θάρρος) εἰς τὸν Ἄλην (βάρβαρον) τόσον σχίζει τὸν τάπητα (παρεκτρέπεται).

Κλοῦπιν. Ἡ λαβὴ τῶν ἀγγείων.

Χαζῆριν. Ἐτοιμος.

Τσαλῆμιν. Κόψις, ὕφος, τρόπος.

Χαῖρλῇ ἰς γιλτὰ πιττέρ. Ἡ καλὴ ἐργασία εἰς ἓν ἔτος τελειώνει.

Ἄλιατὰ κιοζουμοῦζ βαρ ἄμμα κουτρὲτ γιόκ. Ἀγαπῶμεν τὰ ὠραῖα ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα.

Καλαῖτζῆς. Ὁ γανωτὴς κασιτερωτῆς.

- Ἑλίσβερίσιν. Δοῦναι καὶ Λαβεῖν, ἐμπόριον, ληψοδοσία.
 Ἐττουμιὰ παροῦτιν. Πυρῖτις διὰ μίαν βολὴν πυροβόλου.
 Τζιλασηνήμ. Ἐγαπητόν.
 Ἰκκί πατζακλήγιὰ ἐϋλικ γιαραμάζ. Εἰς τὰ δίποδα τὸ ἀγαθὸν δὲν χρησιμεύει· οἱ ἄνθρωποι φύσει εἶνε ἀχάριστοι.
 Πειρνᾶ χωρά. Πιάνει τόπον.
 Ἐχαλῆς. Λαός.
 Ζῶριν. Δύσκολον.
 Κεμισινὶ κουρταρὰν καπτάν τηρ. Ὁ σώζων τὸ πλοῖον του εἶνε πλοῖ-
 αρχος.
 Ἄρσουζικουν μιλλέττιν. Ἔθνος αὐθαδές.
 Γένουμου ζάφτιν. Διοικοῦμαι.
 Ττοπποῦζα. Ἡ σκυτάλη.
 Ποῖντουρούκιν. Ὁ ζυγὸς τῶν βοῶν δι' ὧν ζεύγνυνται.
 Ὀλμαλή. (Τοιοῦτος πρέπει) νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος.
 Κιαπάλης. Ἐπ' ἀληθείας.
 Στιμάρου. Stimare, τιμῶ, λογαριάζω, νομίζω, ὑπολήπτομαι τινά.
 Πᾶς πάζηλαν κᾶς κᾶζηλαν. Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις πελάζουσι.
 Κετέλ τταβισή κκέλ χαραζουλαν. Ἐκαστος ἐκάστῳ, χὴν χηνὶ καὶ ἡ
 κασιδιάρα ὄρνιθα μὲ τὸν κονιδιάρην ἀλέκτορα.
 Ταβίν. Ἐγωγή. Ταβατζῆς. Ὁ ἐνάγων.
 Βερτιτζεγίν κιπὶ ἄλτητζαγὴν ὀλμασσα, βερτιτζεγίν χαράμ ὀλσούν. Ἐὰν
 ὅ,τι δώσης δὲν εἶνε καθὼς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ λάβῃς, ὅ,τι δώσης μὴ
 ἔστιν εὐλογημένον, ἤτοι ὅ,τι δώσης θὰ τὸ λάβῃς.
 Κουμέρκιν. Τὸ τελωνεῖον. -ιάρης. Ὁ τελώνης.
 Ταβᾶ μραςᾶ καλμάζ. Ἡ ἄγωγή δὲν κληρονομεῖται.
 Ζιλλέτ. Ζὶλ γέτ, ὁ κάτοχος.
 Ἄμανάτιν. Παρακαταθήκη, ὑποθήκη καὶ τὸ ἐτομόρροπον.
 Κελμέκ σενὶν ἔλιντὲ κιτμέκ σενὶν ἔλιντὲ μιν. Τὸ ἐλθεῖν ἐξαρτᾶται ἀπὸ
 Σέ, ὅχι ὁμως καὶ τὸ ἀπελθεῖν.
 Πιτιννῶ. Τελειώνω. Ἡπίττησα. Ἐτελείωσα.
 Φέγλι-μαλαχτήρα, Φαῖλι-μουχτάρ. Αὐτεξούσιος, ἐνῆλιξ.
 Καλεμά κελμάζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὸν κάλαμον, δὲν γράφονται, εἶναι
 ἀκατανόματα.
 Τταμασαλῆς. Θεατρικός, ἀναιδής.
 Οὔγιούρ. Ἐκκαλῆς, εὐήθης.
 Μίσσι-πούφφου-ἄλαπούφφου. Ἐπὶ τῶν ὀσφραινομένων καὶ ἀηδι-
 αζόντων ἐπὶ τῇ δυσωδίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἀρεσκομένων εἰς τίποτε.
 Κουμανταῖρου. Διοικῶ, ἐξουσιάζω.
 Ἄβοῦρτιν. Ἀπόρρητον. Ἄβουρτζῆς. Ραδιοῦργος.

Μαϊ-ματτιά. Ὁ πρωταίτιος τινος πράξεως.
 Παζαρτὰ πουλούνμαγιν κκιουλᾶχ ὀλσοῦν. Τὸ μὴ εὐρισκόμενον ἐν τῇ
 ἀγορᾷ ἔστω τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ σπανίων
 ἀλλὰ κοινῶν καὶ εὐκόλως εὐρισκομένων πραγμάτων).
 Γιναττζῆς. Ἰσχυρογνώμων.
 Ἰστιλλάχουν. Ὑφος, στόμφος.
 Τακμάνην. Κόπανον.
 Αἰκκηρητζῆς. Ὁ ἀποπλανῶν, ἀπατεῶν.
 Ταγαρτζίκιν. Μάρουπος.
 Κουβάνιν. Κυψέλη μελισσῶν (κουβέλι).
 Πιγεντοῦ. Ἀρέσκομαι.
 Τέγγιν. Ἀντίρροπον, ἰσοζύγιον.
 Ἀναάττιν. Εὐμένεια.
 Ἴπνι-φασάτιν, κιούλλουν μουτζιρίμιν. Κάκιστος ἄραβ. φράσις.
 Κέφιν. Ἡδονή, εὐθυμία.
 Ἰλλαλλάχ. Φυλάξοι Κύριος!
 Ττεφεκκελῆς. Εὐπιστος.
 Ἀρκᾶς. Ὁ προστάτης.
 Ζεμανὲ ἀβλατή. Τέκνα τοῦ αἰῶνος.
 Τουτοῦκιν. Αὐλὸς ποιμενικός.
 Σαμαριάτικουν. Δικαίωμα τοῦ μαῖστορος διὰ τὸν ἵππον ὅστις ὑπηρετεῖ
 τὴν ἑταιρίαν τῶν γανωτῶν.
 Τιγνατίννου. Ὑπακούω.
 Γιλτίννου. Ἀπαυδῶ.
 Κιουτσλοῦς. Ρωμαλαῖος.
 Κάλφας. Ὑπομήστωρ καὶ ἀρχιτέκτων.
 Εὐλικτὰν μαμάζ κελίρ. Ἐκ τῆς ἀγαθοεργίας ἔρχεται νόσος.
 Μπούγιουν. Ἐνθουσιασμός.
 Ὁρταλίκην. Ἐδαφος ἡ κοινωνία.
 Κουρσάρικ. Καταδρομεύς.
 Σακκὶν τοὺν ραγιάν μου. Προσέχετε τοὺς Ὑπηκόους μου.